

NACIONALNI PROGRAM IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH
2021-2030
Strokovne podlage in izhodišča

16. januar 2020

Uredil: mag. Peter Beltram

UVOD	4
I. ZAKONSKE PODLAGE IN DRUGI DOKUMENTI.....	5
Zakoni	5
Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja.....	5
Zakon o izobraževanju odraslih	5
Drugi pomembni strateški dokumenti	5
Strategija razvoja Slovenije 2030.....	5
Strategija dolgožive družbe	6
Priporočila OECD za izboljšanje upravljanja izobraževanja odraslih	7
Mednarodni dokumenti	9
Agenda 2030.....	9
Poti izpolnjevanja – nove priložnosti za odrasle	9
Strateški okvir izobraževanja in usposabljanja (Post ET 2020).....	10
II. DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI PREBIVALCEV SLOVENIJE IN SPREMEMBE V OBDOBJU VELJAVNOSTI ReNPIO 2013-2020.....	11
Izobrazba	11
Aktivnost.....	12
Aktivnosti po starosti in spolu	12
Aktivnost glede na izobrazbo	14
Aktivnost starejših od 50 let	18
Izobrazbena sestava brezposelnih.....	19
III. DEDIŠČINA IZTEKAJOČEGA SE NACIONALNEGA PROGRAMA	21
Uresničevanje ReNPIO 2013-2020	21
Prednostne naloge:	21
Ciljne skupine:	21
Cilji:	21
Kazalniki in njihovo doseganje:	21
Udeležba v vseživljenjskem učenju:	21
Stopnja dosežene izobrazbe:.....	24
Financiranje:	26
Dosežki na področju izobraževanja odraslih v obdobju veljavnosti ReNPIO 2013-2020	27
I. prednostno področje – Splošno izobraževanje	27
Podatki iz Aplikacije ReNPIO: deleži manj izobraženih udeležencev v programih	30
II. prednostno področje:.....	33
III. prednostno področje - izobraževanje in usposabljanje za potrebe trga dela	37
Dejavnosti.....	38

Osnovne pomanjkljivosti iztekajoče se ReNPIO 2013-2020	45
IV . IZHODIŠČA NACIONALNEGA PROGRAMA	46
Uvod:	46
Ciljne skupine.....	47
Prednostna področja	48
Izhodišča za prvo prednostno področje	48
Splošno izobraževanje odraslih	48
Drugo prednostno področje: formalno izobraževanje	50
Tretje prednostno področje: usposabljanje za potrebe dela	51
Dejavnosti	51
Druge predlagane novosti (osnutek):.....	56
Seznam slik in preglednic:	59
Viri in literatura	60

UVOD

Pričujoči dokument predstavlja izhodišča za pripravo novega Nacionalnega programa izobraževanja odraslih (NPIO) za obdobje 2021-2030. Razdeljen je na štiri vsebinske sklope, ki utemeljujejo potrebo po novem NPIO, zaokrožajo sistemski prostor in področja, ki naj jih NPIO ureja, prikazujejo značilnosti ciljnih skupin prebivalcev, ki jim bo NPIO v prvi vrsti namenjen in izrisujejo obrise novega NPIO.

V dokumentu ima pomembno vlogo predstavitev dosežkov in pomanjkljivosti iztekajočega se nacionalnega programa, predstavitev merodajnih dokumentov, ki bodo vplivali na novi NPIO in podrobnejša predstavitev značilnosti prebivalstva, ki mu bo NPIO namenjen.

V času veljavnosti obstoječe Resolucije o nacionalnem programu izobraževanja odraslih (ReNPIO 2013-2020), so bile v sistemskem okolju, ki v mnogočem opredeljuje in določa parametre načrtovanja in izvajanja programov in dejavnosti na področju izobraževanja odraslih, sprejete nekatere pomembne novosti: dopolnjen je bil Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (2016), sprejet je bil novi Zakon o izobraževanju odraslih (2018), potrjen je bil Operativni program izvajanja kohezijske politike za finančno perspektivo 2014-2020, Sprejeti sta bili Strategija razvoja Slovenije 2030 (2017) in Strategija dolgožive družbe (2017).

Poleg teh dokumentov imajo pri snovanju novega NPIO pomembno vlogo rezultati raziskave PIAAC in Priporočila OECD za izboljšanje upravljanja izobraževanja odraslih v Sloveniji.

Že v uvodu je smiselno poudariti, da bodo morali snovalci novega NPIO pri načrtovanju tako dolgoročnega in pomembnega dokumenta, v večji meri kot doslej, upoštevati temeljna načela strateškega načrtovanja.

Strateško načrtovanje ima neke točno določene zakonitosti, ki so se skozi čas uokvirile v niz dogovorjenih in preverjenih postopkov¹. Najpomembnejše pri teh postopkih je:

1. da vključujejo vse deležnike, ki so za dotično področje zainteresirani ali nanj vplivajo, in njihovo koordinacijo;
2. da zahtevajo pripravo podrobne analize obstoječega stanja na dotičnem področju;
3. da določijo jasne cilje strategije – se pravi, kako naj bi se obstoječe stanje spremenilo;
4. da določijo kar se da podroben akcijski načrt postopkov, nalog in programov za doseg ciljev;
5. da določajo merljive inštrumente, ki lahko verodostojno spremljajo izpeljavo nalog;
6. da za vsako od teh nalog določijo poročevalca o napredku in subjekt odgovornosti;
7. da se, po potrebi, sistemsko zagotovi korigiranje, dopolnjevanje ali spremembe akcijskega načrta;
8. da se sistemsko zagotovijo potrebni viri za izpeljavo dogovorjenih načrtov.

V primeru snovanja NPIO bo torej potrebno zagotoviti vseh 8 omenjenih postopkov. Poleg sodelovanja in koordiniranja vseh vključenih resorjev to pomeni tudi usklajevanje s socialnimi partnerji ter z delovnimi skupinami in/ali skupinami odločanja.

¹ (povzeto po) DIMA: Orodje za razvoj, izvajanje in spremljanje uresničevanja strategij izobraževanja odraslih <http://dima-project.eu/resources/outputs/DIMAComparativeReportFinal.pdf>

I. ZAKONSKE PODLAGE IN DRUGI DOKUMENTI

Zakoni

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja

V letu 2016 je bil zakon dopolnjen, tako, da je bil spremenjen odstavek 11. člena, ki določa javno mrežo za posamezne ravni in oblike izobraževanje odraslih:

»Deveti odstavek 11. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Javna mreža javnih organizacij za izobraževanje odraslih omogoča odraslim dokončanje osnovne šole, vključitev v javno veljavne izobraževalne programe za odrasle ter izvajanje svetovanja za področje odraslih.«²

Zakon o izobraževanju odraslih

Med dokumenti, ki so bili v Sloveniji sprejeti v času veljavnosti NPIO 2013-2020 in bodo vplivali pri določanju okvirjev novega nacionalnega programa, je treba na prvem mestu omeniti sprejem novega Zakona o izobraževanju odraslih³, ki opredelitev nacionalnega programa sploh utemeljuje:

41. člen

(1) Javni interes v izobraževanju odraslih se določa z nacionalnim programom za izobraževanje odraslih.

(2) Sredstva za uresničevanje javnega interesa se zagotavljajo iz državnega proračuna, sredstev samoupravnih lokalnih skupnosti in drugih virov.

42. člen

(1) V nacionalnem programu izobraževanja odraslih se:

1. opredelijo cilji in kazalniki nacionalnega programa,
2. določijo prednostna področja izobraževanja odraslih,
3. opredelijo ukrepi za zagotavljanje in izvajanje izobraževanja odraslih,
4. določi okvirni obseg javnih sredstev za področje izobraževanja odraslih,
5. določijo ministrstva, ki so nosilci posameznih ukrepov (v nadaljnjem besedilu: pristojna ministrstva), in način usklajevanja pri uresničevanju ciljev ter
6. opredeli način spremljanja izvajanja nacionalnega programa.

Drugi pomembni strateški dokumenti

Strategija razvoja Slovenije 2030

Drugi dokument po pomembnosti je Strategija razvoja Slovenije 2030⁴ (SRS 2030). Da gre v tem primeru za pomemben dokument znotraj sistema upravljanja in odločanja, dokazuje njegova sistemska umeščenost:

v »Uredbi o dokumentih razvojnega načrtovanja in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna« (UL 54/10 in 35/18), v poglavju II. DOKUMENTI RAZVOJNEGA NAČRTOVANJA IN IZVAJANJA POLITIK VLADE, je v 6. členu omenjena Strategija razvoja Slovenije (SRS), njen pomen in značilnosti, v 9. členu, ki omenja druge dokumente razvojnega načrtovanja pa piše »Drugi dokumenti razvojnega načrtovanja so dokumenti, ki jih

² <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2016-01-1999?sop=2016-01-1999>

³ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2018-01-0222?sop=2018-01-0222>

⁴ https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf

pripravljajo ministrstva in vladne službe v skladu s predpisi in s sprejetim programom dela na področjih posameznih politik, in so v skladu s Strategijo razvoja Slovenije.«

Sprejeta SRS na več mestih opredeljuje tudi smernice in cilje, ki se neposredno vežejo na vsebinski okvir, ki naj bi ga izpolnil NPIO.

Tako je v Strategiji razvoja Slovenije 2030 zapisano, da bomo 2. razvojni cilj Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo, dosegli:

- a) z vseživljenjskim učenjem in usposabljanjem kot vrednotama, ki krepita ustvarjalnost, inovativnost, kritično razmišljanje, odgovornost in podjetništvo, ter vključitvijo teh vsebin v programe izobraževanja na vseh ravneh;
- b) z razvijanjem znanja in spretnosti za življenje in delo, z izboljšanjem bralne, matematične, digitalne in finančne pismenosti, s spodbujanjem globalnega učenja in mednarodne vpetosti ter opolnomočenjem prebivalcev za uporabo najnovejših tehnologij in s tem zmanjševanjem digitalne vrzeli;
- c) z uveljavitvijo koncepta trajnostnega razvoja, aktivnega državljanstva in etičnosti kot enega od načel vzgoje in izobraževanja;
- d) z zagotavljanjem učinkovitosti in kakovosti izobraževanja na vseh ravneh ter z razvijanjem praktičnih in tehničnih znanj in spretnosti za izboljšanje zaposljivosti posameznika;
- e) s spodbujanjem nižje izobraženih in drugih prikrajšanih skupin k vključitvi v izobraževanje in učenje za lažji prehod in obstanek na trgu dela, z zmanjšanjem tveganja socialne izključenosti in zagotavljanjem kakovostnega življenja;
- f) s spodbujanjem razvoja znanosti in raziskav ter povezovanjem izobraževalnega sistema z gospodarstvom v skladu s potrebami trga dela in razvojnimi zmožnostmi regij.

Pri tem je pomembno, da je v dokumentu predvidena ustanovitev Sveta za razvoj s strani Vlade RS, ki bi, po našem mišljenju, moral pokrivati tudi izobraževanje odraslih.

Trenutno je v pripravi Državni program razvojnih politik (DRPR), ki naj bi opredelil neke vrste akcijski načrt za uresničevanje SRS (http://www.svrk.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/7225/). V skladu z zakonskimi obvezami mora biti DRPR pripravljen do konca novembra 2019.⁵

Glede na sistemski domet DRPR 2023, bi moral ta dokument v veliki meri določiti velik del državnega razvojnega načrtovanja tudi na področju izobraževanja odraslih.

Strategija dolgožive družbe

Tretji dokument, ki se z nekaterimi postavkami tudi dotika načrtovanja izobraževanja odraslih je Strategija dolgožive družbe⁶, ki bo gotovo sčasoma dobila tudi akcijski načrt za svoje uresničevanje.

Cilji, ki jih, med drugimi, opredeljuje:

- spodbujanje prenosa znanja med generacijami (npr. mentorske sheme, ustvarjalni laboratoriji);
- vzpostavitev sistemskih možnosti za stalno izobraževanje in usposabljanje na delovnem mestu ter možnosti za izobraževanje za spremembo delovne kariere (z jasno določitvijo nalog države, posameznika in delodajalcev);
- prilagoditev izobraževalnega sistema potrebam po stalnemu izobraževanju in usposabljanju;

⁵ Sprejetje dokumenta je odloženo.

⁶http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Strategija_dolgozive_druzbe/Strategija_dolgozive_druzbe.pdf

- krepitev (kulture) vseživljenjskega učenja posameznikov v družbi in podjetjih;
- povečanje vključenosti starejših v vseživljenjsko učenje za večjo zaposljivost in omogočanje vseživljenjske karijerne usmeritve v razvoj in spremembo;
- vlaganje v povečanje zaposljivosti nizko izobraženih in starejših s krepitvijo delovanja aktivne politike zaposlovanja;
- prilagajanje izobraževalnih programov spremembam zaradi digitalizacije;
- razvijanje možnosti ter spodbujanje mladih in starejših k medgeneracijskemu prenosu znanja na različnih področjih in promoviranje primerov dobrih praks (na primer projekt Simbioza);
- ozaveščanje o pomenu medgeneracijskega sodelovanja (tudi z vključitvijo v formalne izobraževalne programe);
- razširitev programov vseživljenjske kulturne vzgoje.

Priporočila OECD za izboljšanje upravljanja izobraževanja odraslih

V okviru oblikovanja Strategije spretnosti za Slovenijo so se predstavniki OECD osredotočili tudi na področje upravljanja izobraževanja odraslih. Po podrobnem pregledu področja in po večfaznem usklajevanju z vsemi dotičnimi deležniki, so oblikovali 8 priporočil za ukrepanje in vsako od teh tudi podrobneje opisali⁷. Navajamo:

»Ukrep 1: Priprava celovitega nacionalnega programa izobraževanja odraslih

Ukrep 2: Okrepljen medsektorski nadzor in odgovornost v izobraževanju odraslih

Ukrep 3: Obogatitev odločanja in usklajevanja z visokokakovostnimi informacijami

Ukrep 4: Okrepitev medministrskega usklajevanja na področju izobraževanja odraslih

Ukrep 5: Okrepitev sodelovanja z občinami in med lokalnimi akterji

Ukrep 6: Krepitev sodelovanja vlade/ministrstev z deležniki na področju izobraževanja odraslih

Ukrep 7: Izboljšanje sodelovanja za ozaveščanje o izobraževanju odraslih

Ukrep 8: Izboljšanje sodelovanja za učinkovito financiranje izobraževanja odraslih

Ukrep 1: Priprava celovitega nacionalnega programa izobraževanja odraslih

Nacionalni program naj določa prednostne naloge in cilje za vse oblike in ravni izobraževanja in usposabljanja odraslih (financiranega z javnimi in zasebnimi sredstvi), pojasni glavne vloge in naloge vsakega od sektorjev v izobraževanju odraslih (in vlogo partnerstva med njimi), določi kazalnike uspešnosti in, če gre za financiranje iz javnih sredstev, odgovornost za izvedbo, dopolnjuje druge glavne sektorske strategije in prispeva k doseganju ciljev SRS 2030 za izobraževanje odraslih.

Ukrep 2: Okrepljen medsektorski nadzor in odgovornost v izobraževanju odraslih

Vlada z ministrstvi naj okrepi zmogljivost in odgovornost obstoječih nadzornih organov za izobraževanje odraslih, da bi omogočila lažje usklajevanje in partnerstva med ministrstvi, občinami in deležniki. Za izboljšanje medministrskega in medsektorskega usklajevanja in partnerstev v izobraževanju odraslih naj vlada uradno ustanovi in razširi pooblastila in članstvo v organu za IO ter mu podeli nekatere pristojnosti glede odločanja o politiki in porabi sredstev za politiko izobraževanja odraslih. Za izboljšanje strokovnih nasvetov naj vlada razširi pooblastila SSIO, da bi lahko slednji svetoval organu za IO in vsem ministrstvom, ki so udeležena v ključnih fazah oblikovanja politike izobraževanja odraslih (oblikovanje, izvedba in presoja). Prav tako je potrebno povečati število strokovnjakov s področja andragogike v SSIO.

⁷https://www.gov.si/assets/Ministrstva/MIZS/Dokumenti/Novice/ca91e42a0f/OECD_Skills_Strategy_2018_Povzetek.pdf

Ukrep 3: *Obogatitev odločanja in usklajevanja z visokokakovostnimi informacijami*

Ministrstva, občine, socialni partnerji in drugi deležniki bi morali izboljšati, povezati in bolje izkoristiti informacije za obogatitev odločanja in usklajevanja na področju izobraževanja odraslih. To bi moralo vključevati izboljšane informacije o: potrebah po spretnostih in neuskklajenostih na področju spretnosti (primerno razvrščene za izpolnjevanje potreb uporabnikov), dejavnostih in priložnostih izobraževanja in usposabljanja odraslih (vključno z vsemi oblikami formalnega in neformalnega izobraževanja in usposabljanja) in rezultatih, ki jih dosegajo programi in ponudniki izobraževanja odraslih (podprti z uvedbo vrednotenja na podlagi rezultatov za vse preverjene oblike izobraževanja in usposabljanja odraslih v Sloveniji, ki se financirajo iz javnih sredstev).

Ukrep 4: *Okrepitev medministrskega usklajevanja na področju izobraževanja odraslih*

Vlada bi morala:

- izboljšati ozaveščenost, spretnosti, priznavanje in zagotavljanje sredstev za usklajevanje v javni upravi, da bi tako okrepila sodelovanje znotraj in med ministrstvi;
- izboljšati priložnosti za razvoj spretnosti za sodelovanje v javni upravi;
- okrepiti zahteve za učinkovito sodelovanje in priznanje le-tega ter učinkovito zagotavljati sredstva za sodelovanje.
- preučiti tudi možnost razširitve tovrstnih učnih možnosti na občine in javne ponudnike, da bi podprla njihovo vlogo v izobraževanju odraslih.

Kljub osredotočenosti na izobraževanje odraslih bi moral ta ukrep prispevati k izpolnitvi ciljev SRS 2030 za »učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve«.

Ta ukrep bi moral omogočiti razvoj usposobljenosti javnih uslužbencev za: strateško upravljanje, vključevanje raznolikih informacij v postopke odločanja in sprejetje uporabniško usmerjenega pristopa na področju izobraževanja odraslih.

Ukrep 5: *Okrepitev sodelovanja z občinami in med lokalnimi akterji*

Usklajevanje med osrednjo vlado in občinami bi moralo biti učinkovitejše, da bi bila zagotovljena skladnost med nacionalnimi in lokalnimi politikami ter programi izobraževanja odraslih. Občine in drugi lokalni akterji bi morali okrepiti medsebojno sodelovanje, da bi izboljšali relevantnost, vpliv in stroškovno učinkovitost storitev izobraževanja odraslih.

Ukrep 6: *Krepitev sodelovanja vlade/ministrstev z deležniki na področju izobraževanja odraslih*

Pri oblikovanju politike bi morali ministrstva, združenja delodajalcev in sindikati, ki so zastopani v ESS, pogosteje razpravljati o politikah, povezanih s spretnostmi odraslih in vseživljenjskim učenjem, ter mnenja predložiti vladi. Pri oblikovanju programa bi morali ministrstva, vladne službe, ponudniki, ki se financirajo iz javnih sredstev, odrasli v izobraževanju in delodajalci učinkoviteje sodelovati za oblikovanje storitev izobraževanja odraslih, ki izpolnjujejo potrebe končnih uporabnikov. Na ravni vlade bi morali zbirati točnejše podatke o spremljanju in zagotavljanju zadostne ponudbe prilagodljivih programov izobraževanja in usposabljanja ter potrjevanja predhodnega izobraževanja odraslih. Ta prizadevanja bi morala biti osredotočena zlasti na formalni izobraževalni sistem – šole, poklicne šole in visokošolske ustanove. Ministrstva, vladne službe in ponudniki, ki se financirajo iz javnih sredstev, bi morali bolj sistematično izvajati uporabniško usmerjen pristop tako, da bi ciljne skupine odraslih in delodajalcev vključevali v pripravo storitev izobraževanja odraslih.

Ukrep 7: *Izboljšanje sodelovanja za ozaveščanje o izobraževanju odraslih*

Delodajalci in njihova združenja, sindikati, ministrstva, LU, MIC, centri za socialno delo (CSD), uradi ZRSZ, občine, šole, javni mediji in drugi bi si morali bolj razdeliti odgovornost za ozaveščanje o prednostih in možnostih izobraževanja odraslih. Ti akterji bi morali utrditi sodelovanje pri oblikovanju, financiranju in izvajanju akcijskega načrta za spodbujanje izobraževanja odraslih v Sloveniji. Akcijski načrt bi moral spodbuditi več odraslih k vključitvi v izobraževanja in usposabljanja, delodajalce pa pritegniti k sponzoriranju le-teh, kar bi izboljšalo kulturo vseživljenjskega učenja v Sloveniji. Akcijski načrt bi moral vključevati nacionalno večpredstavnostno kampanjo za dvig splošne ozaveščenosti, ki bi gradila na uspehu Tedna vseživljenjskega učenja. Akcijski načrt bi moral dodeliti odgovornost posameznim sektorjem in/ali vladnim službam za pomoč specifičnim ciljnim skupinam.

Ukrep 8: *Izboljšanje sodelovanja za učinkovito financiranje izobraževanja odraslih*

Vlada z ministrstvi, delodajalci in njihova združenja, sindikati in odrasli v izobraževanju bi morali bolj sistematično razdeliti, usmeriti in racionalizirati financiranje izobraževanja odraslih. Ekonomsko Socialni Svet bi moral s podporo razširjenega organa za IO oblikovati dogovor o financiranju, ki bi določal, kako si bodo vlada, delodajalci in posamezniki razdelili stroške vlaganj v različne vrste izobraževanja in spretnosti odraslih.«

Mednarodni dokumenti

Agenda 2030

Krovni dokument ki obravnava dolgoročno vzdržno rast in razvoj je Agenda 2030, sprejet v okviru Združenih narodov. Med 17 cilji trajnostnega razvoja⁸ je na 4. mestu umeščeno Kakovostno izobraževanje, opredeljeno kot: »Vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo ter spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja za vsakogar.«

Med trenutno pomembnimi dokumenti, sprejetimi na ravni EU sta:

Poti izpolnjevanja – nove priložnosti za odrasle⁹

Zelo jasna so Priporočila Sveta (2016) z naslovom Poti izpopolnjevanja, ki na podlagi 29 točk predlagajo 25 ukrepov¹⁰ glede na nacionalno zakonodajo, razpoložljiva sredstva in sodelovanje s socialnimi partnerji. V omenjenem viru je naštetih vseh 25 ukrepov, na tem mestu omenimo najpomembnejše:

- omogočiti odraslim z nizko ravno spretnosti pridobitev bralnih in matematičnih pismenosti;
- ob upoštevanju nacionalnih okoliščin, razpoložljivih sredstev in obstoječih nacionalnih strategij opredeliti prioritete ciljne skupine za zagotavljanje poti izpopolnjevanja na nacionalni ravni, pri tem pa upoštevati tudi spol, raznolikost in različne podskupine ciljne populacije;
- omogočiti tri korake izpopolnjevanja: ocenjevanje znanj in spretnosti, zagotavljanje prilagojene, prožne in kakovostne ponudbe učnih možnosti ter potrjevanje in priznavanje pridobljenih znanj in spretnosti;
- odraslim znotraj prednostnih ciljnih skupin (...) ponuditi priložnost, da se zanje izvede ocenjevanje, npr. v obliki presoje znanj in spretnosti, da se ugotovijo obstoječa znanja in spretnosti ter potrebe po izpopolnjevanju;
- odraslim zagotoviti prilagojeno in prožno ponudbo učnih možnosti, izobraževanja in usposabljanja, s katero zadovoljijo potrebe, ugotovljene med ocenjevanjem znanj in spretnosti. Za migrante iz tretjih držav v to ponudbo po potrebi vključiti priložnosti za učenje jezika in pripravo na usposabljanje;

⁸ https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/razvojno-sodelovanje/1289ed1268/Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.pdf (stran 12)

⁹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1224&langId=en>

¹⁰ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016H1224\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016H1224(01)&from=EN)

- odraslim omogočiti vrednotenje njihovih neformalno pridobljenih znanj, spretnosti in zmožnosti, vključno s tistimi, pridobljenimi na delovnem mestu, ter spodbujati potrjevanje teh znanj, spretnosti in zmožnosti zaradi pridobitve kvalifikacij v skladu z nacionalnim ogrođjem in sistemom kvalifikacij;
- zagotoviti pomoč, usmerjanje in podporo za dvig motivacije, ki vključujejo ozaveščanje o prednostih izpopolnjevanja; zagotoviti ustrezne informacije o obstoječih priložnostih za izpopolnjevanje ter ponuditi ustrezne spodbude za tiste, ki so najmanj motivirani za koriščenje teh priložnosti;
- podpreti začetno usposabljanje in stalni poklicni razvoj osebja, vključenega v zagotavljanje poti izpopolnjevanja, zlasti učiteljev;

Strateški okvir izobraževanja in usposabljanja (Post ET 2020)¹¹

Nabor prioritet, ki smo jih identificirali na ACS in poslali kot prispevek k oblikovanju tega dokumenta:

- Razvoj temeljnih zmožnosti in kompetenc odraslih v povezavi z evropskimi življenjskimi spretnostmi. Nabor, opredelitev in razvoj standardov ter opisnikov nastaja na podlagi že opredeljenih 8 temeljnih kompetenc, v katerega se dodajajo nove kompetence potrebne za aktivno življenje in delov v družbi: finančne, podjetnostne, potrošništvo, trajnostni razvoj, zdrav slog življenja,
- Razvoj *taylor made* programov izobraževanja in usposabljanja temeljnih in poklicnih kompetenc na delovnem mestu,
- Svetovanje in terensko delo za večjo dostopnost do VŽU in za povečanje vključenosti v VŽU manj izobraženih odraslih (*guidance and outreach for low qualified adults*),
- Ugotavljanje, dokumentiranje in vrednotenje neformalno in priložnostno pridobljenega znanja, spretnosti in kompetenc odraslih (*validation of non-formal and informal learning of adults*),
- Krepitev in nadaljnji razvoj notranjih sistemov kakovosti organizacij, ki izvajajo izobraževanje odraslih ter zunanjih sistemskih evalvacij kakovosti izobraževanja odraslih,
- Razvijanje sistemov začetnega in nadaljnega strokovnega spopolnjevanja izobraževalcev odraslih. Posebno pozornost je potrebno nameniti krepitvi kompetenc izobraževalcev odraslih, ki delajo z ranljivimi skupinami odraslih,
- Razvoj novih pristopov motivacije in promocije za dvig vključenosti odraslih v vse oblike vseživljenjskega učenja.

V tem kontekstu je treba omeniti projekt Uresničevanje prenovljenega Evropskega programa za učenje odraslih (EPUO), ki je v Sloveniji namenjen popularizaciji sporočil tega programa ter izobraževalne politike doma in v EU, predvsem pa ozaveščanju slovenske javnosti o pomenu in vseprisotnosti izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja ter o priložnostih, ki so na voljo odraslemu prebivalstvu.

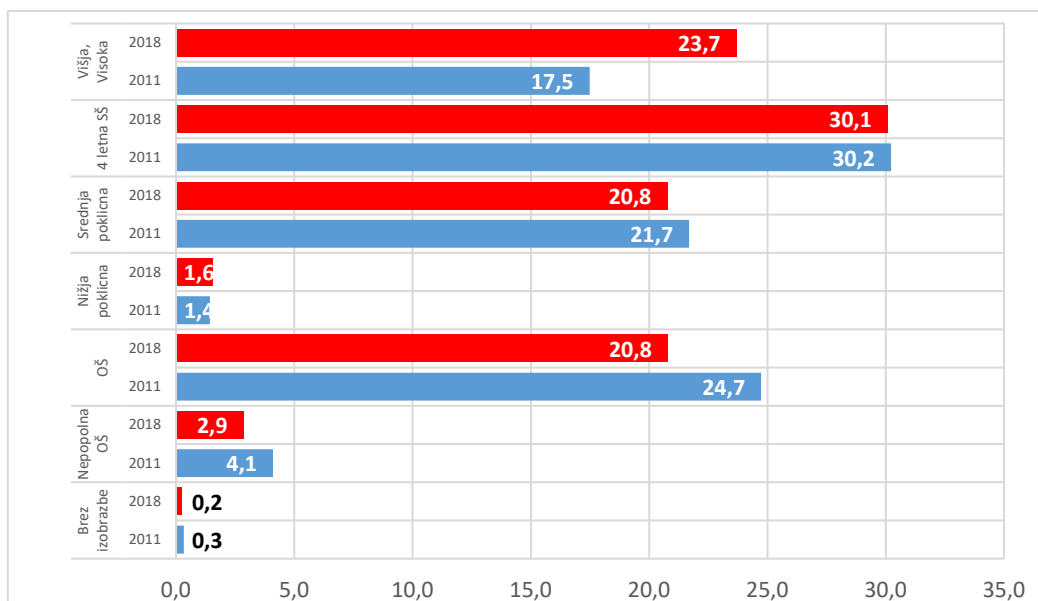
¹¹ Dokument je v pripravi

II. DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI PREBIVALCEV SLOVENIJE IN SPREMEMBE V OBDOBJU VELJAVNOSTI ReNPIO 2013-2020

V šestletnem obdobju veljavnosti ReNPIO 2013-2020 se je sestava odraslih prebivalcev Slovenije pri kazalcih, ki posredno ali neposredno vplivajo na potrebe izobraževanja, občutno spremenila. V spodnjih slikah zato podrobneje prikazujemo spremembe sestave odraslih prebivalcev glede izobrazbe in aktivnosti ter njuni medsebojni soodvisnosti.

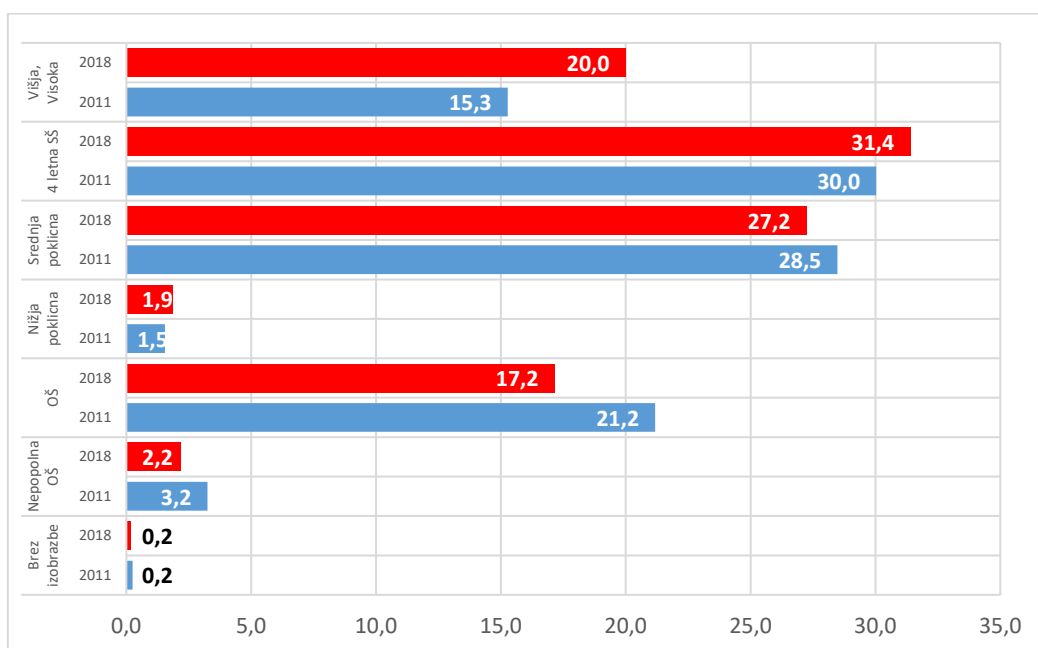
Izobrazba

Slika 1: Izobrazbena sestava prebivalcev 15+ v letih 2011 in 2018 - skupaj

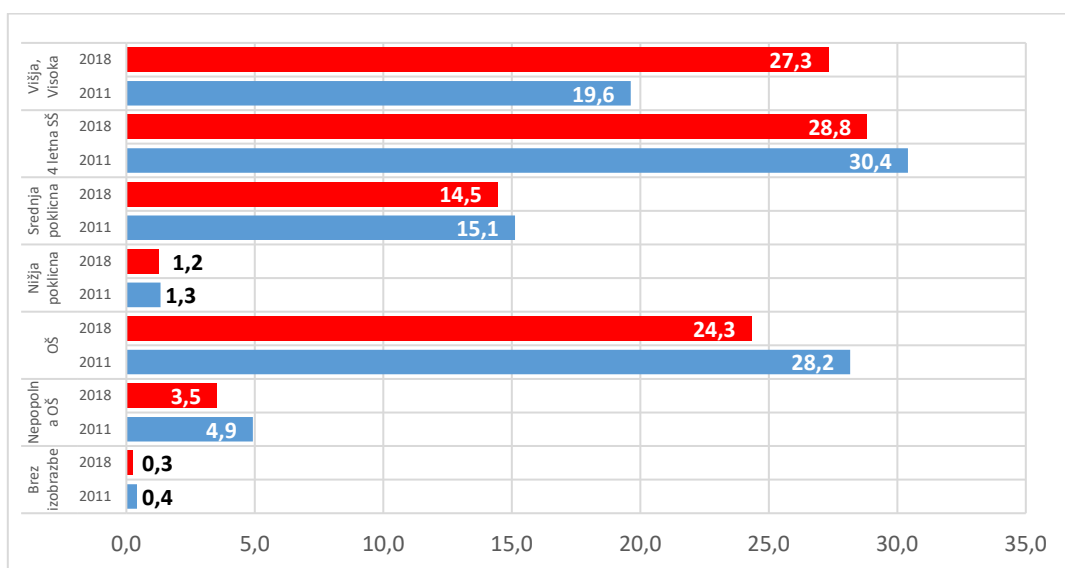
Vir: SURS

Slika 2: Izobrazbena sestava prebivalcev 15+ v letih 2011 in 2018 - moški

Vir: SURS

Slika 3: Izobrazbena sestava prebivalcev 15+ v letih 2011 in 2018 - ženske

Vir: SURS

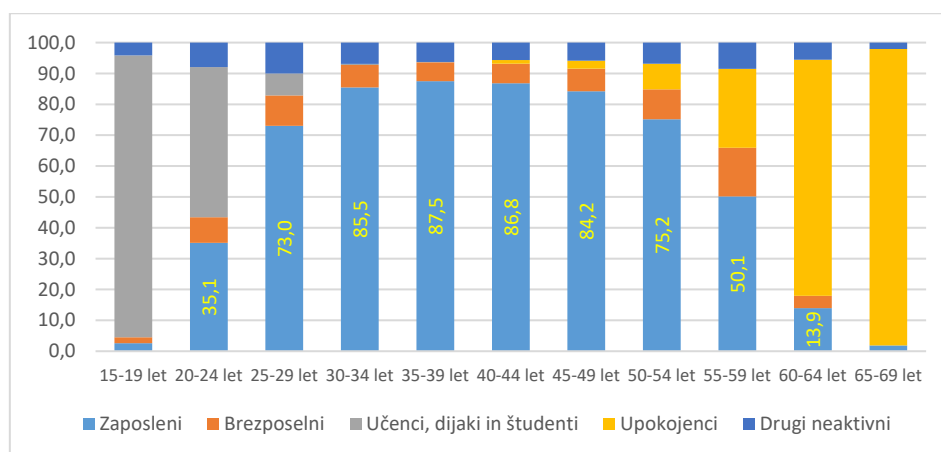
V Sloveniji je vključenost mladine v formalno izobraževanje nad povprečjem EU¹² zato je razumljivo, da se tudi izobrazbena sestava prebivalcev izboljšuje. Na *Slikah 1, 2 in 3* vidimo, da se je med letoma 2011 in 2018 najbolj povečal delež prebivalcev z dokončano višje in visokošolsko izobrazbo, kar še posebej velja za ženske, zmanjšala pa sta se deleža prebivalcev z nedokončano in dokončano največ osnovnošolsko izobrazbo.

Aktivnost

Ena od značilnosti prebivalstva Slovenije, ki predstavlja pereč problem pri nadaljnjem razvoju države je nizka stopnja aktivnosti starejših, predvsem žensk. Ta stopnja se, zaradi demografskih trendov, sicer že povečuje, vendar je v zelo veliki meri odvisna od stopnje izobrazbe. Starejši, manj izobraženi prebivalci bodo za izobraževalce odraslih slej ko prej ena od osnovnih ciljnih skupin.

Aktivnosti po starosti in spolu

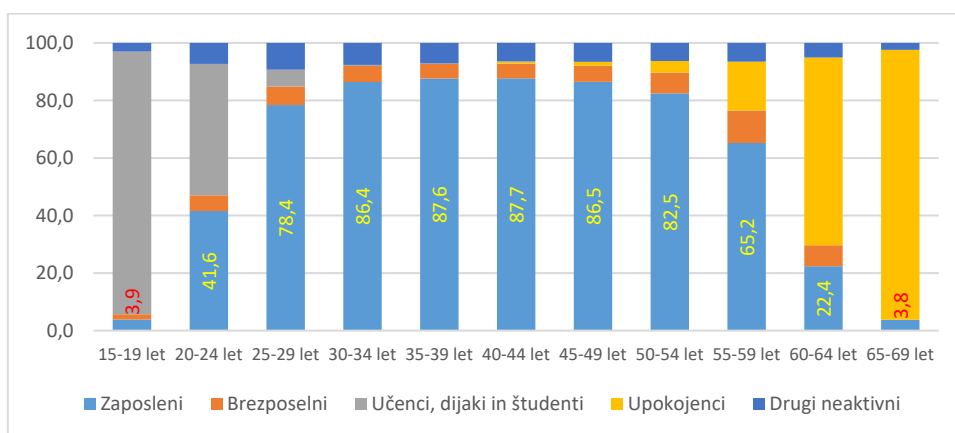
Slika 4: Aktivnost moških po starostnih razredih v letu 2011

Vir: SURS

¹² V srednješolsko izobraževanje je bilo v šolskem letu 2018/2019 vključenih 91,2% mladih, starih od 15 do 18 let, oziroma 92,5 %, če upoštevamo tudi tiste 15–18-letnike, ki so bili vključeni v srednješolsko izobraževanje za odrasle, v višje in visokošolsko izobraževanje pa 46,1% prebivalcev, starih 19-24 let (ta delež zadnja leta upada).

Slika 5: Aktivnost moških po starostnih razredih v letu 2018

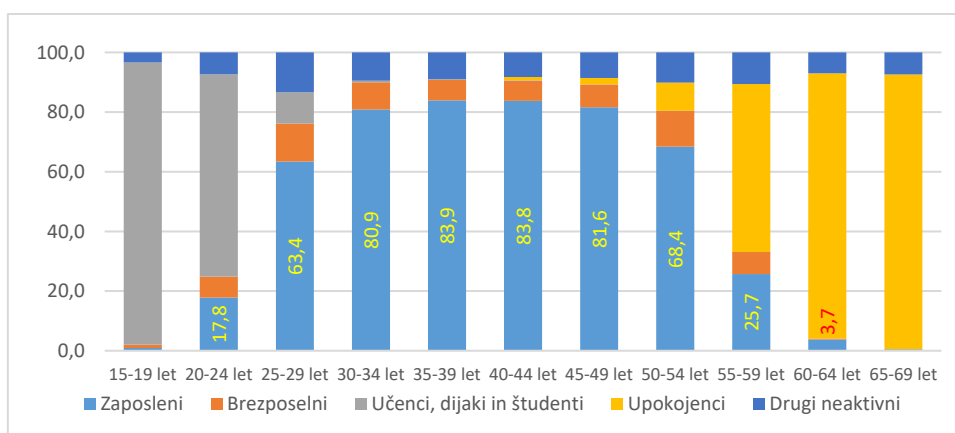

Vir: SURS

Na Slikah 4 in 5 lahko vidimo več značilnosti aktivnosti moških prebivalcev:

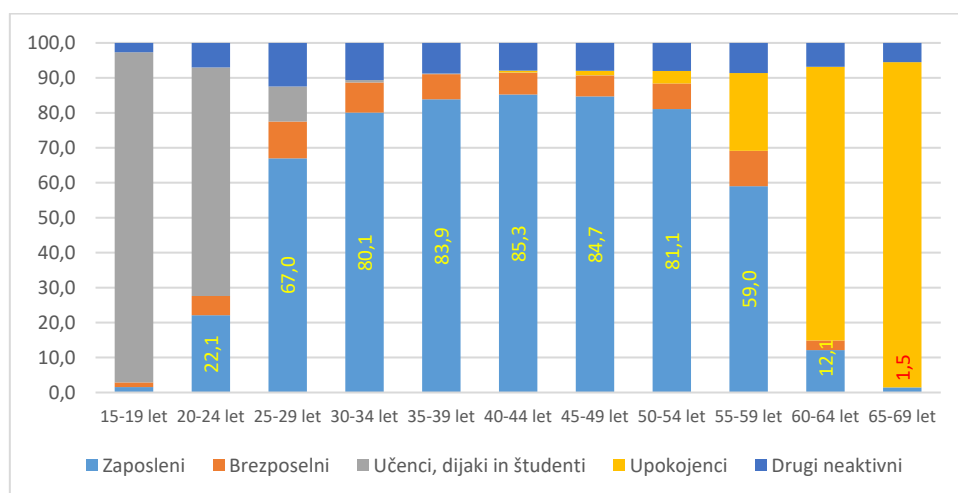
- kljub določeni upokojitveni starosti 65 let, je delež aktivnih, starejših od 55 let, še bolj pa pri starejših od 60 let, zelo nizek. Vidimo pa lahko, da se je ta delež pri obeh kategorijah v zadnjih letih bistveno povečal.
- delež brezposelnih raste s starostjo;
- v najbolj produktivnih letih (25-29), je bil delež neaktivnih leta 2011 skoraj 30% (od teh 10% brez zaposlitvenega oziroma izobraževalnega statusa), do leta 2018 pa se je znižal na še vedno visokih 22%.

Slika 6: Aktivnost žensk po starostnih razredih v letu 2011

Vir: SURS

Slika 7: Aktivnost žensk po starostnih razredih v letu 2018

Vir: SURS

Če istovrstne podatke pogledamo za prebivalke ženskega spola (*Sliki 6 in 7*) vidimo, da so zgoraj omenjene značilnosti še izrazitejše:

- delež aktivnih po 55 letu je bil leta 2011 izjemno nizek, se je pa do leta 2018, za starostno skupino 55-59 let bistveno popravil. To je brez dvoma učinek novih pravil upokojevanja;
- delež neaktivnih prebivalk, starih med 25 in 29 let je izjemno visok (v letu 2011 okrog 38%, v letu 2018 pa še vedno visokih 33%). Med temi jih je brez statusa okrog 12%.

Aktivnost glede na izobrazbo

Še bistveno bolj pereč je položaj, če stopnjo aktivnosti pogledamo z zornega kota izobrazbe. Žal nimamo podatkov po starostnih skupinah, zato bodo podatki prikazani za celotno populacijo starejših od 15 let, po spolu. Pri tem moramo upoštevati, da je bilo v celotni populaciji prebivalcev 15+ med moškimi leta 2011 okrog 134 tisoč starejših od 65 let (med njimi 97% upokojenih), leta 2018 pa 170 tisoč (97% upokojenih), med ženskami pa leta 2011 204 tisoč (92% upokojenk), leta 2018 pa 232 tisoč in med njimi 97% upokojenk. Zelo zanimiva je tudi izobrazbena sestava starejših od 65 let:

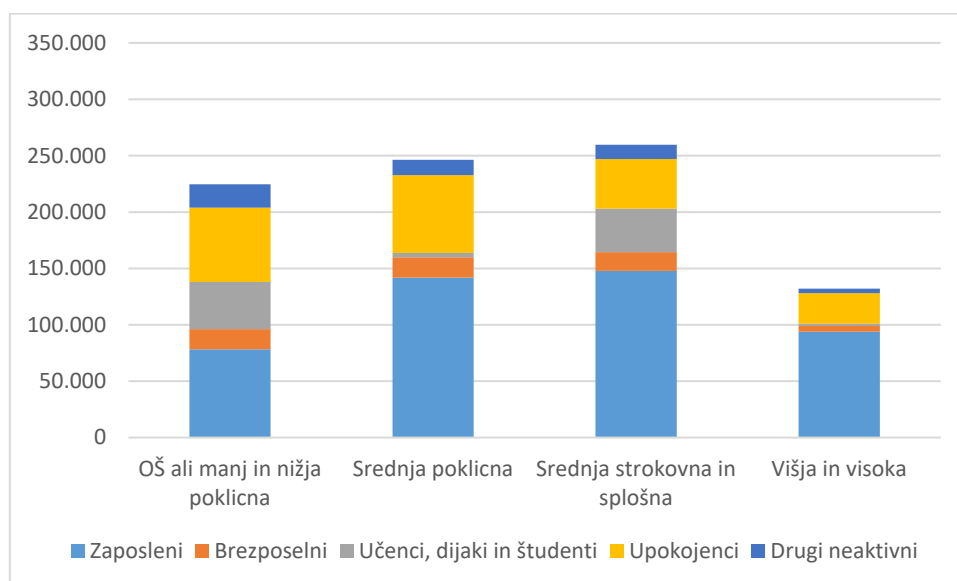
Preglednica 1: Izobrazba starejših od 65 let

Spol/ Leto	Osnovna šola ali manj		Srednja šola skupaj		Višja in visoka šola skupaj	
	2011	2018	2011	2018	2011	2018
moški	30,2	25,7	54,5	57,4	15,4	16,9
ženske	61,1	52,0	32,0	37,4	6,9	10,6

Vir: SURS

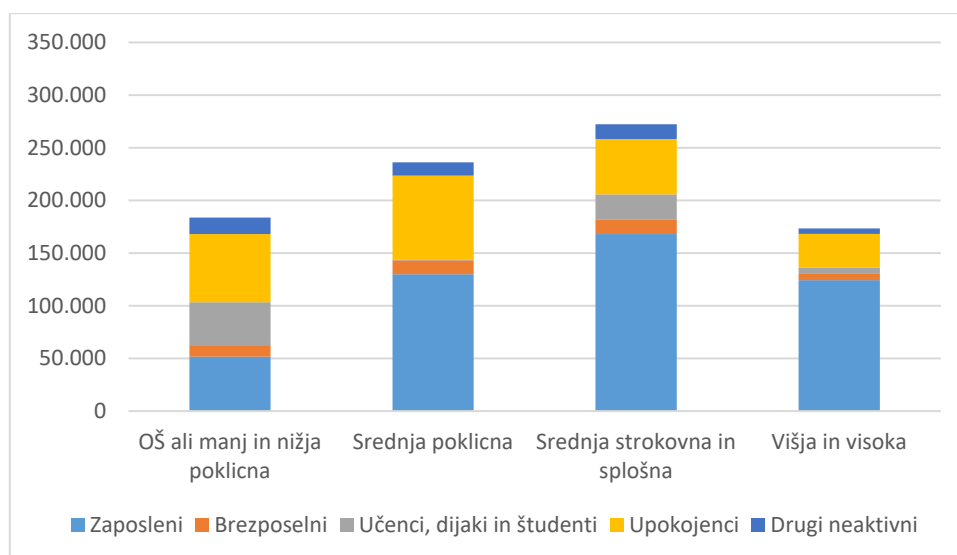
V *Preglednici 1* lahko vidimo, da so starejši moški bistveno bolj izobraženi od žensk, vendar se ti deleži hitreje izboljšujejo pri slednjih. To moramo pri vrednotenju spodnjih slik upoštevati.

Slika 8: Zaposlitveni statusi moških glede na izobrazbo, v letu 2011

Vir: SURS

Slika 9: Zaposlitveni statusi moških glede na izobrazbo, v letu 2018

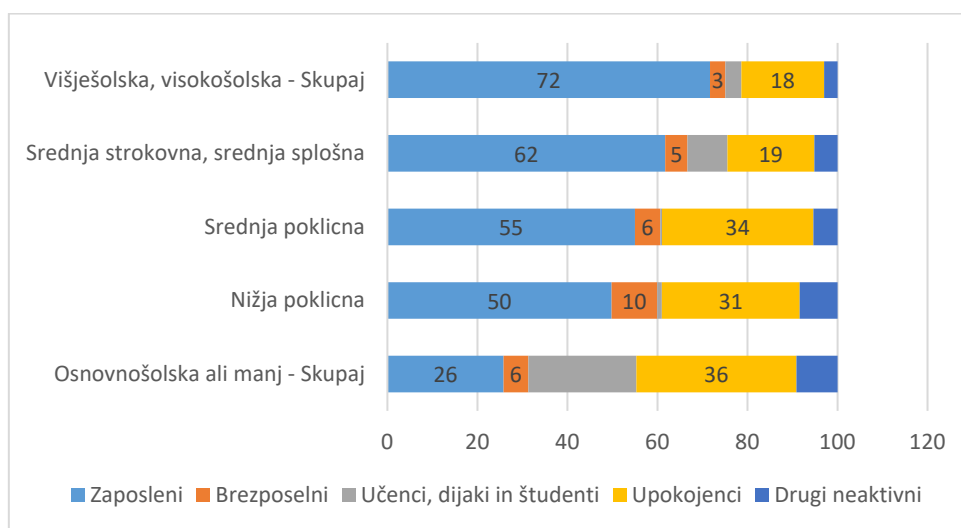

Vir: SURS

Iz Slik 8 in 9 lahko razberemo, da je zaposlenost pri moški precej odvisna od stopnje izobrazbe. Spremembe med letoma 2011 in 2018 so opazne predvsem v znatnem zmanjšanju števila moških, ki imajo dokončano največ osnovno šolo in povečanju števila tistih z dokončano višjo ali visoko izobrazbo, medtem ko se razmerja med zaposlitvenimi statusi niso opazneje spremenili (razen zmanjšanja števila brezposelnih, ne glede na izobrazbo).

Poglejmo si podatke za leto 2018 še v deležih.

Slika 10: Sestava prebivalcev 15+ po izobrazbi in delovni aktivnosti, v letu 2018 – moški

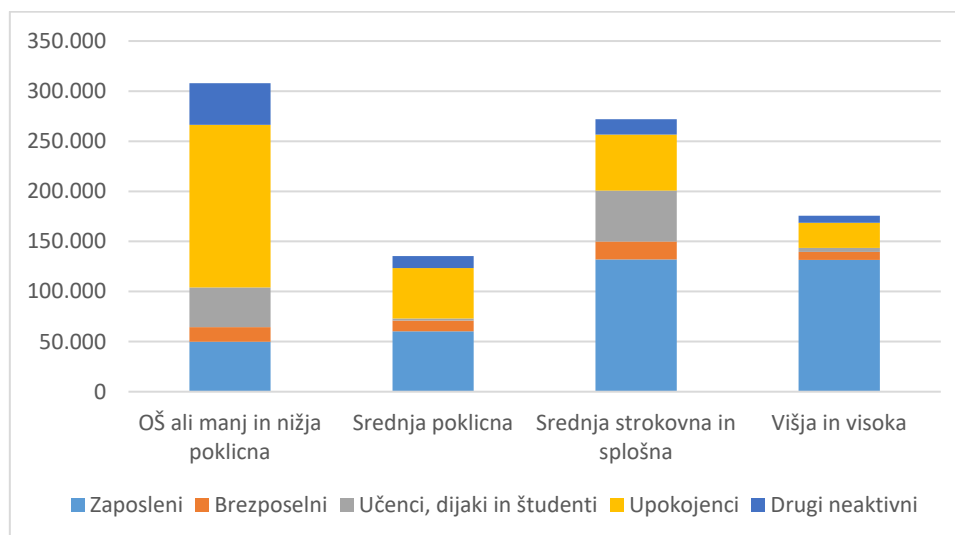

Vir: SURS

Na Sliki 10, ki prikazuje deleže posameznih zaposlitvenih statusov moških, glede na njihovo izobrazbo, še bolj nazorno vidimo, da je stopnja aktivnosti močno odvisna od izobrazbe. Med vsemi moškimi, starimi več kot 15 let, ki imajo dokončano največ osnovno šolo, jih je kar 45% neaktivnih (36% upokojenih in 9% drugače neaktivnih), medtem ko je med višje in visoko izobraženimi ta delež 21% (18% upokojenih in 3% drugače neaktivnih).

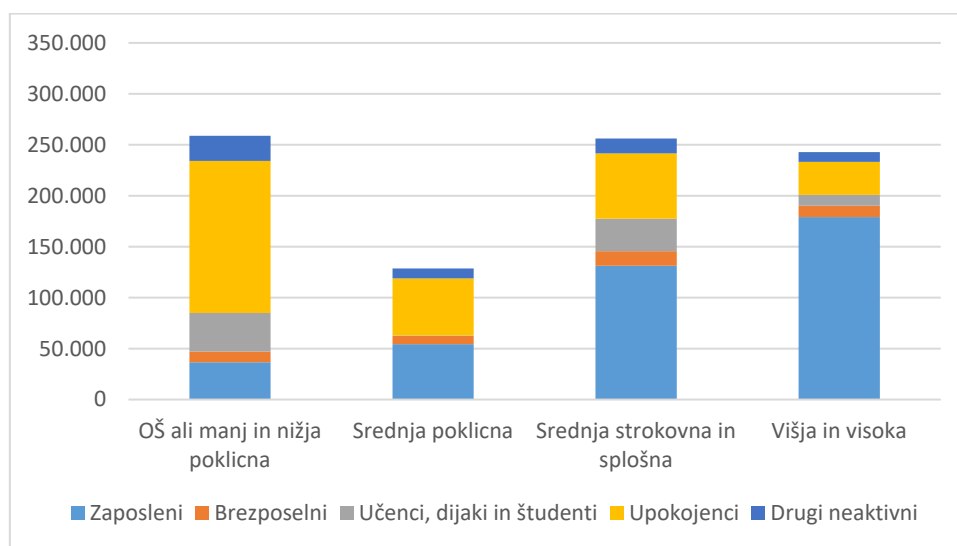
Poglejmo si vse te podatke še za ženske.

Slika 11: Zaposlitveni statusi žensk glede na izobrazbo, v letu 2011

Vir: SURS

Slika 12: Zaposlitveni statusi žensk glede na izobrazbo, v letu 2018

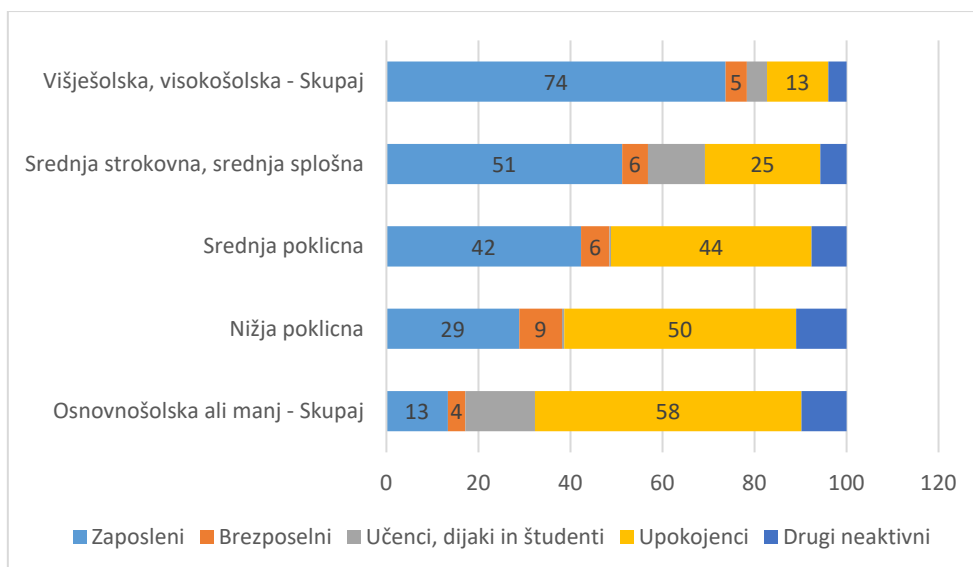

Vir: SURS

Če primerjamo moško populacijo (*Sliki 8 in 9*) z žensko (*Sliki 11 in 12*) opazimo, da je število žensk z dokončano največ osnovno šolo znatno višje, kot pri moških, kar pa gre na račun nižjega števila žensk s srednjo poklicno izobrazbo. Opazimo pa lahko tudi, da se je pri ženskah, veliko bolj kot pri moških, v primerjanih letih povečalo število višje in visoko izobraženih.

Poglejmo si še primerjavo v deležih.

Slika 13: Sestava prebivalcev 15+ po izobrazbi in delovni aktivnosti v letu 2018 - ženske

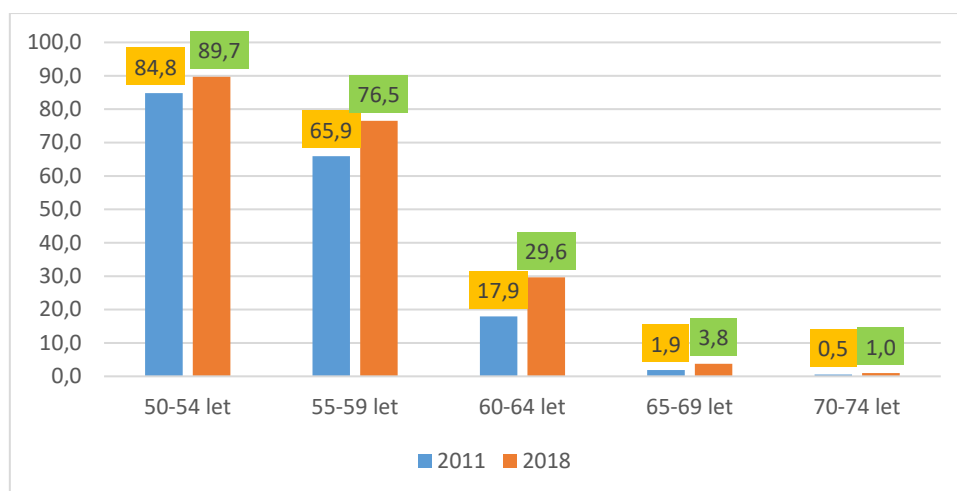
Vir: SURS

Še izraziteje kot pri moških (*Slika 10*) lahko iz *Slike 13* razberemo, da je stopnja aktivnosti žensk izrazito odvisna od stopnje izobrazbe. Kar 68% vseh žensk, starejših od 15 let, ki imajo dokončano največ osnovno šolo, je neaktivnih (58% upokojenih in 10% drugače neaktivnih), medtem ko je ta delež pri višje in visoko izobraženih zgolj 17% (13% upokojenih in 4% drugače neaktivnih).

Aktivnost starejših od 50 let

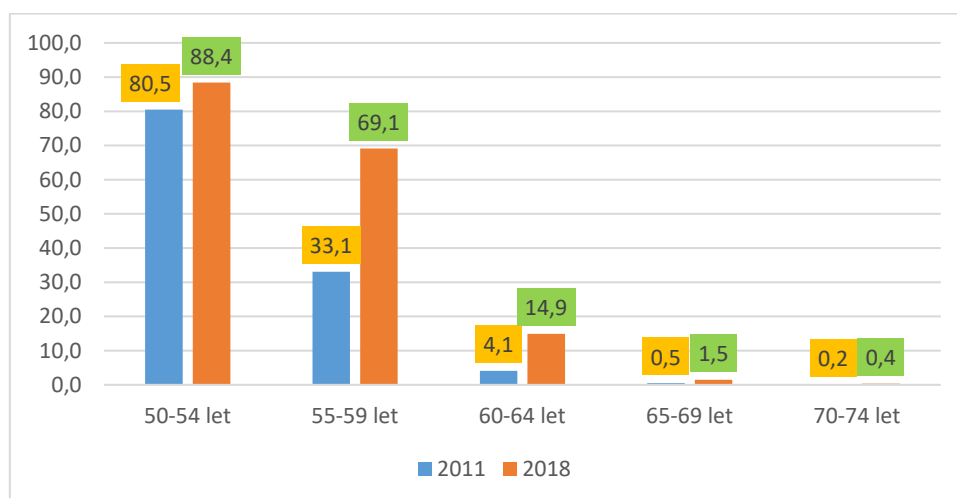
Kljub temu, da se bili nekateri podatki, predstavljeni v naslednjih dveh slikah že vključeni v prejšnjih slikah, se nam zdi koristno predstaviti generacijo 50+ s stališča aktivnosti še enkrat, predvsem zaradi sprememb, ki so se zgodile v obdobju zadnjih osem let.

Slika 14: Aktivni moški, starejši od 50 let, po starostnih kategorijah, v letih 2011 in 2018

Vir: SURS

Slika 15: Aktivne ženske, starejše od 50 let, po starostnih kategorijah, v letih 2011 in 2018

Vir: SURS

Na *Slikah 14 in 15* lahko opazimo zelo velike spremembe glede deleža aktivnih prebivalcev obeh spolov, starejših od 50 let, ki so nastale med letoma 2011 in 2018. Aktivnost se je v vseh starostnih kategorijah povečala, zdaleč največji skok pa vidimo pri ženskah, starih med 55 in 59 leti, kjer se je stopnja aktivnosti izrazito povečala.

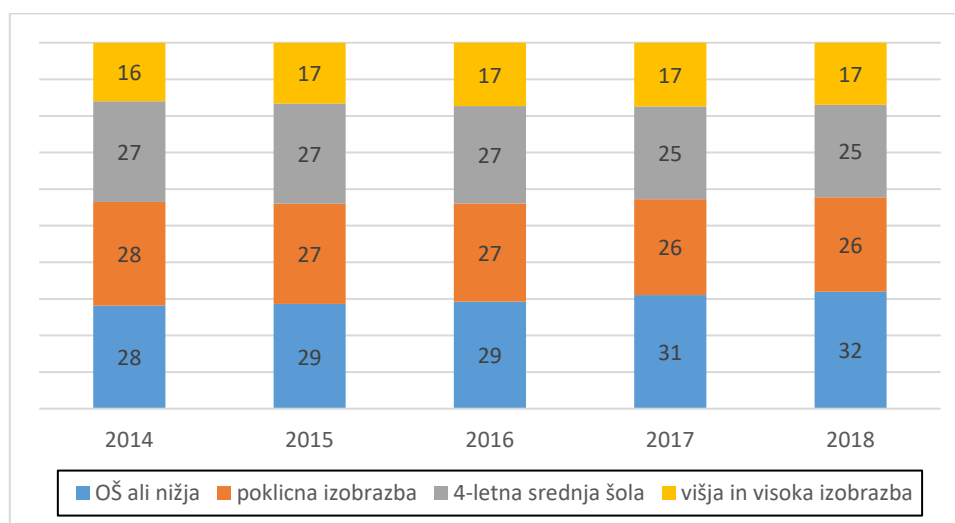
Izobrazbena sestava brezposelnih

Preglednica 2: Brezposelni po izobrazbi

Izobrazba/Leto	2014	2015	2016	2017	2018
Skupaj registrirani brezposelni	120.109	112.726	103.152	85.060	78.534
OŠ ali nižja	33.789	32.259	30.186	26.399	25.104
poklicna izobrazba	34.068	30.886	27.643	22.275	20.255
4-letna srednja šola	33.024	30.885	27.478	21.574	19.848
višja in visoka izobrazba	19.229	18.697	17.845	14.812	13.327

Vir: SURS

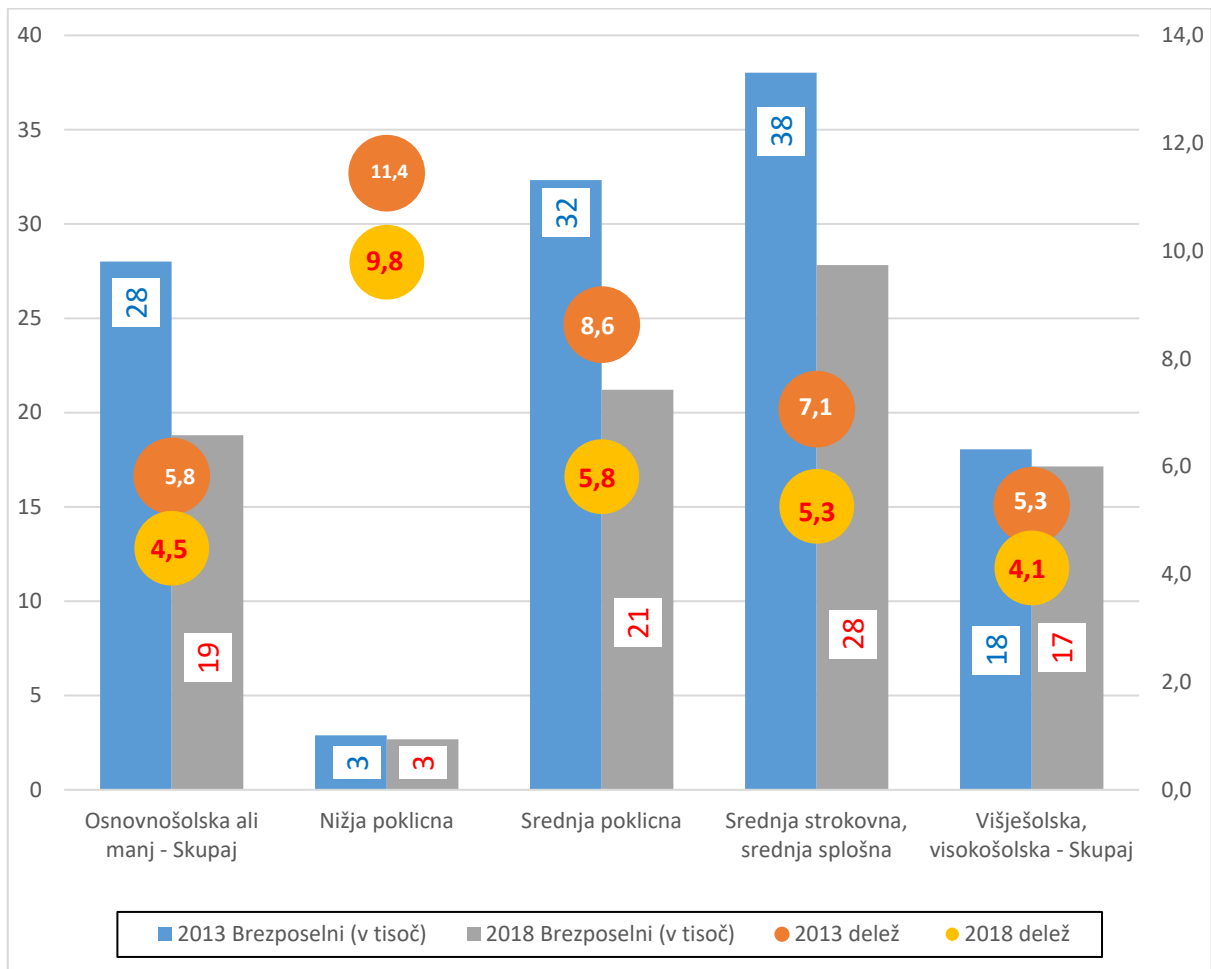
Slika 16: Struktura brezposelnih po izobrazbi

Vir: SURS

Tako iz *Preglednice 2*, še bolj nazorno pa iz *Slike 16* je razvidno, da vpliva dosežena izobrazba na brezposelnost v manjši meri, kot bi pričakovali.

Slika 17: Število brezposelnih po izobrazbi in njihov delež med aktivnimi s to izobrazbo

Vir: SURS

Tudi na Sliki 17, ki prikazuje na eni strani število brezposelnih glede na izobrazbo v tisočih, na drugi pa delež med aktivnimi z dano izobrazbo, lahko vidimo, da se zmanjšanje stopnje brezposelnih bolj pozna pri nižje izobraženih, kot pri višje in visoko izobraženih.

III. DEDIŠČINA IZTEKAJOČEGA SE NACIONALNEGA PROGRAMA

Uresničevanje ReNPIO 2013-2020

Prednostne naloge:

V ReNPIO 2013-2020 so bile opredeljene naslednje prednostne naloge:

- povečanje deleža prebivalstva z dokončano štiriletno srednjo šolo,
- spodbujanje odraslih brez končane osnovne šole za vključitev v osnovnošolsko izobraževanje,
- pridobivanje splošnih znanj za dvig splošne izobraženosti ter ozaveščanje o pomenu in usposabljanje za udejanjanje načel trajnostnega razvoja,
- sofinanciranje možnosti za ponovno vključitev in dokončanje izobraževanja,
- vzpostavitev stabilnega (so)financiranja javne mreže programov in dejavnosti s poudarkom na manj izobraženih in drugih ranljivih skupinah, ob sodelovanju lokalnih skupnosti,
- spodbujanje partnerstev na vseh ravneh,
- udejanjanje sistema za ugotavljanje, vrednotenje in priznavanje na različne načine pridobljenih znanj in veščin.

Ciljne skupine:

- brezposelni: predvsem starejši od 50 let, ki nimajo poklicne ali strokovne izobrazbe ali imajo manj ključnih ali poklicnih zmožnosti;
- zaposleni: predvsem starejši od 45 let z dokončano manj kot 4-letno srednjo šolo ali pomanjkanjem ključnih ali poklicnih zmožnosti, ter zaposleni, ki zaradi specifičnih psihofizičnih zahtev nekega poklica tega ne morejo več opravljati, ko dosežejo določeno starost;
- mladi, ki na različnih stopnjah opustijo šolanje;
- ranljive skupine: manj izobraženi, socialno ogroženi, priseljenci, Romi, starejši odrasli, migranti, invalidi in obsojenci;
- druge skupine odraslih, ki imajo omejene možnosti dostopa do socialnih, kulturnih in ekonomskih dobrin, kot so na primer kmetje in prebivalstvo iz manj razvitih regij.

Cilji:

- Enakomerno razmestiti in stabilno financirati javno mrežo izvajalcev in programov izobraževanja odraslih, pri čemer bodo upoštevane tudi nevladne organizacije.
- Ponudba programov in podpornih dejavnosti, ki bo na voljo vsem prebivalcem, s posebnimi spodbudami za manj izobražene in ranljive skupine, bo pokrivala najmanj:
 - o program za pridobitev osnovnošolske izobrazbe,
 - o programe za pridobitev temeljnih zmožnosti,
 - o programe splošnega neformalnega izobraževanja,
 - o informiranje in svetovanje ter pomoč pri kariernem načrtovanju,
 - o organiziranje postopkov ugotavljanja in potrjevanja predhodno pridobljenega znanja,
 - o promocijo vseživljenjskega učenja in trajnostnega razvoja.

Kazalniki in njihovo doseganje:

Udeležba v vseživljenjskem učenju:

1. prvi kazalnik dobimo z uporabo **ankete o delovni sili (ADS)**, ki vsako leto meri vključenost v katero koli obliko VŽU v štirih tednih pred anketiranjem:

Stopnja udeležbe prebivalstva v starosti od 25 do 64 let v VŽU se bo s 14,5% v letu 2012 povečala na **19% v letu 2020**.

Preglednica 3: Vključenost v vseživljenjskem učenju 2014-2018

Država/Leto	2014	2015	2016	2017	2018
EU28	10,8	10,7	10,8	10,9	11,1
Slovenija	12,1	11,9	11,6	12	11,4
Švedska	29,2	29,4	29,6	30,4	29,2

Vir: EUROSTAT

V spodnji *Preglednici 4* pa so prikazani deleži vključenih glede na njihovo izobrazbo in starost: povprečje EU, Slovenija in Švedska (ADS 2010 in 2018).

Preglednica 4: Vključenost v VŽU glede na izobrazbo

	2010					2018				
	SKUPAJ	ISCED 0-2	ISCED 3-4	ISCED 5-8	ISCED 5-8/0-2	SKUPAJ	ISCED 0-3	ISCED 3-5	ISCED 5-9	ISCED 5-8/0-2
EU	9,3	3,9	8,2	17,1	4,4	11,1	4,3	8,8	19	4,4
Slovenija	16,4	3,5	15	28,9	8,3	11,4	2,8	8,5	21,4	7,6
Švedska	24,7	16	21,4	34,1	2,1	29,2	20,7	24	39,2	1,9

Vir: EUROSTAT

Preglednica 5: Vključenost v VŽU glede na starost

	20-34 let		45-55 let		55-64 let	
	2010	2018	2010	2018	2010	2018
EU28	25,6	27,6	9,3	6,1	4,6	6,4
Slovenija	41,4	30,6	9,7	11,1	6,4	5,9
Švedska	41,1	44,1	29,6	22,4	16,7	22,4

Vir: EUROSTAT

Podatki o uresničevanju tega kazalnika niso spodbudni, saj za zastavljeno ciljno vrednostjo občutno zaostajamo. Kar je pri tem najbolj zaskrbljujoče je razlika med udeležbo bolj in manj izobraženih v katerikoli obliko organiziranega učenja: v zgornji preglednici lahko vidimo, da je pri nas to razmerje 1:8, medtem ko je na Švedskem zgolj 1:2 (povprečje EU je 1:4,4). Udeležba je pri nas tudi zelo odvisna od starosti. Pri tem kazalniku so bile spremembe med obema primerjalnima letoma zelo občutne: pri mlajših odraslih (20-34 let) je bila stopnja udeležbe v letu 2010 bistveno višja od povprečja EU in se je lahko primerjala celo s Švedsko, prav pri tej starostni kategoriji pa je bil padec do leta 2018 najbolj občuten. Pri starostni kategoriji 45-55 se je delež vključenosti v primerjalnem obdobju celo nekoliko zvišal, medtem ko se je tako na ravni EU, kot tudi na Švedskem občutno znižal. Pri starejših (55-64) pa najbolj zaostajamo in smo celo pod povprečjem EU, da primerjave s Švedsko niti ne omenjamo.

2. drugi kazalnik se meri na 3 do 5 let, z uporabo **ankete o izobraževanju odraslih (AIO)**, ki meri vključenost odraslih v VŽU v dvanajstih mesecih pred snemanjem:

Stopnja udeležbe prebivalstva v starosti od 25 do 64 let v VŽU se bo s 36% v letu 2011 povečala na **45% v letu 2020**.

AIO

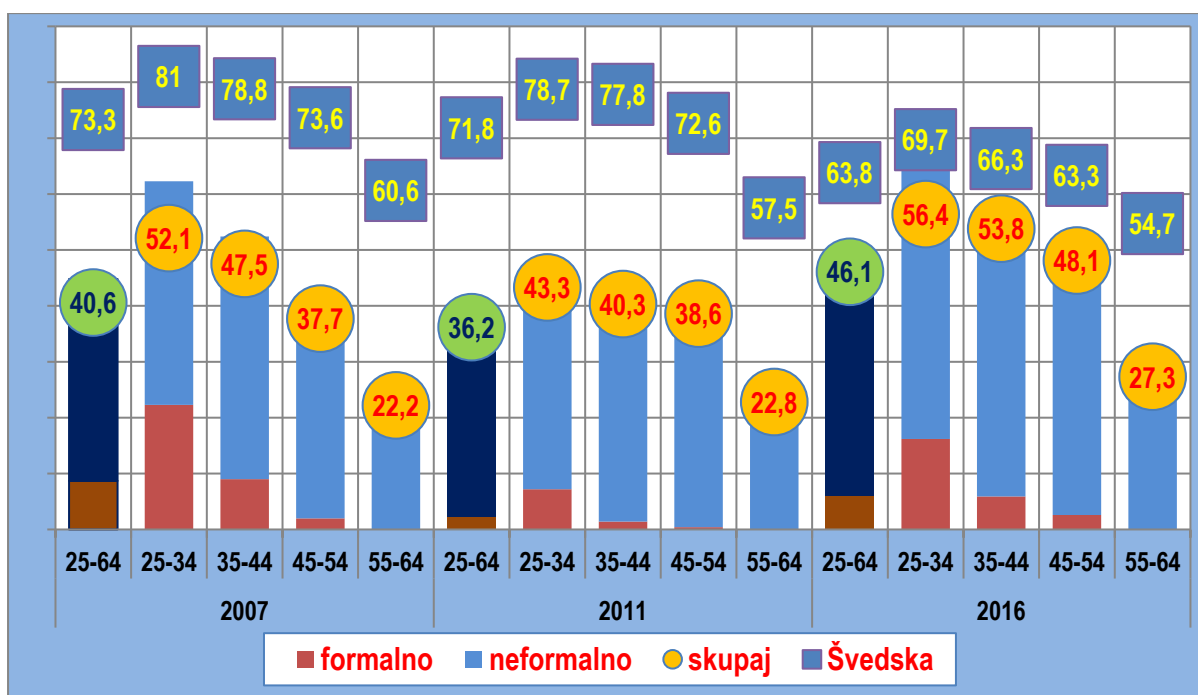
2006 (25-64 let): 40%;

2011 (25-64 let): 36%;

2016 (25-64 let): 46%;

Merjenje vključenosti v VŽU v 12 mesecih pred anketiranjem razumljivo pokaže bistveno višje vrednosti od tistih, ki jih dobimo, ko sprašujemo po aktivnostih v zadnjih 4 tednih. Podatki za leto 2016 so pokazali, da smo ciljno vrednost, ki smo si jo zadali za leto 2020, že dosegli. Kljub temu pa je koristno, če se tudi pri teh rezultatih primerjamo z eno najuspešnejših držav na tem področju, s Švedsko:

Slika 18: Vključenost v vseživljenjsko učenje (AIO) glede na vrsto izobraževanja in starostne kategorije

Vir: SURS

Iz zgornje slike (Slika 18) lahko razberemo, da, kljub razmeroma dobrim rezultatom pri anketiranju v letu 2016, najbolj zaostajamo pri vključevanju starejših. Delež odraslih, vključenih v vseživljenjsko učenje (formalno in/ali neformalno) se s starostjo občutno zmanjšuje. Slednje velja še zlasti za skupino odraslih, starejših od 55 let, čeprav podatki na sliki (še zlasti tisti, ki zadevajo področje neformalnega izobraževanja) za vse starostne skupine kažejo na to, da je stanje v letu 2016, znatno boljše od leta 2007 in 2011. Kljub temu pa ostaja pereče nizko vključevanje prebivalcev v formalno izobraževanje, še posebej tistih v najbolj aktivni dobi (npr. v starostnem razredu 35-44 let), ki bodo še zelo dolgo aktivni na trgu dela.

3. tretji kazalnik smo si postavili sami in šteje **vključitve v programe splošnega izobraževanja**, brez programov usposabljanja za potrebe dela in brez usposabljanja za pridobitev vozniškega izpita:

Delež odraslih v starosti od 25 do 64 let, vključenih v splošno izobraževanje, se bo s 5% v letu 2011 **povečal na 8% v letu 2020**.

Preglednica 6: Splošno neformalno izobraževanje in učenje

Programi, ki niso javno veljavni	Udeleženci	Javnoveljavni programi (brez voznških šol)	Jezikovni programi	Skupaj	Prebivalci 25-64 (2015)	Delež udeležencev med prebivalci 25-64 (v %)
Ljudske univerze	29.820	15.617	28.827	152.422	1.182.460	12,9
Druge specializirane organizacije za IO	78.158					
Skupaj	107.978	15.617	28.827	152.422	1.182.460	12,9

Vir: SURS

Statistični urad Republike Slovenije (SURS) ne objavlja več letnih podatkov o izobraževanju odraslih. Ker izvajalci niso dolžni posredovati podatkov o izvedenih programih in udeležencih (če niso financirani iz javnih sredstev), bi bili zbrani podatki v tolikšni meri pomanjkljivi, da iz njih ne bi bilo mogoče ugotavljati gibanj in trendov na tem področju. Zadnji objavljeni podatki so za leto 2014/2015. V Preglednici 6 smo sešteli števila udeležencev v programih, ki niso javno veljavni, v javnoveljavnih programih brez šol vožnje in v jezikovnih programih. Če število udeležencev primerjamo s prebivalci, starimi med 25 in 64 let (v istem letu), dobimo delež 12,9%, kar znatno presega zastavljeno ciljno vrednost.

Stopnja dosežene izobrazbe:

Osnovna šola:

Delež prebivalstva, starejšega od 15 let, z nedokončano osnovno šolo, se bo s 4,4% v letu 2011 zmanjšal na 2,2% v letu 2020, oziroma prepolovil.

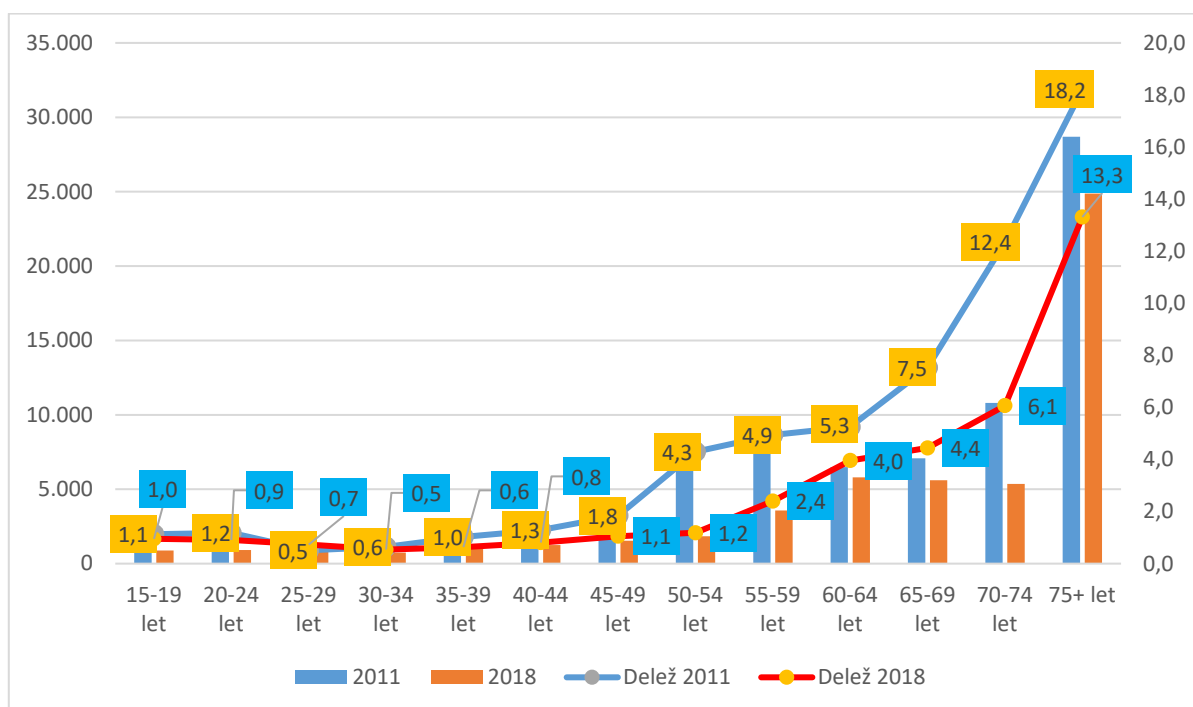
Preglednica 7: Število in deleži prebivalcev z nedokončano osnovno šolo

PREBIVALCI Z NEDOKONČANO OSNOVNO ŠOLO			
Leto	Starost	Število	Delež
2011	15+	77.971	4,43
	15-64	31.396	2,21
2018	15+	54.214	3,09
	15-64	18.376	1,36

Vir: SURS

Delež prebivalcev z nedokončano osnovno šolo je razmeroma nizek, vendar se moramo kljub temu zavedati, da je še vedno kar dobrih 18 tisoč odraslih, starih med 15 in 64 leti, ki osnovne šole niso uspešno končali. To kljub majhnemu deležu ni majhna številka.

Slika 19: Deleži prebivalcev z nedokončano osnovno šolo po starostnih razredih – leti 2011 in 2018

Vir: SURS

Na zgornji Sliki 19 vidimo, da se deleži prebivalcev z nedokončano osnovno šolo glede na starost krepko razlikujejo. V letu 2011 se je delež znatneje povečal od starostnega razreda 50-54 naprej, v letu 2018 pa ostaja razmeroma nizek vse do starostnega razreda 65-69.

Srednja šola:

Cilj, zapisan v RenPIO 2013-2020: Delež odraslih, starih od 25 do 64 let, z dokončano najmanj srednjo strokovno izobrazbo, se bo s 57% v letu 2011, **povečal na 63% v letu 2020.**

Preglednica 8: Prebivalci po starostnih kategorijah glede na 4 letno srednješolsko izobrazbo

DOKONČANA 4 LETNA SREDNJA ŠOLA 2018		
	Delež 4 letna SŠ in več	Število prebivalcev z manj kot 4 letno SŠ
25-29 let	80,8	22.672
30-34 let	76,4	32.557
35-39 let	71,7	43.974
40-44 let	65,6	52.913
45-49 let	59,7	58.651
50-54 let	55,1	69.545
55-59 let	49,1	75.566
60-64 let	41,0	86.346
SKUPAJ	61,9	442.224

Vir: SURS

Zastavljeni cilj o deležu prebivalcev 25-64 z dokončano vsaj 4 letno srednjo šolo bomo dosegli. V zgornji preglednici (*Preglednica 8*) pa smo te deleže namenoma opremili tudi s številom prebivalcev, ki take izobrazbe niso dosegli, da bi tako prikazali obsežnost tega problema. V današnjem času je osvojeni program 4 letne srednje šole res tisti minimum, ki posamezniku omogoča aktivno sodelovanje v družbi.

Terciarna izobrazba:

Kljub temu, da NPIO s svojimi programi ne pokriva izobraževanja na terciarni stopnji, pa je v ReNPIO 2013-2020 zapisano:

Spodbujanje in sofinanciranje vpisa na višješolske programe strokovnega izobraževanja bo pripomoglo k doseganju cilja EU, to je, da bo imelo **do leta 2020 40% odraslih** med 30. in 34. letom starosti dokončano terciarno izobrazbo.

Preglednica 9: Prebivalci, stari 30-34 let z dokončano terciarno stopnjo izobrazbe

Vir (spol)/Leto	2014	2015	2016	2017	2018
EUROSTAT	41,0	43,4	44,2	46,4	42,7
moški	30,0	32,0	33,6	34,7	31,6
ženske	53,6	56,4	55,3	58,8	56,3
SURS	35,9	36,9	37,7	40,6	41,2
moški	25,3	25,9	26,6	28,8	29,2
ženske	47,6	48,9	50,0	53,5	54,3

Vir: EUROSTAT, SURS

Iz *Preglednice 9* lahko razberemo, da je delež prebivalcev Slovenije, starih med 30 in 34 leti, ki imajo dokončano terciarno izobrazbo visok in že nekoliko presega ciljno vrednost, predvsem na račun visokega deleža terciarno izobraženih deklet. Kljub zelo ugodnim podatkom predstavljenim v zgornji preglednici pa moramo omeniti, da se je delež prebivalcev, starih 30-34 z dokončano terciarno izobrazbo, po podatkih EUROSTAT-a, med letoma 2017 in 2018 zmanjšal, čeprav na razmeroma visoki letvici. Zelo pomenljivo pa je, da je delež med dekleti po podatkih SURS-a kar za skoraj 25 odstotnih točk višji, kot pri fantih. Pravo osnovo za vrednotenje te razlike bi dobili, če bi primerjali zahtevnost delovnih mest, ki jih zasedajo bodisi moški, bodisi ženske.

Financiranje:

Iz Poročil o uresničevanju LPIO, ki jih, na podlagi poročil posameznih resorjev, pripravlja in objavlja MIZŠ, lahko izdelamo ustrezno preglednico:

Preglednica 10: Preglednica realizacije sredstev v obdobju 2014-2018:

Leto	2014		2015		2016		2017		2018		SKUPAJ 2014-2018	
	LPIO	Indeks	LPIO	Indeks	LPIO	Indeks	LPIO	Indeks	LPIO	Indeks	LPIO	Indeks
MIZŠ	8.812.382	90,4	7.360.658	98,4	9.659.900	97,7	17.033.991	100,4	21.466.667	99,6	64.333.599	98,1
MDDSZ	18.444.721	127,9	16.783.846	120,5	10.034.429	60,4	24.298.523	54,2	32.538.767	62,0	102.100.286	81,5
MKGP	8.416.410	99,5	8.328.264	103,9	10.115.413	83,4	10.699.611	91,7	10.089.028	105,3	47.648.726	96,3
MZ	10.532.206	100	10.532.206	100	10.532.206	103	10.532.206	103,0	10.428.008	104,0	52.556.832	102,0
MK	5.083.913	88,3	2.011.773	119,3	1.785.754	75,7	2.236.988	95,6	2.565.115	98,7	13.683.543	94,4
MNZ	82.789	99,3	-	-	570.000	159,8	570.000	125,3	793.000	77,6	2.015.789	115,2
MOP	40.000	197,5	104.706	183,9	110.000	102,5	160.000	156,2	170.376	105,3	585.082	139,1
MJU	-	-	56.762	100,3	1.555.000	98,3	1.800.000	94,9	1.700.000	98,3	5.111.762	97,1
MP	-	-	-	-	124.250	62,7	135.000	57,9	186.878	131,8	446.128	90,2
Skupaj	51.412.421	107,2	45.178.215	109,1	44.487.202	87,1	67.466.319	82,7	79.937.839	85,4	288.481.996	92,6

Vir: Poročila o uresničevanju LPIO, MIZŠ

Kljub temu, da je indeks realizacije 92,6 visok vseeno pomeni, da v tem petletnem obdobju predvidenih 21,3 milijonov nismo uspeli porabiti¹³.

Preglednica 11: Razmerja med posameznimi prednostnimi področji:

	ReNPIO		Deleži 2014-2018 (LPIO)	Deleži 2014-2018 (realizacija)
	MIZŠ in MDDSZ	Ostali resorji		
I. Prednostno področje	20	37	29	32
II. Prednostno področje	20		5	4
III. Prednostno področje	46	38	54	53
Podporne dejavnosti	14	25	12	11

Vir: Poročila o uresničevanju LPIO, MIZŠ

Primerjava med deleži sredstev, načrtovanimi za posamezna prednostna področja v ReNPIO in LPIO ter realiziranimi v tem petletnem obdobju kaže velike razlike (*Preglednica 11*). Največja razlika se kaže pri II. Prednostnem področju (Izobraževanje za pridobitev formalne izobrazbe), za katero je bilo v ReNPIO predvidenih 20% vseh sredstev. V LPIO je bil ta delež zmanjšan na 5%, realiziran pa celo zgolj 4%. Velik del te razlike gre na račun manjšega obsega vključitev v program OŠO, velik del pa tudi na račun manjšega obsega sofinanciranja srednješolskega izobraževanja za odrasle (zanimanje je bilo manjše od pričakovanih tudi zaradi pravil, v skladu s katerimi so morali udeleženci šolnino plačati sami, v primeru uspešnega dokončanja izobraževanja pa so dobili denar povrnjen). Pozitivno lahko ocenimo povečanje deleža, namenjenega neformalnemu izobraževanju (I. Prednostno področje), kar gre tudi na račun na novo sodelujočih resorjev. Znatno znižanje deleža opazimo tudi pri financiranju podpornih dejavnosti, pri katerih se je delež znižal iz 14% na 11% vseh javnih sredstev, namenjenih izobraževanju odraslih.

Dosežki na področju izobraževanja odraslih v obdobju veljavnosti ReNPIO 2013-2020

I. prednostno področje – Splošno izobraževanje

Splošno izobraževanje (mišljeno je neformalno izobraževanje) ne vodi v zaposlitev neposredno, prispeva pa k znanju, kompetencam, pismenosti, opolnomočenju in aktivnemu državljanstvu, ki so za delo potrebni. Posebnosti tega področja so prenosljivost med konteksti ter upoštevanje vrednot, potencialov in učnih strategij udeležencev.

Razvoj pismenosti in temeljnih zmožnosti 2013-2020:

- V okviru razvojnih projektov sofinanciranih iz MIZŠ in ESS je bila v letih 2013-2020 pripravljena celovita zbirka inovativnih gradiv, in sicer zbirka opisnikov in zbirka izobraževalnih filmov za razvoj 8 področij temeljnih zmožnosti, namenjena izobraževalcem odraslih in odraslim. Izobraževalci odraslih bodo zbirko gradiv lahko kombinirali in prilagajali zmožnostim odraslih v izobraževalnem procesu, kar je ključnega pomena pri ranljivih skupinah odraslih, pri katerih se pričakuje odklonilen odnos do izobraževanja ter negativne izkušnje s poprejšnjim šolanjem.
- Pripravljene so bile tri strokovne in znanstvene publikacije o stanju spretnosti odraslih v Sloveniji ter baza podatkov, ki omogoča nadaljnje poglobljene sekundarne študije in analize: strokovna publikacija »Raziskava Spretnosti odraslih – Rezultati in metodologija na kratko, 2016«, znanstvena monografija »Spretnosti odraslih, 2018«, ter znanstveno raziskovalno poročilo »Raziskava spretnosti odraslih, Tematske študije 2017«.
- Usposobljena je skupina učiteljev multiplikatorjev iz različnih organizacij po Sloveniji, ki je skozi voden proces izobraževanja in razvoja pripravljala in v praksi preizkušala nastajajoča strokovna in učna gradiva.

¹³ Razlika med načrtovanimi 288.481.996 evri in realiziranimi sredstvi (indeks 92,6) v petletnem obdobju (2014-2018) je znašala 21.347.668 evra.

Skozi proces se je usposobila za prenos znanja drugim strokovnim delavcem in deležnikom v lokalnih okoljih.

- Pripravljen je bil in pilotno je bil preizkušen instrument za individualno ocenjevanje spretnosti odraslih, spletni vprašalnik za ocenjevanje spretnosti odraslih (SVOS). Spletni vprašalnik je prvo diagnostično orodje za individualno ocenjevanje spretnosti odraslih, ki je standardizirano in omogoča veljavno in zanesljivo primerjavo spretnosti posameznika z nacionalnimi in mednarodnimi dosežki. V okviru razvojnega projekta so zagotovljena sredstva za brezplačno ocenjevanje spretnosti pri več kot 17.000 odraslih.
- Vzpostavljena je Nacionalna točka spretnosti odraslih (NTSO) za strokovno podporo in spremljanje vpeljevanja inštrumenta SVOS. Tako je zagotovljena optimalna uporaba inštrumenta v letih 2019-2022. Z vzpostavitvijo NTSO je zagotovljeno kontrolirano izvajanje ocenjevanja in strokovno svetovanje ter interpretacija rezultatov za posameznike, predvsem za ciljno načrtovanje izobraževanja in usposabljanja ter za karierno svetovanje, v lokalnih okoljih. Izkušnje iz prakse kažejo, da inštrumenti ne dajejo želenih rezultatov, če jih ne spremlja strokovna vpeljava, uporaba in strokovna podpora v obliki svetovanja. Strokovna uporaba inštrumenta in njegovih rezultatov pa omogoča bolj celostni pristop pri obravnavi posameznikovih potreb, povezanih z delom, izobraževanjem, razvojem kariere in dvigom kvalitete življenja.
- Razvit je bil nov program za digitalno pismenost odraslih, ki predstavlja nadgradnjo sedanjega javno veljavnega programa RPO.
- V okviru mednarodnega projekta Profi-Train smo sodelovali pri razvoju in pilotnem preizkusu novega izobraževalnega programa za izobraževalce odraslih, ki pripravljajo in izvajajo programe za razvoj temeljnih spretnosti v delovnem okolju.
- V okviru mednarodnega projekta Life Skills for Europe, smo vodili razvoj metodologije in inštrumentarija za preučevanje konceptov in pristopov k razvoju življenjskih spretnosti v Evropi in tako prispevali k opredelitvi in večjem razumevanju tega področja v Evropi. Na tej podlagi je bil v okviru projekta oblikovan tudi učni okvir za razvoj življenjskih spretnosti.
- V okviru mednarodnega projekta SkillsHUB smo sodelovali pri razvoju modela izobraževanja zaprtih oseb na področju pismenosti in temeljnih zmožnosti.
- Ekspertno znanje in izkušnje smo diseminirali v mednarodnem prostoru tudi prek članstva v upravnem odboru Evropske zveze za temeljne spretnosti (EBSN) v letih 2016-2020 in strokovnimi prispevki na mednarodnih letnih konferencah te organizacije.

Razvoj in izvajanje programov za manj izobražene, ranljive skupine in osipnike

V letu 2016 je bil razvit program neformalnega izobraževanja **Projektno učenje mlajših odraslih (PUM-O)**, ki temelji na javno veljavnem programu Projektno učenje za mlajše odrasle (PUM), hkrati pa ga tudi dopolnjuje skladno z ugotovitvami evalvacije iz leta 2010 in ugotovljenimi potrebami na področju vključevanja mladih, ki niso zaposleni, niti vključeni v izobraževanje, niti usposabljanje za pridobitev poklica (angl. NEET) na trg dela. Program PUM-O je v izobraževalni ponudbi za odrasle nadomestil program PUM.

V obdobju od začetka leta 2016 do začetka leta 2019 se je vanj vključilo 1.376 oseb, pri čemer so moški predstavljali 57% vseh udeležencev programa. Več kot polovica udeležencev prihaja iz starostne skupine 18-24 let, pri čemer je opaziti trend nižanja povprečne starosti udeležencev, ki je po zadnji evalvaciji med 19 in 20 let, predvsem na račun povečanja deleža mladoletnih udeležencev, ki je v letu 2018 znašal 35 odstotkov. Program PUM-O ocenjujemo kot zelo uspešen; ne le glede na cilje programa - približno 31 odstotkov sodelujočih udeležencev se je po rezultatih evalvacije v programu v letu 2018 zaposlilo, približno 26 odstotkov udeležencev se po izstopu iz programa vključi v nadaljnje izobraževanje za pridobitev izobrazbe, 4 odstotki udeležencev se vključi v usposabljanje, približno 20 jih je nadaljevalo z izobraževanjem v PUM-O, pač pa tudi glede na dejstvo, da tudi po tem, ko končajo program več kot polovica vseh udeležencev ostane v stiku z drugimi udeleženci, pa tudi z mentorji, kar lahko razumemo kot kazalnik uspešnosti pri socialni integraciji.

Preko temeljnega usposabljanja za izvajalce javnoveljavnega programa **Začetne integracije priseljencev** (ZIP) smo do vključno l. 2019 usposobili 276 izvajalcev programa ZIP (259 učiteljev in 17 kulturnih mediatorjev). Programa ZIP se je do vključno l. 2018 udeležilo 7.217 priseljencev (Poročilo o izvajanju akcijskih načrtov za jezikovno izobraževanje in za jezikovno opremljenost, sprejetih na podlagi Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014-2018, 2018 in Pokrivač, 2018).

Organizirano samostojno učenje v SSU

Središča za samostojno učenje (SSU) so namenjena vsem odraslim, ki jim iz kakršnih koli razlogov tradicionalno učenje in izobraževanje nista dostopna ali jim ne ustrezata. V SSU so na voljo različna učna gradiva, primerna za samostojno učenje, sodobna učna tehnologija ter strokovna pomoč osebja. Učenje v SSU je za udeležence brezplačno. SSU so razpršena po vsej Sloveniji in so v lokalnem okolju doživela zelo dober odziv. Število udeležencev se z leti povečuje. Leta 2018 je v mreži delovalo 35 SSU in dve podružnici, v njih pa se je učilo 9.671 udeležencev (Aplikacija SSU, 2019). V letu 2019 so se obstoječi mreži središč pridružili še trije novi SSU.

Udeleženci SSU se lahko učijo različnih vsebin, največji interes pa je za učenje računalništva, različnih tujih jezikov in slovenščine. Udeleženci se učijo s pomočjo različnih gradiv, narašča pa učenje iz spletnih gradiv. K temu je prispevala tudi vzpostavitev novega spletnega portala (Portal SSU), v katerem je zagotovljen brezplačen dostop do več kot 120 učnih gradiv in do 161 videovodičev (70 za učenje uporabe računalnika, 48 za učenje uporabe pametnega telefona ter 43 za učenje digitalnega ustvarjanja in programiranja). Na letni ravni beležimo več kot 14.000 ogledov videovodičev.

ACS zagotavlja mreži SSU razvojno, izobraževalno, svetovalno in strokovno podporo. Skrbi za posodabljanje modela SSU, za strokovno izpopolnjevanje strokovnih delavcev SSU, za vzdrževanje in posodabljanje portala SSU ter spremljanje delovanja SSU s pomočjo računalniške aplikacije SSU, ki jo tudi nadalje razvija in posodablja.

Skupnostno učenje v študijskih krožkih (ŠK)

Študijski krožki so najdlje delujoča inovacija IO iz devetdesetih let, udeležencem prostorsko in institucionalno dostopno učenje, priljubljeno tako med izvajalci kot med udeleženci. Vključuje se letno skoraj četrtnina ranljivih skupin (tradicionalnih kot npr. brezposelni, Romi, starejši, a tudi novih kot npr. invalidski upokojeanci, osebe po poškodbah možganov, prebivalci oddaljenega podeželja, migranti itd.). Tipična je medgeneracijska struktura študijskih krožkov (22% ŠK povezuje 3 generacije, 68% dve in le 10% eno generacijo), bistvena za aktiviranje nedejavnih, ustvarjalnost in pretok znanja. Slovenski model ŠK se razlikuje od evropskih različic, ta učenje poveže s skupnostjo. Mobilizacija osebnih izkušenj in konteksta učenja sta bistveni za mnoge vloge, ki jih ŠK danes imajo (demokratizacija, aktivacija, dostop učenja, prilagajanje na spremembe) in pretvarjajo v javno dobro. Za koordinacijo v času komercializacije storitev in kriznih okoliščin (zaradi migracij ali segregiranja podnebja) je to poseben izziv, ki terja povezavo prakse in raziskovanja.

Letno je v ŠK vključenih okroglo 3000 udeležencev, kar bi zlahka potrojili z izboljšanjem pogojev, o čemer priča npr. razcvet Točk VŽU v Centrih VŽU, ki so s prenehanjem vira usahnil. ŠK so se izkazali kot prilagodljivi različnim vsebinskim poudarkom in potrebam nacionalne ravni (npr. onesnaževanje okolja, integracija migrantov, mobilizacija izobraževalno nedejavnih, bralna kultura).

V obdobju 2013-2019 so redno potekala usposabljanja kadrov (Temeljno usposabljanje mentorjev ŠK), občasno, glede na razpoložljive vire, nadgrajena s kompetenčno zasnovano opredelitvijo mentorjevega dela. Izvedbe ŠK so bile možne tudi v oddaljenih in manjših krajih, kar je glede na ostale projekte IO zelo visok »outreach«. Mednarodna usposabljanja so omogočila razvoj izobraževalnega programa čezmejnih ŠK (2009-2013), ki je podlaga za delovanje ŠK v Furlaniji Julijski krajini, in sicer po slovenskem modelu ŠK.

Diseminacijo in promocijo zagotavljajo predvsem izvajalci sami. Njihova mreža letno obsega približno 100 institucij, zlasti ljudskih univerz, NVO in javnih zavodov (muzeji, knjižnice, idr.) ter nekaj zasebnih institucij.

Tako dosegamo in spodbujamo specifične ciljne skupine (moški) ali določena področja (branje, spoznavanje in varovanje okolja, posodabljanje rab dediščine). Za ŠK je pomembna oblika diseminacije tudi spletna stran <https://sk.acs.si>.

Oprijemljivi rezultati razvojno-raziskovalnega dela, referenc sodelujočih in diseminacije niso nagrade, promocijski panoji in delujoča spletna stran, ampak so to tudi informativna gradiva in publikacije, približno 300 v obdobju 2013-2017, med katerimi so tudi recenzirana in znanstveno kategorizirana besedila. V zadnjih dveh letih nastajajo pregledni zborniki izvajalcev, ki predstavljajo ŠK v Piranu, na Koroškem in na Krasu.

Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj (ITR) v IO

Na področju trajnostnega razvoja so se v obdobju 2013-2019 razvijali izobraževanje, diseminacija/promocija in sistemska uveljavitev tega področja. Razvit je bil predlog spopolnjevanja (2014) in Razširjenega programa temeljnega usposabljanja za trajnostni razvoj (2016)¹⁴, s katerim smo vpeljali temi podnebne spremembe in zelena delovna mesta v IO. Program je bil pilotno izpeljan z več skupinami (47 udeleženi) in z učnimi gradivi, razvitimi v preteklosti. Njegova notranja in zunanja evalvacija sta omogočili pripravo sistemskega predloga za nadaljnji razvoj ITR, ki je sprožil tudi publiciranje na strokovni in znanstveni ravni ter institucionalni odziv v letih 2018 in 2019.

Diseminacija in promocija sta obsegali izdelavo in osnovno vzdrževanje spletne strani znamenjatrajnosti.si, publikacije in spletne objave ter razstavo praks trajnosti v parku Tivoli (2018 s sredstvi MOP). Rezultati razvojno-raziskovalnega dela se kažejo tudi v obsežni bibliografiji.

Partnersko sodelovanje z domačimi in mednarodnimi institucijami se je povečalo. Področje VITR je bilo tako deležno medsektorskih investicij (npr. MOP), pridobivanja EU sredstev (npr. E+ projekta Know Your lifestyle in CIA2SFM), povabila institucij različnih tipov od npr. nosilcev odločanja (SVRK in MIZŠ za pripravo Poročila ZN o ITR v 2014 in 2019), MOP (2016, 2018), do izvajalcev IO (npr. BTŠ Naklo, 2019, ZISS 2019¹⁵) in znanstvenih ustanov (ZRC SAZU, 2019).

Podatki iz Aplikacije ReNPIO: deleži manj izobraženih udeležencev v programih

Na Andragoškem centru Slovenije smo že leta 2011 razvili posebno aplikacijo, ki nam omogoča spremljanje izvajanja različnih programov, ki jih pretežno financira Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Izvajalci so dolžni v poročilih o izvedbah poročati tudi o značilnostih udeležencev glede na spol, starost, izobrazbo, zaposlitveni status in posebej opredeljene oblike ranljivosti. Ti podatki nam omogočajo tudi analizo značilnosti udeležencev.

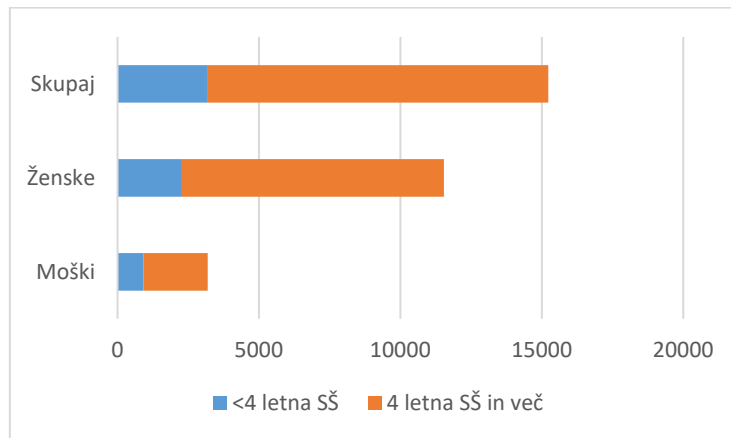
Večina programov, ki se financirajo iz javnih sredstev namenjena ranljivim ciljnim skupinam, med katerimi so, z vidika izobraževanja odraslih, manj izobraženi med najbolj ranljivimi. Zato predstavljamo v nadaljevanju slike, ki prikazujejo deleže udeležencev v programih, ki jih spremljamo z našo aplikacijo, glede na doseženo izobrazbo in glede na spol. V andragoški stroki velja, da so, glede dosežene stopnje izobrazbe, ranljivi tisti odrasli, ki so dosegli manj kot štiriletno srednješolsko izobrazbo. Štiriletna srednješolska izobrazba naj bi zagotavljala odraslemu, da se po eni strani zaveda pomanjkljivosti v svojem znanju po drugi strani pa si zna tudi sam poiskati priložnosti, da te pomanjkljivosti odpravi.¹⁶ Zato sta v slikah prikazani zgolj dve kategoriji izobrazbe: manj kot 4 letna srednja šola in več kot 4 letna srednja šola.

¹⁴ Bogataj, N. (2016)

¹⁵ Bogataj, N. (2019)

¹⁶ N.pr. Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju 2011: »Po ugotovitvah mednarodnih preučevanj pismenosti namreč omogoča ustrezno delovanje v dlovnem, zasebnem in javnem življenju v pogojih sodobnih informacijskih družb, pa tudi vključevanje v izobraževanje odraslih, šele raven izobrazbe, ki daje kvalifikacijo za vstop v visokošolsko in univerzitetno

Slika 20: Študijski krožki – udeleženci po spolu in izobrazbi

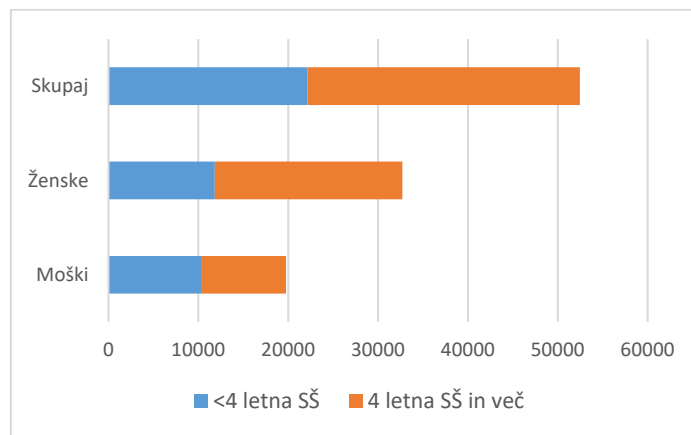

Vir: Aplikacija ReNPIO

Pri študijskih krožkih je delež bolj izobraženih med udeleženci razumljiv, saj gre za zavestno vključitev v učno aktivnost, pri kateri je tudi iz vseh drugih podatkov znano, da je bistveno bolj značilna za bolj izobražene.

Središča za samostojno učenje (SSU)

Slika 21: SSU udeleženci po spolu iz izobrazbi

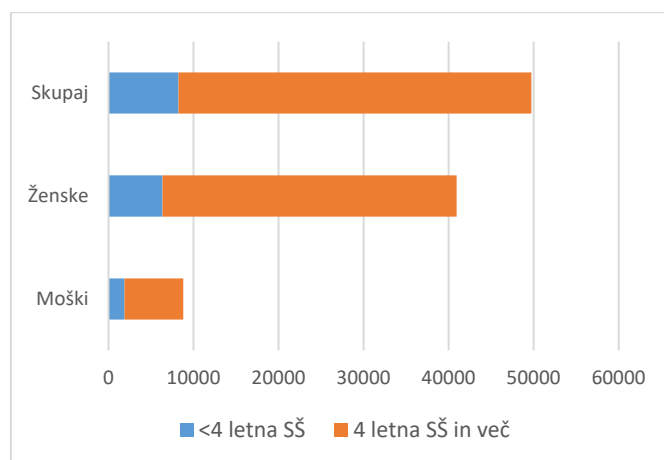

Vir: Aplikacija ReNPIO

Središča za samostojno učenje so v osnovi sicer namenjeni vsemu prebivalstvu s ciljem širjenja možnosti za učenje z novimi oblikami in pristopi, zato prevladujoči delež bolj izobraženih uporabnikov ne pomeni odklona od načrtanih ciljev. Tudi predlog, da naj bi bilo financiranje v določeni meri odvisno od vključenih ranljivih skupin (Analitične podlage, ACS, 2014) ni bil sprejet.

Univerze za tretje življenjsko obdobje

Slika 22: Univerze za tretje življenjsko obdobje – udeleženci po spolu in izobrazbi

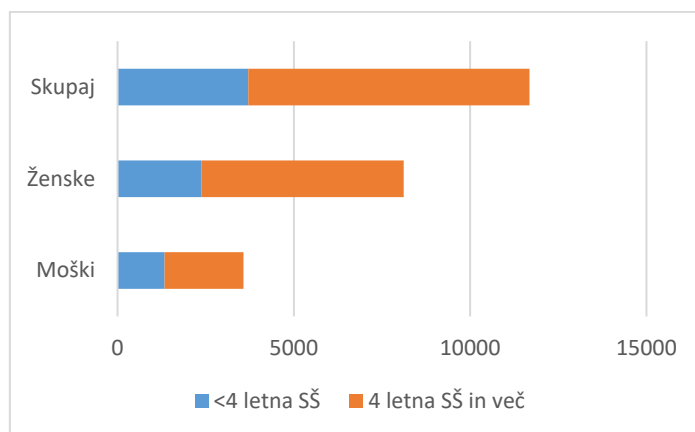

Vir: Aplikacija ReNPIO

Pri programih, ki jih organizira mreža univerz za tretje življenjsko obdobje je večji delež bolj izobraženih udeležencev razumljiv, saj gre v večini primerov za vsaj delno plačevanje programov s strani udeležencev, česar si manj izobraženi, zaradi posledično manj razpoložljivih sredstev, ne morejo privoščiti.

Javni razpis za programe splošnega neformalnega IO od 2012 do 2014

Slika 23: Javni razpis za programe splošnega neformalnega IO od 2012 do 2014 – udeleženci po spolu in izobrazbi

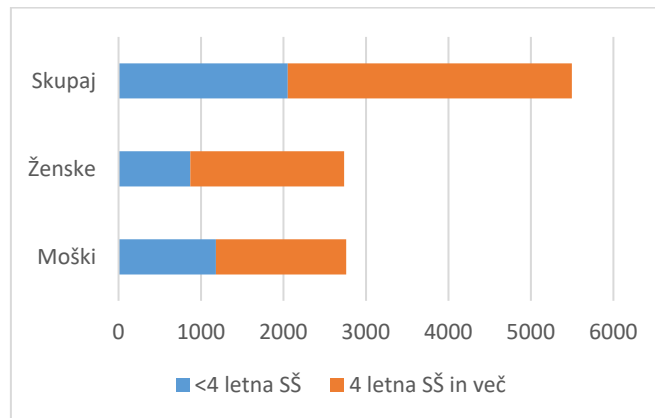

Vir: Aplikacija ReNPIO

Razpis je bil objavljen 9.9.2011, poročila o izvedenih programih pa so se zbirala do konca leta 2014. Cilji razpisa in ciljne skupine so bili opredeljeni takole: oblikovanje in izvajanje programov za različne ciljne skupine odraslih, ki zagotavljajo spoznavanje in razvoj ključnih kompetenc (...); oblikovanje in izvajanje programov za različne ranljive ciljne skupine odraslih, ki so bile vključene v razvojne projekte, financirane iz sredstev Evropskega socialnega sklada in sredstev Ministrstva; izvajanje programov splošnega neformalnega izobraževanja enakomerno razporediti v različnih regijah oziroma krajih v Republiki Sloveniji. Vsebine razpisanih programov so obsegale vseh 8 opredeljeni temeljnih zmožnosti: sporazumevanje v slovenskem jeziku, sporazumevanje v tujih jezikih, matematične kompetence ter osnovne kompetenc v znanosti in tehnologiji, digitalno pismenost, učenje učenja, socialne in državljanske kompetence, samoiniciativnost in podjetnost ter kulturno zavest in izražanje. Ker so bili med ciljnim skupinami na prvo mesto postavljene »različne ciljne skupine«, je visok delež razmeroma bolj izobraženih udeležencev razumljiv.

Programi izobraževanja za brezposelne pri Medpodjetniških izobraževalnih centrih¹⁷

Slika 24: Programi izobraževanja pri MIC – udeleženci

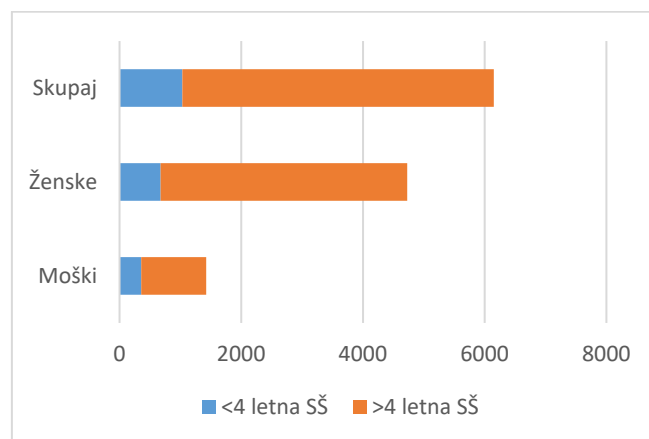

Vir: Aplikacija ReNPIO

Pri dobro organiziranih programih usposabljanja¹⁸, ki so bili organizirani v sodelovanju tako z MIC kakor z lokalnimi gospodarskimi subjekti, je izobrazbena sestava udeležencev pričakovana.

Tudi v letih 2017 in 2018 so se izvajali neformalni izobraževalni programi za brezposelne¹⁹.

Slika 25: Neformalni izobraževalni programi za brezposelne – udeleženci po spolu in izobrazbi

Vir: Aplikacija ReNPIO

Tudi pri teh programih bi pričakovali večji delež manj izobraženih, ki bi jim ponujeni programi lahko bolj koristili pri iskanju zaposlitvenih možnosti.

II. prednostno področje:

Osnovna šola za odrasle

V Resoluciji nacionalnega programa izobraževanja odraslih (ReNPIO 2013 -2020) je poudarjeno, da je delež odraslih brez dokončane osnovne šole še vedno preč in da uspešnost odraslih v programu OŠO ni zadovoljiva. Zaradi demografskih sprememb in razmer na trgu dela si osnovnošolsko izobraževanje želi pridobiti večji delež

¹⁷ Na podlagi Sklepa o določitvi financiranja izvajanja izobraževanja brezposelnih oseb. V letu 2016 so se na razpis lahko prijavile tudi Ljudske univerze

¹⁸ Ocena temelji na evalvaciji, ki jo je o teh programih izvedel ACS v letu 2017

¹⁹ Na podlagi Javnega razpisa za financiranje neformalnih izobraževalnih programov za brezposelne 2017 in 2018

mlajših odraslih in starejših po 45.letu, kjer je delež nizko izobraženih najvišji. V zadnjem desetletju se je v programu za pridobivanje osnovnošolske izobrazbe še posebej povečal delež priseljencev.

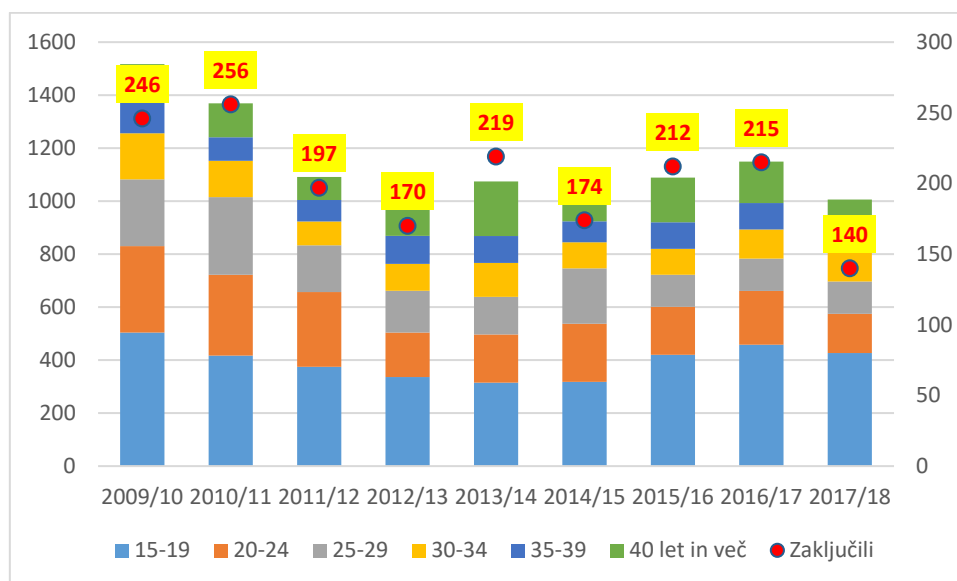
Z namenom, da se delež odraslih brez dokončane osnovne šole zmanjša in da se odraslim omogoči, da si pridobijo osnovnošolsko izobrazbo za vključevanje v nadaljnje izobraževanje za pridobitev izobrazbe, za lažje vključevanje v trg dela in v družbo, potekajo v zadnjih letih pomembne aktivnosti. Pripravljene so bile Strateške podlage za prenavo programa OŠO, v fazi priprave so Izhodišča za prenavo programa OŠO, ki bo uresničena v naslednjih letih.

V osnovi prenavo (teh sprememb) programa je konceptualna prenavo programa za pridobivanje temeljnih spretnosti, ki vključuje kompetenčno zasnovanost, modularnost, intenzivnejše povezovanje pri izvedbi programa v sami organizaciji in z okoljem ter ustvarjanje bolj fleksibilne učne poti, metode in oblike izobraževanja ter posodabljanje gradiva za doseganje zastavljenih ciljev. Te spremembe pa nalagajo tudi kadrovske, prostorske in finančne pogoje. Več pozornosti je potrebno nameniti promociji in animaciji.

Uresničevanje teh sprememb v realnosti je izziv v naslednjem razvojnem obdobju.

Pomenljivo pa je dejstvo, da se, kljub večjemu deležu starejših med tistimi prebivalci, ki nimajo dokončane osnovne šole, v javnoeljavni program Osnovne šole za odrasle (OŠO), vpisujejo v največji meri mlajši odrasli, kar lahko vidimo na *Sliki 26*.

Slika 26: Vpis v program OŠO in uspešnost izobraževanja glede na starost

Vir: SURS

Iz *Slike 26* lahko razberemo, da se v program OŠO vključujejo večinoma mlajši od 24 let, razberemo pa tudi podatek, da je število udeležencev, ki šolanje tudi uspešno zaključijo skromen.

V programu osnovne šole za odrasle se je v šolskem letu 2017/18 izobraževalo 1.010 oseb. Od tega je bilo dve tretjini moških, tretjina teh pa je bilo mlajših od 18 let.

Srednja šola za odrasle:

Srednješolsko izobraževanje odraslih praviloma ni financirano iz javnih sredstev. Možnosti, da se odraslim dijakom sofinancirajo šolnine obstajajo v dveh primerih: če so brezposelni in so, v okviru ukrepov Aktivne

politike zaposlovanja, napoteni v srednješolsko izobraževanje, ali, če so enega od srednješolskih programov uspešno zaključili pred kratkim in se lahko prijavijo na razpis za povračilo stroškov šolanja²⁰.

Srednješolske programe za odrasle izvajajo ljudske univerze, srednje šole in zasebne organizacije. Vsi izvajalci se morajo izobraževalne programe ustrezno prilagoditi možnostim in potrebam vključenih odraslih. Pri tem morajo slediti sprejetim navodilom²¹.

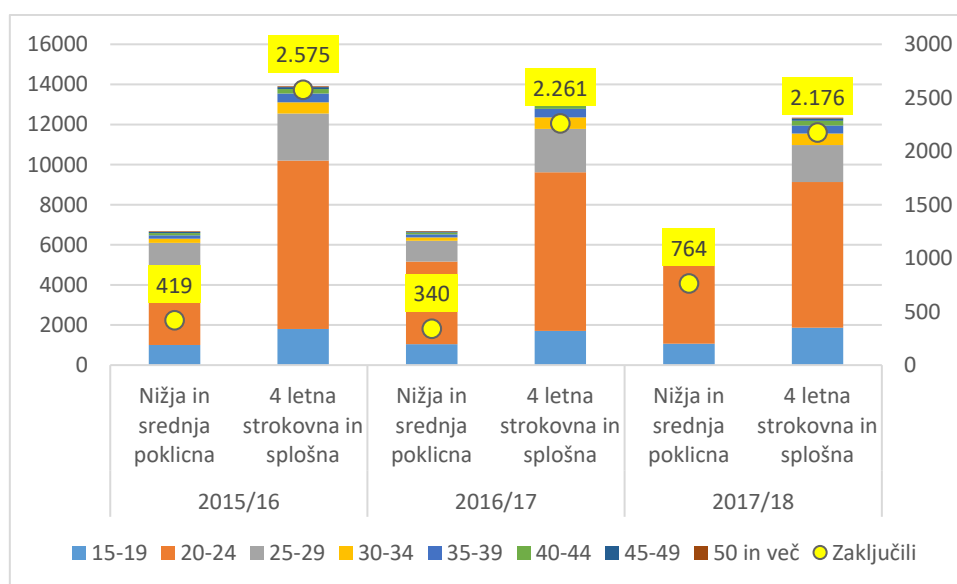
Kljub temu, da šolnine vključenim odraslim praviloma niso poravnane iz javnih sredstev, MIZŠ organizatorjem izobraževanja delno krije stroške, povezane z organizacijo in izpeljavo teh programov. V spodnji preglednici vidimo število javnih zavodov, ki jim je MIZŠ v posameznih letih sofinanciralo stroške organiziranja izobraževanja odraslih.

Preglednica 12: Javni zavodi, ki jim je MIZŠ sofinanciralo plače organizatorjev izobraževanja odraslih

Izvajalci/Leta	2014	2015	2016	2017	2018
Ljudske univerze	29	30	29	23	23
Srednje šole	59	40	47	43	40
Skupaj	88	70	76	66	63

Vir: MIZŠ

Slika 27: Odrasli, vključeni v srednješolsko izobraževanje po starosti

Vir: SURS

²⁰ Javni razpis za sofinanciranje šolnin za dvig izobrazbene ravni (Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad Republike Slovenije) Za povračilo šolnin se je na Sklad v letu 2018 prijavilo 1.057 oseb. Od tega je bilo ugodeno 860 osebam.

²¹ Navodila o prilagajanju izrednega poklicnega in strokovnega izobraževanja <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=NAVO914>

Preglednica 13: Odrasli v srednješolskem izobraževanju

	2013/2014		2014/2015		2015/2016		2016/2017		2017/2018	
	Skupaj	Delež 4 letne SŠ	Skupaj	Delež 4 letne SŠ	Skupaj	Delež 4 letne SŠ	Skupaj	Delež 4 letne SŠ	Skupaj	Delež 4 letne SŠ
Skupaj	14.003	72	13.327	71	20.580	68	19.846	66	18.690	66
Končali	2.421	78	2.239	76	2.994	86	2.601	87	2.940	74

Vir: SURS

Srednješolske programe za odrasle je v šolskem letu 2017/18 obiskovalo 18.690 oseb, od tega je bilo nekoliko več žensk (52 %). 85 % udeležencev je bilo mlajših od 26 let. 5 % udeležencev od vseh je želelo pridobiti srednjo splošno izobrazbo, 61 % srednjo tehniško in drugo strokovno izobrazbo, 34 % pa nižjo in srednjo poklicno izobrazbo. Največ teh oseb se je izobraževalo v programih s področja poslovnih in upravnih ved.

Odrasli v višješolskem strokovnem izobraževanju

V letnih programih izobraževanja odraslih (LPIO) sicer ne spremljamo višješolskega študija, vendar se nam je zdelo smiselno, da v te strokovne podlage vključimo tudi osnovne podatke o izobraževanju odraslih na tej stopnji, saj je v ReNPIO 2013-2020 omenjen, študija na tej stopnji pa Nacionalni program visokega šolstva²² ne pokriva.

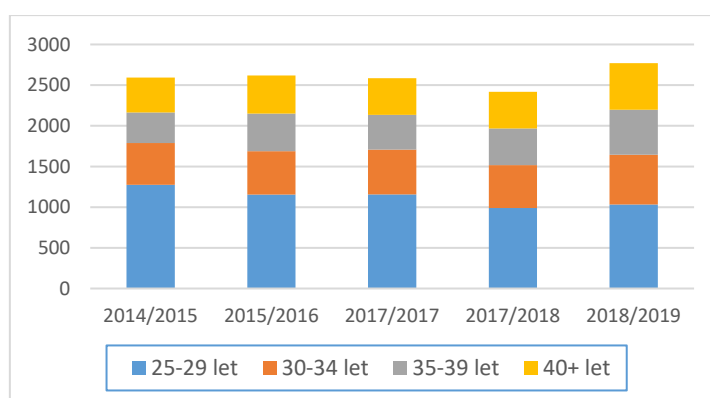
Preglednica 14: Število vpisanih odraslih v višješolske strokovne programe (vpisani kot izredni študentje), po šolskih letih in starosti

Starost/šolsko leto	2014/2015	2015/2016	2017/2017	2017/2018	2018/2019
19-24 let	1.995	2.005	2.068	1.971	2.089
25-29 let	1.274	1.154	1.156	990	1.033
30-34 let	515	534	552	526	612
35-39 let	376	462	426	451	553
40+ let	428	469	452	451	572
SKUPAJ	4.588	4.624	4.654	4.389	4.859

Vir: SURS

Iz Preglednice 14 vidimo, da se v zadnjih petih letih število vpisanih izrednih študentov v višješolske programe ni bistveno spreminjalo.

Slika 28: Odrasli, vpisani v višje strokovne šole

Vir: SURS

²² Nacionalni program visokega šolstva <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=NACP33>

Iz *Slike 28* lahko razberemo, da se nekoliko povečuje vpis starejših v vseh starostnih kategorijah nad 30 let.

III. prednostno področje - izobraževanje in usposabljanje za potrebe trga dela

Razmere na trgu dela se v zadnjih letih v Sloveniji izboljšujejo. Zanj sta značilna relativno visoka gospodarska rast in socialna vključenost prebivalstva. A paralelno z gospodarsko rastjo se kaže vedno večje pomanjkanje ustrezno usposobljene delovne sile. To je po eni strani posledica demografskih sprememb, po drugi strani rezultat neskladja med znanjem in usposobljenostjo zaposlenih ter potrebami dela.

V dosedanem obdobju veljavnosti ReNPIO 2013-2020, je bilo, v okvirih Aktivne politike zaposlovanja, izvedenih zelo veliko programov usposabljanja in izobraževanja, namenjenih predvsem brezposelnim. Veliko programov, ki jih lahko uvrstimo v III. Prednostno področje pa so izvajala tudi druga ministrstva, vključena v ReNPIO.

V *Preglednici 15* smo nanizali programe, ki so bili v letu 2018 uvrščeni v III. Prednostno področje²³. Programe so izvajala različna ministrstva.

Preglednica 15: Programi, vključeni v III. Prednostno področje v letu 2018

Ime programa	Število udeležencev	Pristojno ministrstvo
Programi usposabljanja za pridobitev splošnih in poklicnih kompetenc za brezposelne	2.965	MIZŠ
Usposabljanje mentorjev za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom po izobraževalnih programih za pridobitev izobrazbe 2016–2021	997	MIZŠ
Izvajanje programov nadaljnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja 20178 – 2022	7.164	MIZŠ
Neformalno izobraževanje in usposabljanje	2.000	MDDSZ
Potrjevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij (NPK) prek ZRSZ za brezposelne osebe	881	MDDSZ
Usposabljanje na delovnem mestu - DBO	864	MDDSZ
Usposabljanje na delovnem mestu - mladi	982	MDDSZ
Neformalno izobraževanje in usposabljanje za mlade	1034	MDDSZ
Izobraževanje in usposabljanje o ukrepih zmanjšanja emisij toplogrednih plinov in kakovosti zraka, za prehod v zeleno in krožno gospodarstvo (Podnebni sklad)	865	MOP
Priprava na strokovne izpite s področja varstva kulturne dediščine v muzejski, konservatorski in konservatorsko-restavratorski dejavnosti	68	MK
Dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti v okviru Evropskega socialnega sklada		MK
Vključujemo in aktiviramo	135	MK (JAK)
Kulturni bazar in druga nacionalna usposabljanja na področju kulturno-umetnostne vzgoje	1373	MK
Wikivir	22	MK
Razvoj delovnih kompetenc zaprtih oseb	293	MP

²³ Povzeto iz Poročila o uresničevanju LPIO v letu 2018 (MIZŠ)

Programi usposabljanja za proizvodnjo kmetijskih proizvodov, predelavo, razvoj podeželja in povezovanje	1000	MKGP
Svetovalna dejavnost v kmetijski službi	60.000	MKGP
Svetovalna dejavnost v čebelarstvu	1.100	MKGP
Programi usposabljanja za lastnike gozdov za varno delo v gozdu in strokovno izvedbo gojitvenih del	4.100	MKGP
Svetovanje lastnikom gozdov pred izdajo odločb	76.000	MKGP
Usposabljanje pristojnih služb za izvajanje ukrepov operativnega programa upravljanja z območji Natura 2000	300	MKGP

Vir: MIZŠ

Dejavnosti

V ReNPIO 2013-2020 je opredeljenih osem dejavnosti, ki naj bi podpirale izobraževanje odraslih, zagotavljale uresničevanje javnega interesa na tem področju in s tem omogočale uresničevanje sprejetega nacionalnega programa izobraževanja odraslih:

1. raziskovanje in razvojne dejavnosti,
2. razvoj strokovnih delavcev v izobraževanju odraslih,
3. presojanje in razvijanje kakovosti v izobraževanju odraslih,
4. informacijska dejavnost,
5. programi izobraževanja in usposabljanja,
6. svetovalna dejavnost,
7. ugotavljanje in priznavanje znanja,
8. promocija vseživljenjskega učenja in informiranje.

Poleg opisa posameznih dejavnosti, ki jih je potrebno okrepiti, je bilo posebej poudarjeno tudi, da je potrebno urediti javno mrežo izvajalcev in programov izobraževanja odraslih, okrepiti ugotavljanje razvojnih potreb trga dela in skrbeti za ovrednotenje programov, ki so razviti in vpeljani v prakso na novo.

Za vsako od podpornih dejavnosti so v ReNPIO 2013-2020 zapisani cilje, ki naj bi jih dosegli v osem-letnem obdobju. V nadaljevanju po posamezni podporni dejavnosti najprej opisujemo **dosežke**, nato pa tudi **pomanjkljivosti** oziroma izzive za naprej.

Raziskovanje in razvojne dejavnosti

Dosežki²⁴

V okviru raziskovalne dejavnosti smo sodelovali v projektih, nastajala pa je tudi znanstvena in strokovna literatura z dosežki z različnih področij IO. Ključni raziskovalni projekt v obdobju ReNPIO 2013-2020 je bil mednarodni projekt Programme for International Assessment of Adult Competences – PIAAC, v katerega je bila Slovenija vključena pod okriljem OECD. Projekt PIAAC je bil v Sloveniji izpeljan v okviru ESS projekta Merjenje učinkovitosti sistema izobraževanja in usposabljanja za izboljšanje usposobljenosti izobraževalcev odraslih od 2013 do 2015. Projekt PIAAC je najobsežnejša mednarodna raziskava na področju izobraževanja odraslih. Projekt se je izvajal v Sloveniji v konzorciju petih partnerjev, vodilni je bil Andragoški center Slovenije.

²⁴ Razvojno-raziskovalni dosežki, ki se nanašajo na: razvoj pismenosti, programe za ranljive skupine (Primer PUM-O, ZIP), organizirano samostojno učenje (SSU), skupnostno učenje (ŠK), vzgojo in izobraževanje za trajnostni razvoj (VITR v IO) so prikazani pri dosežkih I. prednostnega področja. Razvojna dejavnost je prečna, saj poteka razvoj na vseh dejavnostih, kar je prikazano v nadaljevanju pri dosežkih posamičnih dejavnosti.

V okviru projekta je bilo v Sloveniji testiranih več kot 5.000 oseb, pripravljena so bila poročila o izvedbi raziskave in nacionalna baza podatkov za mednarodni konzorcij, tematske študije in strokovne podlage za načrtovanje politik.

Andragoški center je bil vključen tudi v mednarodno raziskavo Učinki izobraževanja odraslih (Benefits of Lifelong Learning - BeLL, 2012-2014), v katerem je potekalo proučevanje kompleksne povezanosti med udeležbo odraslih v neformalnih oblikah izobraževanja in neposrednimi učinki njihove udeležbe v tem izobraževanju na njihovo blaginjo in na družbo, v kateri živijo.

Pomanjkljivosti

V času od sprejetja ReNPIO 2013-2020 pa do danes ostaja večina raziskav tako temeljnih kot aplikativnih, ki so bile navedene kot tiste, ki bodo izpeljane v času trajanja ReNPIO 2013-2020, nerealiziranih, razen na področju temeljnih zmožnosti (mednarodna raziskava PIAAC). Med raziskovalnimi temami, sofinanciranimi iz nacionalnih sredstev, tako rekoč ni tem s področja izobraževanja odraslih.

Ravno tako ostaja še vedno aktualno to, kar je že bilo zapisano v ReNPIO 2013-2020 in kar ni bilo uresničeno in sicer, da se izobraževanje odraslih kot področje raziskovanja »enakopravno in enakovredno upošteva pri dolgoročnem in kratkoročnem načrtovanju nacionalnih in mednarodnih raziskav ter ovrednoten v vzgoji in izobraževanju, ki se sofinancirajo iz javnih sredstev«.

Raziskovanje je namreč prva faza v modelu medsebojno soodvisnih procesov, ki je v razvitem svetu že uveljavljen. Fazi raziskovanja sledijo faze razvijanja ustreznih pristopov, načrtovanja, zagotavljanja pogojev za izvedbo, uvajanje v prakso, spremljanje in evalvacije.

Razvoj strokovnih delavcev v izobraževanju odraslih

Dosežki

V različne programe usposabljanja in spopolnjevanja, ki jih izvaja Andragoški center Slovenije, je vključenih skupaj 6.335 strokovnih delavcev, v povprečju cca 900 letno (obdobje 2013-september 2019)

Razvita je bila kompetenčna zasnova usposabljanja in spopolnjevanja za strokovne delavce v izobraževanju odraslih. Le ta zajema strukturiran zapis delovnih procesov, ki jih opravljajo izobraževalci odraslih ter opis zmožnosti, ki jih ti morajo imeti za uspešno načrtovanje, vodenje, izpeljavo in vrednotenje teh procesov. Kompetenčne zasnove so bile pripravljene za naslednje vlog izobraževalcev odraslih: vodja izobraževanja odraslih, učitelj v izobraževanju odraslih, mentor v izobraževanju odraslih (mentor študijskih krožkov, mentor v programih za mlajše odrasle, mentor v središčih za samostojno učenje) svetovalec v izobraževanju odraslih (svetovalec ISIO, svetovalec za kakovost, svetovalec pri organiziranem samostojnem učenju) Na tej podlagi so bili razviti številni novi programi andragoškega usposabljanja in spopolnjevanja, nekateri pa so bili posodobljeni.

Periodično so bile za izvajanje nacionalno pomembnih dejavnosti in programov zagotovljena usposabljanja in spopolnjevanja za: učitelje v programih UŽU, mentorje v študijskih krožkih, svetovalce v središčih ISIO, svetovalce in mentorje v središčih za samostojno učenje, svetovalce za kakovost izobraževanja odraslih.

Razvita so bila številna učna gradiva v podporo andragoškim usposabljanjem in spopolnjevanjem.

Zagotovljena je različna IKT podpora andragoškem usposabljanju in spopolnjevanju. V programih, ki jih izvaja Andragoški center Slovenije, imajo udeleženci dostop do učnih gradiv in učnih virov v e-obliki prek spletnega portala Moj ACS spopolnjevanje <https://moj.acs.si/>

Načrtovan ukrep, da bo vzdrževana baza izobraževalcev odraslih za potrebe opravljanja javne službe v izobraževanju odraslih ni bil realiziran, ker v obdobju obstoječe ReNPIO 13-20 javna služba še ni bila vzpostavljena.

Pomanjkljivosti

Opozoriti je potrebno na težave, ki so se pri usposabljanjih za izvajanje nacionalno pomembnih dejavnosti in programov (npr. učitelji v programih UŽU idr.) pojavljale v primerih, ko ni bilo mogoče zagotoviti kontinuitete izvajanja javno-veljavnih programov, njihovo financiranje je namreč vezano na ESS ali nacionalne razpise. To je povzročalo fluktuacijo že usposobljenih kadrov (npr. učitelji UŽU, mentorji PUM..), ob novih razpisih pa so se izvajalci znašli pred težavo, da niso imeli usposobljenih kadrov, čeprav so jih predhodno usposobili in potrebna so bila nova usposabljanja.

Presojanje in razvijanje kakovosti v izobraževanju odraslih

Dosežki

Pripravljene so bile normativne podlage za sistematično presojanje in razvijanje kakovosti v izobraževalnih organizacijah, ki izvajajo izobraževanja odraslih, financirano iz javnih sredstev. Normativne podlage so bile večinoma tudi upoštevane pri pripravi ZIO-1. ZIO-1 zajema samostojno poglavje Presojanje in razvijanje kakovosti. V 67., 68. in 69. členu so opredeljene obveznosti izobraževalnih organizacij pri vzpostavljanju notranjega sistema kakovosti ter pri sodelovanju v zunanjih presojah kakovosti.

Zagotovljena sta bila nadaljnji razvoj in izvedba podpornih ukrepov za izvajanje samoevalvacij v izobraževanju odraslih in sicer: Razvit je bil nov, modularno zasnovan program temeljnega usposabljanja za vzpostavitev in razvoj notranjega sistema kakovosti v izobraževalnih organizacijah za odrasle ; Izpeljana so bila številna usposabljanja in spopolnjevanja za strokovne delavce, ki se v izobraževalnih organizacijah ukvarjajo z vprašanji samoevalvacije in kakovosti. Razvita so bila številna učna gradiva in učni viri v podporo izvajanju samoevalvacij v izobraževalnih organizacijah za odrasle.

Delovalo je nacionalno omrežje svetovalcev za kakovost. V letu 2019 je bilo v izobraževalnih organizacijah za odrasle delujočih 22 svetovalcev za kakovost. Z nacionalnih sredstev in sredstev ESS je bila zagotovljena podpora za temeljna usposabljanja in spopolnjevanja svetovalcev za kakovost. Zagotovljena je bila strokovna in koordinacijska podpora, ki jo delujočim svetovalcem za kakovost nudi Andragoški center Slovenije.

Zagotovljeno je bilo delovanje spletne zbirke vprašanj za presojanje kakovosti v izobraževanju odraslih, ki je bila razvita že v obdobju prejšnje ReNPIO. Ko se je v okviru dejavnosti Fakultete za družbene vede razvilo spletno orodje 1Ka – odprtokodna aplikacija za spletno anketiranje, ki se je pokazalo kot zelo uporabno tudi v podporo izvajanju samoevalvacij v izobraževanju odraslih, so bili strokovni delavci, ki se v izobraževalnih organizacijah za odrasle ukvarjajo z samoevalvacijo, postopoma preusmerjeni z obstoječe spletne zbirke vprašanj za presojanje kakovosti, na sodobnejša orodja, ki jih omogoča 1Ka. V te namene so bila organizirana različna usposabljanja vodij, članov komisij za kakovost, svetovalcev za kakovost ter drugih strokovnih delavcev.

Razvita je spletna zbirka Priporočil, pripomočkov in dobrih praks v podporo samoevalvacijam v izobraževanju odraslih, poimenovana Mozaik kakovosti. (<https://mozaik.acs.si/>)

Ko gre za spodbujanje vlaganj v kakovost, je bilo zagotovljeno kontinuirano delo pri podeljevanju in podaljševanju pravice do uporabe Zelenega znaka kakovosti. Gre za instrument, ki je bil vpeljan kot spodbuda za izobraževalne organizacije za odrasle, da vzpostavijo in kontinuirano razvijajo lastni notranji sistem kakovosti. Pravico do uporabe Zelenega znaka kakovosti morajo organizacije obnoviti vsake tri leta. Izvajanje instrumenta je v podporo udejanjanju določil ZIO-1, da imajo izobraževalne organizacije, ki izvajajo izobraževanje odraslih, ki je v javnem interesu oz. financirano iz javnih sredstev, vzpostavljene notranje sisteme kakovosti. V letu 2019 je bilo nosilcev Zelenega znaka kakovosti 38, od tega 27 ljudskih univerz, 5 srednjih šol oz. šolskih centrov ter 6 zasebnih izobraževalnih organizacij, ki izvajajo javno veljavne programe.

Pomanjkljivosti

Potem, ko je država v obdobju 2001-2013 s finančno podporo projektu Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje (POKI) izobraževalnim organizacijam zagotovila nekaj sredstev, da so lahko na podlagi ugotovitev samoevalvacij, v lastno prakso uvedli potrebne izboljšave in razvojne ukrepe, pa v obdobju 2013-2020 tovrstnih ukrepov ni bilo. Zato lahko ocenimo, da usmeritev v ReNPIO 2013-2020, po kateri naj bi bilo zagotovljeno razvojno delo v izvajalskih organizacijah, za izvedbo projektov, namenjenih razvoju kakovosti različnih dejavnikov izobraževanja odraslih, ni bilo realizirano. V prihodnjem obdobju je zato potrebno z ukrepi na nacionalni ravni ponovno okrepiti povezave med ugotovitvami samoevalvacij in razvojnim delom v podporo uvajanju potrebnih izboljšav.

Ko gre za omrežje svetovalcev za kakovost izobraževanja odraslih, je ob ugotovitvi, da so bila zagotovljena sredstva za njihova usposabljanja ter strokovno podporo in svetovanje z nacionalne ravni, potrebno tudi opozoriti, da v celotnem obdobju ni bilo zagotovljenih sredstev za delovanje svetovalcev za kakovost v izobraževalnih organizacijah. To je povzročilo številne težave pri udeleževanju vloge svetovalcev za kakovost v izobraževalnih organizacijah, kar so potrdili tudi rezultati nacionalne razvojne študije o umeščenosti svetovalca za kakovost v delovanje izobraževalne organizacije²⁵. Študija je po eni strani pokazala, da se je vloga svetovalca za kakovost v praksi dobro uveljavila in jo tako vodilni kot strokovni delavci vidijo kot takšno, ki v izobraževalne organizacije prinaša več znanja in sistematičnosti, ko gre za vzpostavljanje in delovanje notranjih sistemov kakovosti. Po drugi strani, pa sistemska nedorečenost oz. neumeščenost te vloge ter popolna odsotnost financiranja njihovega dela, zmanjšuje učinke vlaganj v usposabljanja za opravljanje te vloge ter vlaganja v strokovno podporo z nacionalne ravni, saj je izobraževalnim organizacijam prepuščena presoja ali bodo svetovalcu za kakovost zagotovili pogoje za delo ali pa to, zaradi odsotnosti financiranja z nacionalne ravni, ni mogoče.

Informacijska dejavnost

Dosežki

Spletna aplikacija za informacijsko podporo spremljanju uresničevanja ReNPIO 2013-2020 in LPIO je bila nadgrajena za analizo nekaterih podatkov sumarno za večletno obdobje.

Delovanje spletnih aplikacij za spremljanje posameznih programov splošnega izobraževanja odraslih je podprto z brezplačnimi odprtokodnimi okolji.

Zagotovljena je bila prenosljivost vnešenih podatkov iz aplikacije za študijske krožke (eSK) in aplikacije središč za samostojno učenje (SSU) v aplikacijo ReNPIO. Obe aplikaciji (eSK) in SSU sta bili posodobljeni.

Pomanjkljivosti

Nekatere aplikacije so že tehnološko zastarele (npr. aplikacija SSU, eSK).

Spletna aplikacija ReNPIO 2013-2020 pokriva vsebinsko le spremljanje izvajanja programov in dejavnosti, ki jih sofinancira MIZŠ.

Svetovalna dejavnost

Dosežki

Svetovalna dejavnost za odrasle v izobraževanju je bila v obdobju 2013-2020 razširjena, s čimer je bila odraslim zagotovljena pravica do brezplačnega informiranja in svetovanja pred, med in po končanem izobraževanju v večjem obsegu, kot v predhodnem obdobju (letno je bilo v svetovanje vključenih okrog 20.000 odraslih). Od leta 2016 naprej se je mreže središč ISIO razširila iz 14 na 17 središč ISIO. Poleg tega so bile iz sredstev ESS in MIZŠ podprte dodatne aktivnosti svetovanja za zaposlene (z letno vključitvijo približno 3.000 zaposlenih v

²⁵ Študija je dostopna na povezavi: <https://kakovost.acs.si/doc/N-1274-1.pdf>

svetovanje). Uvedeni so bili novi modeli svetovanja za ranljive skupine, večinoma v obliki terenskega dela (za Rome, priseljence, starejše odrasle, oseb ena prestajanju kazni idr.). Svetovanje v IO se je nadgrajevalo s svetovanjem za razvoj kariere odraslih, pri čemer se je krepilo partnersko sodelovanje izobraževalcev odraslih z drugimi organizacijami, nosilkami razvoja človeških virov v regiji.

Ob vsakem središču ISIO je na regionalni ravni delovala formalizirana oblika partnerke mreže. V partnerski mreži so se strokovni delavci pri izvajanju svetovalnih nalog povezovali z drugimi organizacijami s področja izobraževanja, sociale, zdravstva, trga dela, gospodarstva, sindikata, nevladnimi organizacijami idr. Na nacionalni ravni so bili svetovalci za odrasle preko svojega predstavnika iz ACS zastopani in vključeni tudi v nacionalno Strokovno skupino za vseživljenjsko karierno orientacijo – VKO (ki jo je z mandatom do leta 2020 imenoval minister za izobraževanje, znanost in šport).

Iz različnih virov je bilo zagotovljeno tudi financiranje razvoja novih strokovnih gradiv in pripomočkov, ki so prispevali h kakovosti in učinkovitosti svetovalne dejavnosti v IO in tudi promocije le te (rezultati so opisani in dostopni na spletni strani <https://isio.acs.si/>). V obdobju Re-NPIO 2013-2020 so razvojne aktivnosti s sodelovanjem Slovenije potekale tudi na evropski ravni (več na spletni strani: <https://adultguidance.eu/>).

Pomanjkljivosti

V obdobju 2013-2020 se je mreža izvajalcev svetovalne dejavnosti soočala s problemom nestabilnega financiranja svetovalne dejavnosti v IO. Vsled tega v vseh letih ni bilo zagotovljeno potrebno število strokovnih delavcev v svetovalni dejavnosti v IO glede na ocenjene potrebe (predvsem je potrebno večje število svetovalcev za več terenskega dela in doseganja ter vključevanja v svetovanje in posledično v izobraževanje odraslih iz ranljivih skupin).

Še vedno je bilo premalo medresorskega povezovanja na nacionalni ravni, ki bi se odrazilo tudi v učinkovitejšem povezovanju na regionalni ravni za krepitev in umestitev svetovalne dejavnosti v IO v aktivnosti na področju razvoja človeških virov. Pri tem se še vedno pogreša več vključevanja nekaterih partnerjev, predvsem iz gospodarstva in predstavnike sindikatov.

Ugotavljanje in priznavanje znanja

Dosežki

Strokovne podlage za sistemsko urejanje vrednotenja in priznavanja neformalno in priložnostno pridobljenega znanja v izobraževanju odraslih, ki so bile pripravljene v letu 2012, so vpeljale poleg dveh temeljnih, zakonsko urejenih namenov vrednotenja in priznavanja, tudi tretji namen vrednotenja. Podlage so bile pripravljene v okviru Koordinacije nosilcev in aktivnosti na področju vrednotenja in priznavanja neformalno pridobljenega znanja, katere nosilec je bil Andragoški center Slovenije, v sodelovanju z drugimi javnimi zavodi in socialnimi partnerji. Tretji namen vrednotenja se osredotoča na ugotavljanje in dokumentiranje znanja ter izkušenj (kompetenc) posameznika, s ciljem zagotavljati večjo prožnost na trgu dela, za osebno rast in razvijanje temeljnih zmožnosti. V izobraževalnih organizacijah za odrasle se je vrednotenje za tretji namen izvajalo v letih 2013-2020 v okviru različnih projektov, do sistemske umestitve tretjega namena pa v obdobju trajanja ReNPIO 2013-2020 še ni prišlo. Aktivnosti izvajalcev je razvojno podpiral Andragoški center Slovenije. Proces vrednotenja, ki se na ACS razvija, vključuje tudi aktivnosti v fazi ocenjevanja, saj se proces lahko zaključi z izhodom v obliki izdelanega portfolija (mape učnih dosežkov), s povratno informacijo oziroma mnenjem (lahko tudi pisnim) o dosežkih posameznika, s svetovanjem in usmerjanjem, kaj posameznik lahko nadgradi, še razvije. Bodisi, da se vključi v nadaljnje izobraževanje bodisi se vključi v formalno certificiranje, da si lahko izboljša zaposlitvene možnosti, razvoj kariere ali osebni razvoj. V okviru dosedanjih aktivnosti ACS so bili razviti in v prakso izobraževanja vpeljeni: strokovna priporočila za vodenje procesa ugotavljanja in vrednotenja neformalno in priložnostno pridobljenega znanja odraslih; dokumentacija, ki podpira vodenje procesa ugotavljanja in vrednotenja; različne metode in orodja vrednotenja; program temeljnega usposabljanja za vodenje procesa ugotavljanja in vrednotenja ter programi za strokovno spopolnjevanje; orodja za spremljanje

in evalvacijo v funkciji zagotavljanja kakovosti postopka. Razvita gradiva in orodja so dostopna na spletni strani <https://vpnz.acs.si/>

Razvito in vpeljano je bilo nacionalno kvalifikacijsko ogrodje, ki vključuje kvalifikacije, pridobljene v formalnem sistemu izobraževanja in tudi zunaj njega (nacionalne poklicne kvalifikacije in dodatne kvalifikacije). V letu 2015 je bil sprejet tudi Zakon o Slovenskem ogrodju kvalifikacij²⁶, ki je začel veljati leta 2016.

Pomanjkljivosti

V letih 2013-2020 ni bila vzpostavljena po ReNPIO 2013-2020 načrtovana nacionalna koordinacija za usklajevanje in usmerjanje razvoja, raziskovanja, ovrednotenja, nacionalne promocije idr. na področju ugotavljanja in priznavanja neformalno pridobljenega znanja. Poleg tega na sistemski ravni tudi še ni prišlo do dogovora in celostne ureditve ter umestitve različnih pristopov vrednotenja neformalno in priložnostno pridobljenega znanja odraslih v enoten sistem (ki bi povezal tudi formalno in neformalno izobraževanje odraslih).

Promocija vseživljenjskega učenja in informiranje

Dosežki

V obdobju 2013–2020 se je promocijsko-informacijska dejavnost nadalje razmahnila, kar med drugim dokazujejo kazalniki uspešnosti najvidnejše promocijske kampanje na področju izobraževanja, tj. Tedna vseživljenjskega učenja – TVU (<http://tvu.acs.si>). Na okrog osem do deset tisoč dogodkom, razpršenim po vsej državi, je bila dodana še nova vseslovenska prireditev, v obdobju 2013–2015 razvita v projektu Uresničevanje Evropskega programa za učenje odraslih (projekt EPUO) v Sloveniji in poimenovana Parada učenja – Dan učečih se skupnosti (<http://tvu.acs.si/sl/akcije2019/pu>). Od leta 2016 naprej je bila z okrog 15 Paradami učenja letno dosežena še prodornejša umestitev in prepoznavnost izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja v lokalnih skupnostih. Po drugi strani je bil vpeljan koncept t. i. skupnih akcij TVU, s katerim so k promociji vseživljenjskega učenja v večji meri pristopili drugi resorji in drugi deležniki na nacionalni ravni. Nacionalno odprtje TVU (<http://tvu.acs.si/odprtje>) je bilo (od leta 2010–2019) organizirano na lokalni ravni, kar je prineslo večjo prepoznavnost izvajalcev izobraževanja, še posebej pa koordinatorjev TVU, v posameznem okolju ter okrepilo njihovo povezanost z lokalno skupnostjo. Z andragoškim kolokvijem (<http://tvu.acs.si/ak>) je TVU nagovarjal aktualne strokovne teme in omogočal izmenjave pogledov domačih in tujih strokovnjakov.

Tudi v obdobju 2013–2020 se je nadaljevalo podeljevanje priznanj za izjemne učne in strokovne dosežke pri učenju odraslih, ki se od leta 2013 naprej imenujejo Priznanja ACS za promocijo učenja in znanja odraslih (<http://tvu.acs.si/priznanja>). V treh kategorijah (posameznikom, skupinam ter ustanovam, podjetjem in lokalnim skupnostim) je bilo letno podeljenih po 5 priznanj. Glas učečih se oziroma dobitniki priznanj so bili vključeni v promocijske in strokovne dogodke, zato da so lahko ti zgledni posamezniki prispevali svoje izkušnje pa tudi poglede na urejenost izobraževanja odraslih pri nas. Pričevanja dobitnikov priznanj, v vse večji meri pa tudi drugih učečih se ter z njimi povezanih deležnikov, so bila prikazana v video filmih, kar je med drugim vodilo do kampanje Zgledi vlečejo (http://tvu.acs.si/zgledi_vlecejo). Video govornica je v tem obdobju postala eden najpomembnejših pristopov k ozaveščanju širše in strokovne javnosti.

Prišlo je tudi do dejavnega povezovanja s sorodnimi promocijskimi kampanjami – Festivalom za tretje življenjsko obdobje, Dnevi medgeneracijskega sožitja, Tednom ljubiteljske kulture ipd.

Prepoznavna promocijska kampanja so bili tudi Dnevi slovenskih svetovalnih središč, ki jih koordinira ACS, izpeljuje pa mreža središč ISIO z namenom promocije svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih ter možnosti formalnega in neformalnega izobraževanja in učenja odraslih.

²⁶ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2015-01-4129?sop=2015-01-4129>

V letu 2019 je bila odmevna in dobro promovirana je bila tudi kampanja Nacionalni mesec skupnega branja.

Dogajanje na področju izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja je bilo stalno spremljano, posodabljan je bil informacijski sistem, ki temelji na bazah izvajalcev in drugih deležnikov ter programov izobraževanja in usposabljanja v Sloveniji. Rezultati teh dejavnosti so npr. spletni pregled ponudbe izobraževanja odraslih v Sloveniji Kam po znanje? (<https://pregled.acs.si>) ter InfO-mozaik (<http://www.acs.si/InfO-mozaik>), ki vključuje tudi relevantne statistične podatke na nacionalni in evropski ravni.

O dejavnostih in dosežkih na področju izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja je teklo stalno informiranje domače in tuje javnost – od strokovne, akademske, politične pa do laične družbe ter medijev. Z naštetim se je poglobilo razumevanje izobraževanja odraslih kot gonilne sile za vseživljenjsko nadgrajevanje znanja in spretnosti, zviševanje zaposljivosti, osebnostno rast ter sožitje v skupnostih. Na tem področju je ključnega pomena glasilo e-Novičke (<http://www.acs.si/e-novicke>), ki slovenske bralce (mesečno) in tuje (kvartalno) obvešča o aktualnem dogajanju in dosežkih v izobraževanju odraslih pri nas in v tujini. Od leta 2015 dalje pa pomembno vlogo na tem področju prevzema ePlatforma za izobraževanje odraslih v Evropi – EPALE (<https://ec.europa.eu/epale/sl>), vseevropski medij za izmenjavo informacij, stališč in drugih vsebin, namenjenih strokovni javnosti v izobraževanju odraslih, v katerem sodeluje tudi Slovenija.

Letni posvet o izobraževanju odraslih (<http://pro.acs.si/lp>) si je v tem obdobju utrdil sloves najpomembnejšega dogodka, ki povezuje nosilce politike, stroke in prakse izobraževanja odraslih v državi. Pridružili pa so se mu tudi številni drugi strokovni in posvetovalni dogodki manjšega obsega, namenjeni strokovni izmenjavi in ozaveščanju ter medsebojnemu informiranju.

V zadnjih letih je bila uporabi tradicionalnih medijev in spletno zasnovanih orodij dodano skoraj vsakodnevno objavljanje v socialnih omrežjih (Facebook, Twitter, Instagram), kar je le še povečalo prepoznavnost in prodornost objavljenih vsebin oziroma izobraževanja/učenja odraslih kot takega.

Izzivi

Preimenovanje področja iz 'Promocija vseživljenjskega učenja in informiranje' v 'Ozaveščanje, informiranje in spodbujanje različnih javnosti za večjo vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje', kar bi razširilo razumevanje tega področja dela.

Zagotavljanje partnerstev, ki bodo uresničevala načela večgeneracijskosti, večkulturnosti, medsektorskega sodelovanja ter vključevanja socialnih partnerjev in nevladnih organizacij.

Fokusiranje dejavnosti na ključna vsebinska področja: dejavno državljanstvo, demokracija, zdravje, življenjske spretnosti, socialna kohezija, prosti čas, digitalizacija, trajnost ipd.

Večje vključevanje učečih se v dejavnosti ozaveščanja ter zagotavljanje strokovne podpore t. i. ambasadorjem učenja za to, da delujejo v zagovorniški vlogi.

V še večji meri razvijanje izvirnih pristopov za doseganje, ozaveščanje in spodbujanje izobraževalno zastavljenih skupin odraslih.

Doseganje večje vključenosti javnih medijev na nacionalni in krajevni ravni v dejavnosti ozaveščanja in informiranja najširše javnosti.

Zagotavljanje ustrezne in kontinuirane denarne podpore obeh pristojnih ministrstev (ter drugih resorjev) za dejavnosti tega področja na nacionalni in krajevni ravni, saj že po svoji naravi terjajo visoke materialne stroške.

Osnovne pomanjkljivosti iztekajoče se ReNPIO 2013-2020

1. Eden večjih problemov je še vedno nezadostno vključevanje pripadnikov ranljivih skupin v izobraževanje odraslih: manj izobraženi, dolgotrajno brezposelni, starejši manj usposobljeni zaposleni, Romi ipd. Do sedaj še nobena od številnih temu namenjenih pobud ni obrodil otipljivih pozitivnih rezultatov.
2. Na polju **priznavanja in potrjevanja neformalno ali priložnostno pridobljenih znanj** so se v izobraževanju odraslih razvijali novi pristopi (predvsem v okviru ESS projektov), a še vedno ni niti jasno usklajenih strokovnih stališč niti sistemskih rešitev. Za enkrat še ni videti rešitev, ki bi bile usklajene in to kljub delni vključitvi tega področja v novi ZIO.
3. Na področju **JV programov** je še veliko prostora za izboljšave.²⁷ Že vrsto let ni bilo javnega razpisa za izvajanje tovrstnih programov, ki bi bili namenjeni vsem ranljivim skupinam prebivalstva^{28,29}. Pri tem so odprta tudi vprašanja usposabljanja strokovnih delavcev, ki bodo te programe izvajali. Prav tako je odprto vprašanje vključevanja teh programov ali njihovih delov, v sistem priznavanja in potrjevanja.
4. Na ravni EU se izobraževanje odraslih, kljub utemeljevanju seznama temeljnih zmožnosti, ki vključujejo vse tri ravni kapitala: človeškega, socialnega in kulturnega, vedno bolj neposredno veže na povečevanje zaposljivosti. K temu je usmerjena večina pobud in sredstev. Na ta način obstoječa struktura ekonomije določa potrebe po izobrazbenem in poklicnem profilu prebivalcev in ob tem vedno bolj uspešno zahteva, da ji te profile priskrbi država in njen sistem izobraževanja in usposabljanja. Gre za zelo problematično usmeritev.
5. Kljub dobrim že omenjenim izkušnjam s sodelovanjem ministrstev v ReNPIO 2013-2020, še vedno nismo našli otipljivih prijemov, kako najti stične točke, ki bi lahko porajale kakšne sinergične učinke pri sodelovanju zelo velikih zmogljivosti in kompetenc, ki jih na teh področjih premorejo zaposleni strokovnjaki na ministrstvih.
6. Udeleženci v programih in podpornih dejavnostih: Vsi podatki, ki jih lahko izluščimo o udeležencih, kažejo na to, da gre za prevlado bolj izobraženih odraslih. Tudi v programe ali dejavnosti, ki so ciljno naravnani na ranljive skupine, se v večji meri vključujejo odrasli, ki imajo dokončano najmanj 4 letno srednjo šolo, ki smo jo opredelili kot mejno stopnjo izobrazbe, ki, glede na izobrazbo, opredeljuje ranljivost. V programih in dejavnostih, pri katerih je ranljivost opredeljena ne glede na doseženo izobrazbo (brezposelni, starejši) in je tovrstna ranljivost opredeljena tudi kot osnova programov ali dejavnosti (n.pr. svetovanje zaposlenim, starejšim od 45 let), delež bolj izobraženih ni ključen pri vrednotenju uspešnosti programa ali dejavnosti.

²⁷ Javno veljavni programi za razvoj pismenosti odraslih so bili v letih 2009-2011 evalvirani in prenovljeni, v letu 2014 pa tudi posodobljeni. Trenutno so v procesu sprejemanja na pristojnem ministrstvu.

²⁸ Do sedaj zadnji javni razpis za JV programe, namenjene vsem ranljivim skupinam je bil objavljen v letu 2010, na razpisu izbrani UŽU programi pa so se izvajali v obdobju 2011-2013.

²⁹ Razpisa za ESS projekt »Pridobivanje temeljnih in poklicnih kompetenc« (za obdobji 2016-2019 in 2018-2022) sta namenjena zaposlenim, starejšim od 45 let, za katere pa tovrstni programi niso najbolj primerni. Zato zanje tudi ni bilo zanimanja.

IV . IZHODIŠČA NACIONALNEGA PROGRAMA

Uvod:

Osnovno izhodišče večine mednarodnih dokumentov je negotovost prihodnosti. Spremembe so stalnica, v družbi in naravi, vendar so hitrejša kot v preteklih desetletjih.

Vseživljenjsko učenje zato postaja pomembnejše ter omogoča, celo terja tudi preseganje binarnih argumentacij kot podlage za konflikte. V ospredju je iskanje in oblikovanje skupnih ciljev v multikulturni, mobilni in potrošniški družbi, za kar sta ključna participacija in preseganje razkorakov (digitalni, okoljski in drugi). Znanje in učenje bolj kot prej postajata le pot do ravnanja, s katerim se že ukvarja tudi izobraževanje na vseh ravneh. Posebej pomembne so kompetence dialoškega iskanja rešitev.

V dialogu gre za oblikovanje odnosa do soljudi in ekosistemov, kar po novem postaja predmet učenja in védenja, za katerega ne zadostuje ozaveščanje, ampak na individualni ravni razumevanje in odgovorno vedênje, na skupinski pa sposobnost (družbeno usklajene) akcije. Prihodnost terja previdnost, zato po eni strani večje zasuke (npr. na področju energije in mobilnosti), po drugi strani pa kontinuiteto dobrih odzivov in praks izobraževanja in usposabljanja.³⁰

Ključni izzivi v pregledanih mednarodnih dokumentih so sestavljeni: ekološka, ekonomska in družbena »komponenta« niso več ločene, ampak kvečjemu razširjene s »kulturo« ali pa s »tehnologijo« in »globalizacijo«. Konkretno to pomeni, da so podaljševanje trajanja življenja in dela, višja izobraženost in pismenost višji ter s tem povezanimi zvišanimi pričakovanji. Zato niso dovolj investicije, ampak je potrebna mentalna preusmeritev v učenje in v realizacijo načelne podpore okoljskim in tim. »zelenim« temam, saj bolj izobraženi puščajo za seboj tudi višji ogljični odtis.

Del vloge izobraževanja in usposabljanja prevzemajo tehnologije, strukturni problem njene nedostopnosti na obrobni območjih pa še ni rešen povsod. Poleg tega pa ima lahko nebrzdana uporaba tehnologije pri učenju tudi neželene učinke: kljub temu, da pri odraslih udeležencih izobraževanja, posnemanje pri učenju ne igra enako pomembne vloge kot pri otrocih, velja poudariti, da postane lahko nekritično posnemanje medijsko posredovanih (tudi oddaljenih in iz konteksta iztrganih) vzorcev, fiktivni nadomestek za strukturirano učenje.

Kaj to pomeni za izobraževanje in usposabljanje? Izziv je preboj iz obsega v kakovost učenja in zapolnitev razkoraka med namenom in učinki učenja. Vsebina učenja naj bo globlje razumevanje povezav med predmeti, deležniki ter poudarjeno integracijo, kompleksnost in celovitost v vseh smislih.

Primer: Izobraževalna ponudba sektorjev je oblikovana glede na pristojnosti po vsebini in morda tudi po izbrani ciljni skupini. To pomeni, da je posameznik vanje vključen z vidika svoje posamezne vloge (npr. kot brezposeln, kot IKT slabo pismen, kot bolj ali manj kompetenten proizvajalec, kot starš, izseljenec, čebelar, bolnik, starejši in podobno). Zaradi staranja populacije, dviga blaginje in načina organizacije (zahodne) družbe je taisti posameznik splet/presek več vlog hkrati, ki so za vsakega specifične in umeščene v določen kontekst npr. v mestno četrt ali na oddaljeno podeželje.

Multi in trans-disciplinarno znanje za soočanje z novimi izzivi je šele osnova za priznavanje večje kompleksnosti in soočanje z njo. Gre za preskok na višjo zahtevnostno raven. Programi, ki naslavljajo najširšo javnost in »učinke« (npr. zdravje, participacija, sodelovanje) so bliže omenjeni celovitosti izobraževanja in usposabljanja usmerjajo v kultiviranje vsakodnevnega in strateškega odločanja. Participativno odločanje terja tako razumevanje medsebojnega vpliva med deležniki in vpliva na naravne vire, kot tudi sposobnost so-delovanja ter prilagajanja na spremembe dotičnih okoliščin. Nadrejene kategorije kot so npr. negotovost ali pa podnebne spremembe je mogoče naslavljati šele na ta način.

³⁰ https://ec.europa.eu/education/policies/eu-policy-in-the-field-of-adult-learning_en

Tudi z zahtevo, da kurikularne novosti omogočijo in spodbudijo korist za vse, je utemeljena zahteva po posebni pozornosti usklajenosti, celovitosti, sodelovanju in participaciji. Tako pridobivajo pomen neformalne in priložnostne oblike učenja ter IKT. Ob njem se razvijajo nove vloge učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževanju, čeprav so učinki IKT ugodni le do določene mere.

V nekoliko starejšem dokumentu (Eurostat, 2016) so kazalniki usmerjeni v (*smart, sustainable and inclusive*) strukturne spremembe ekonomskega modela EU in povečanje kohezivnosti družbe ob zmanjšanju vpliva na naravo (s pomočjo krožnega gospodarstva, obnovljivih virov energije in njene učinkovite rabe, trajnostne mobilnosti in omejevanja ogljičnega odtisa). Za to so potrebne poleg kvalifikacij oz. količine znanja, kompetence, obstoječe in nove. Pomembnejša postaja kompleksnost znanj, spretnosti in vrednot ter medsebojne povezave za inovativno odzivanje na vsakokratni specifični izziv. Delež ljudi z nizko stopnjo osnovnih kompetenc (branja, matematike, znanosti) velja zmanjševati, hkrati pa zapolnjevati razkorak z najbolj kompetentnimi, tudi na področju IKT znanj (digitalni razkorak). Dolgoročno lahko pričakujemo pozitivne učinke povečevanja deleža terciarno izobraženih prebivalcev.

Participacija v vseživljenjskem učenju se je po obdobju rasti ustavila (najbolj raste na Madžarskem, najbolj upada v Veliki Britaniji). Bolj odzivne so ženske in bolj izobraženi, vendar ne gre le za odziv na ponudbo, ampak odslej tudi za vključevanje in vpliv na predstavljena področja. Ocena revščine (materialne, bivanjske in odvisnosti od socialnih transferjev) kaže v preseku približno 10 % ljudi v EU in ugotavlja stabilno strukturno dohodkovno neenakost kljub dosedanjim prizadevanjem za enak dostop do možnosti izobraževanja in usposabljanja.

Ob kontinuiteti (npr. dobrih praks participacije, dostopnosti, skrbi za kakovost in učinkovitost) je potrebna integracija obstoječih vsebin, ciljnih skupin, sektorjev ter dodajanje novih glede na potrebe prilagajanja dinamični realnosti. Poudarek na pravičnosti in kohezivnosti poudarja skupinske in skupnostne pristope ter ustvarjalnost in aktivnost (npr. e-učenje, problemsko učenje, skupinsko učenje). Prav to je razumljeno kot uvajanje novosti, bodisi postopno (npr. v formalnem izobraževanju in usposabljanju) bodisi drznejše v neformalnem in priložnostnem učenju zaradi hitrih sprememb življenja in dela.

Ciljne skupine

Ciljne skupine lahko opredelimo na več ravneh. Na splošni ravni so ciljna skupina ki jo naslavljajo programi in aktivnosti izobraževanja odraslih vsi odrasli prebivalci, saj se, v skladu s konceptom vseživljenjskosti učenja učenje nikdar ne zaključi, ne glede na starost ali stopnjo izobrazbe. Veliko programov splošnega neformalnega učenja in ali izobraževanja je namenjenih vsem (kultura, ozaveščanje o zdravju in trajnostnem razvoju ipd.) To vseobčo raven izobraževanja pokriva tudi javna RTV v skladu z zakonom.

Zaradi vse večjega pomena, ki ga ima ozaveščanje in usposabljanju prebivalcev pri zmanjševanju škode nerazumnega odnosa do naravnega okolja in virov, pa tudi zaradi vedno bolj zapletenega sledenja tehnološkemu razvoju, smo ciljna skupina kar vsi odrasli. Pri tem ozaveščanju prebivalcev bi morali odigrati bistveno aktivnejšo vlogo tudi javni mediji.

Še vedno pa se morajo programi in dejavnosti, ki se financirajo iz javnih sredstev, osredotočiti na tiste skupine prebivalcev, ki so, zaradi spleta različnih okoliščin, še posebej ranljivi. Ranljivi odrasli so odrasli, ki imajo zaradi različnih ovir, oblik prikrajšanosti in primanjkljajev težji dostop do izobraževanja in učenja in se redko ali sploh ne vključujejo v izobraževanje odraslih:

- brezposelni, še posebej starejši in dolgotrajno brezposelni, ki nimajo poklicne ali strokovne izobrazbe, ali osebe, ki imajo nizko razvite temeljne ali poklicne zmožnosti;

- zaposleni, ki nimajo poklicne ali strokovne izobrazbe, ali zaposleni, ki imajo nizko razvite temeljne ali poklicne zmožnosti; pa tudi zaposleni, ki zaradi specifičnih psihofizičnih zahtev nekega poklica ali zaradi starosti ali zaradi prestrukturiranja delovnega procesa, poklica ne morejo več opravljati;
- odrasli z nizko razvitimi temeljnimi in poklicnimi zmožnostmi, ne glede na zaposlitveni položaj ali druge značilnosti;
- mlajši odrasli, ki zgodaj opustijo šolanje in osipniki;
- drugi ranljivi odrasli, ki imajo omejene možnosti dostopa do socialnih, kulturnih, ekonomskih in izobraževalnih dobrin, kot so na primer odrasli iz manj razvitih regij in podeželsko prebivalstvo, starejši odrasli, Romi, pripadniki manjšin, priseljenci, migranti, brezdomci, invalidi, odrasli s posebnimi potrebami in obsojenci.

Prednostna področja

1. prednostno področje: SPLOŠNO IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH
2. prednostno področje: IZOBRAŽEVANJE ZA PRIDOBITEV FORMALNE IZOBRAZBE
3. prednostno področje: USPOSABLJANJE ZA POTREBE DELA
4. prednostno področje: PODPORNE DEJAVNOSTI

Temelj za ohranitev enakega vrstnega reda prednostnih področij leži v vedno večjem poudarku, ki ga družbeni razvoj posveča konceptu kompetenc ali temeljnih zmožnosti. Kljub temu, da se temeljne zmožnosti oblikujejo tudi v procesu formalnega izobraževanja, je za ranljive skupine, predvsem tiste, katerih ranljivost opredeljuje nizka izobrazba, najbolj ustrezno, da si svoj položaj izboljšujejo s pridobivanjem temeljnih zmožnosti tudi v programih splošnega neformalnega učenja in/ali izobraževanja.

Prav tako je splošno neformalno učenje in/ali izobraževanja nezamenljivo pri ozaveščanju prebivalstva o perečih temah sodobnega bivanja in razvoja in spodbujanju aktivnega vključevanja v procese odločanja (skrb za zdravje in okolje, trajnostna rast, omejevanje potrošništva, kulturno udejstvovanje ipd.)

Izhodišča za prvo prednostno področje

Splošno izobraževanje odraslih

Razvoj temeljnih zmožnosti in kompetenc odraslih

Ugotovitve raziskave PIAAC 2016 o spretnostih odraslih potrjujejo ustreznost usmeritev ReNPIO 2013-2020 na področju pridobivanja temeljnih zmožnosti, predvsem dvigovanju ravni pismenosti (v takratnem zapisu bralne, matematične in dokumentacijske). Raziskava PIAAC 2016 je potrdila, da se raven temeljnih spretnosti in pismenosti delovno aktivnega prebivalstva 16-65 sicer izboljšuje (glede na rezultate predhodne raziskave iz leta 1998). Kljub pozitivnim trendom pa je v Sloveniji še vedno več kot 30% odraslih ali več kot 400.000 odraslih v aktivni dobi, ki imajo zelo šibke matematične in besedilne spretnosti, kar Slovenijo umešča pod povprečje držav OECD in EU.

Med ciljnim skupinami bi glede na dosedanje ugotovitve raziskave in naše razumevanje razsežnosti problematike spretnosti pri odraslih, razvojno in raziskovalno delo ter ukrepe morali usmeriti na naslednji dve široki ciljni skupini (ne le na odrasle 45+, zaposlene in manj izobražene):

V prvi skupini so delovno aktivni zaposleni. Glede na rezultate raziskave PIAAC 2016 se v Slovenskih podjetjih dogaja intenzivno usihanje spretnosti zaposlenih. Ključni koraki v tej smeri se lahko izvedejo s pomočjo vprašalnika SVOS, ki omogoča, da posamezniki pridobijo natančno informacijo o stanju svojih spretnosti. Z vidika ciljev politike Pametnejše Evrope in uživanja koristi digitalizacije za državljane, podjetja in vlade, je to lahko ključen korak. Potrebno pa bo preučevati in globlje razumeti stanje na področju dela, predvsem razumevanje potreb dela ter ključnih dejavnikov razvoja spretnosti na delovnem mestu.

V drugi skupini so starejši odrasli. Z vključevanjem starejših v izobraževanje in usposabljanje, posebej tistega dela starejših, ki si niso pridobili digitalnih spretnosti v teku šolanja, odgovarjamo na cilje politike Socialna Evropa. Potrebno pa bilo vpeljevati nove pristope in oblike izobraževanja in usposabljanja ter učenja.

Potrebni ukrepi:

1. Nacionalna kampanja o ozaveščanju o pomenu razvitih spretnosti (s poudarkom na branju, matematičnih in digitalnih spretnostih) za potrebe dela. Tudi v kampanji vidimo možnost konkretne izrabe SVOS za prikaz stanja spretnosti.
2. Razvoj pristopov in oblik, ki bi bile bolj umerjene na specifične starejše ciljne skupine. Določen del te populacije zajame U3ŽO, večji del pa ostane izven tega ukrepa. Preučiti je treba tudi kakšne so njihove resnične potrebe.
3. Razvijati je treba kompetentnost in profesionalnost strokovnih delavcev, ki delajo na teh področjih, zato da imajo osnovni kanon znanja na tem področju, ter da se zavedajo svoje vloge, pozicije in omejitve pri delu. Poudarek naj bi bil na etičnih dimenzijah poklicne identitete, skrbi za nenehen strokovni razvoj. Potrebna pa so tudi nova znanja o potrebah in motiviranju novih ranljivih skupin odraslih.

Z vidika tako opredeljenih ciljnih skupin bi bilo potrebno prednostno izbirati tudi med ključnimi vsebinami, ki so življenjsko naravnane ter s katerimi bi lahko bolj množično nagovorili ciljne skupine, teme s katerimi bi dosegli večje število odraslih (*outreach*). V osrčju vseh navedenih vsebin je razvoj temeljnih spretnosti.

1. *Skrb za zdravje*, z zornega kota posledic, če se le-ta zanemari, za posameznika, za podjetje in za družbo.
2. *Finance* kot najširša tema, gre za temo s katero se nismo sistematično ukvarjali niti v okviru izobraževalnega sistema niti v IO, ki pa znotraj sebe obsega vse temeljne spretnosti/zmožnosti. Gre za zelo pomemben vidik vsakodnevnega življenja in delovne sfere, na katerega pa moramo gledati s humanistične perspektive. Številni podatki kažejo, da je to ena najbolj ranljivih točk vsakodnevnega življenja.
3. *Vprašanje globoke starosti in smrti*, povezuje se z vprašanjem smisla v starosti. Gre za področje, ki je v celoti izpuščeno iz IO, glede na demografske spremembe pa postaja vse bolj aktualno. Temu področju bi kazalo posvetiti razvojne in izobraževalne napore.
4. *Prometna varnost in odgovornost*. Tehnološki razvoj kaže izjemne preboje na tem področju, od električnega avtomobila do zračnih prevoznih sistemov, ti bodo imeli nepričakovano velik vpliv na vsakodnevno življenje prav vsakega odraslega. Zahtevajo pa višjo stopnjo razvitih spretnosti, predvsem digitalne kompetence kot so izposoja, razbiranje vse kompleksnejših prometnih pravil, prilagajanje na spremembe v prometnem režimu, razvoj sistemov posodabljanja znanja za širše množice ipd.).

Ob koncu obdobja (po letu 2026) bi bilo koristno ponovno sodelovati pri merjenju spretnosti odraslih PIAAC.

Na področju splošnega izobraževanja bo poudarek na izobraževanju za:

- razvoj temeljnih zmožnosti kot so pismenost, jezikovne zmožnosti, zmožnosti v znanosti, tehnologiji, inženiringu in matematiki, digitalne zmožnosti, osebnostne in socialne zmožnosti ter zmožnosti učenja, državljske zmožnosti, podjetniške zmožnosti in zmožnosti kulturne zavesti in izražanja ipd.;
- razvoj pismenosti, še posebej branja in pisanja, računanja in digitalnih spretnosti;
- finančno pismenost in obvladovanje osebnih financ;
- osebnostni razvoj in preventiva na področju telesnega in duševnega zdravja ter zdravega življenjskega sloga;
- ohranjanje narave, okolja in trajnostni razvoj, blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje;
- narodno pripadnost (narodna identiteta, kulturna in zgodovinska dediščina ipd.);

- širitev vedenja o evropski in svetovni kulturni dediščini (poznavanje in strpnost do drugih kultur, globalizacija ipd.);
- poznavanje, razumevanje in udejstvovanje v kulturi in umetnosti;
- sodelovanje v skupnosti (aktivno državljanstvo, razvoj in posebnosti skupnosti, poznavanje pravnega sistema, državnih institucij, vloga civilne družbe ipd.);
- medgeneracijsko sodelovanje, učenje in sožitje ipd;
- preprečevanje in blažitev posledic zgodnjega opuščanja šolanja;
- prometno varnost in odgovornost.

Ministrstva, strokovni organi in izvajalci to dosegajo z:

- novimi ali prenovljenimi javnoveljavnimi programi za pridobivanje in zviševanje ravni pismenosti in temeljnih zmožnosti ter programi za dvig splošne izobraženosti;
- drugimi programi splošnega izobraževanja na novih in aktualnih vsebinskih področjih;
- posodobljenimi izobraževalnimi programi za priseljence;
- medgeneracijskim sodelovanjem;
- partnerskim in medresorskim povezovanjem;
- vključevanjem nevladnih organizacij;
- sodelovanjem lokalnih skupnosti;
- novimi oblikami sodelovanja v izobraževalnem procesu, npr. skupnostno učenje.

Drugo prednostno področje: formalno izobraževanje

Osnovna šola:

Kljub vsaj približnemu doseganju zastavljenega cilja, zapisanega v veljavnem NPIO (prepolovljen delež odraslih, ki nimajo dokončane OŠ), je stanje na področju OŠO zaskrbljivo (lahko se sicer tolažimo z oceno, da je delež že tako nizek, da se ga občutno zmanjšati več ne da, vendar to ne bi bilo korektno do tistih, ki bi si dokončanje OŠ želeli). Zelo borno število vpisanih (približno 1.000 na leto) in še bolj skromno število tistih, ki šolanje uspešno zaključijo (približno 150) narekuje, da bi bile dobrodošle spremembe. Ena od teh bo prenovljeni OŠO, ki je v fazi priprave izhodišč. Dodatno pa bi bilo vredno razmisliti o konceptu, pogojno rečeno, kompetenc (priznavanje znanj in veščin, pridobivanje kompetenc izven programa OŠO) in prehodnosti (n.pr. če brez dokončane OŠ uspešno zaključiš nižjo poklicno izobraževanje, se lahko vpišeš na poklicno stopnjo in tako naprej). O tem bi bilo vsekakor treba razpravljati tudi zaradi možnega večjega prihoda beguncev oziroma migrantov.

Srednja šola:

Kljub preseganju zastavljenega cilja (63% prebivalcev 25-64 z dokončano 4 letno srednjo šolo), gre še vedno za približno 400 tisoč odraslih v tej najbolj aktivni dobi, ki take izobrazbe nimajo dosežene. Glede na že velikokrat predstavljeno ugotovitev, da prav ta stopnja izobrazbe jamči posamezniku, da se zaveda svojih pomanjklivosti v znanju in spretnostih in da si zna prilagoditi svojo priložnost za nadgrajevana svojega znanja tudi sam poiskati, bi bilo nujno v novem NPIO zagotoviti sredstva za financiranje pridobivanja 4 letne srednje šole kot drugo možnost za vse. Pri tem bi bilo treba šolnine plačevati vnaprej (in ne kot sedaj, ko so se sredstva vračala za nazaj). V sodelovanju s socialnimi partnerji pa bi pri pripravi NPIO morali predlagati, da si predstavniki delavcev v okviru pogajanj priborijo pravico do določenega obsega plačanega dopusta za opravljanje študijskih obveznosti, kar naj se zapiše v kolektivne pogodbe (kolektivne pogodbe za nekatere panoge take možnosti že vključujejo). Ta predlog bi zahteval tudi nekatere dopolnitve v sedanji zakonski ureditvi.

Višja strokovna šola:

V obdobju veljavnosti novega NPIO bo izobraževanje na višji strokovni ravni predvidoma pridobilo na veljavi. Predstavljalo bo namreč most med srednješolsko in terciarno izobrazbo, ki bo lahko pripomogel k preseganju

nekaterih neravnovesij na trgu dela. Potrebe po dodatno izurjenem srednje izobraženem kadru, tako na tehničnem področju kot na področju družbenih dejavnosti, se bodo povečevale.

Tretje prednostno področje: usposabljanje za potrebe dela

Med pomembnimi izzivi na trgu dela za prihodnost se omenjajo tudi: nižja rast produktivnosti in inovativnosti, visoka segmentacija na trgu dela med mladimi ter nizka delovna aktivnost starejših. Slabše zastopane kategorije na trgu dela so: starejši, nizko izobraženi in nekatere ranljive skupine.

Izziv, ki postaja vse bolj aktualen v zadnjih letih je tudi zagotavljanje kakovostnih delovnih mest. Država spodbuja nove oblike dela v smislu fleksibilizacije, a s tem se povečuje trend negotovih oblik zaposlovanja. Razširjeno je prekarno delo med zaposlenimi – to povzroča pomanjkanje ekonomske in socialne varnosti aktivnega prebivalstva. Revščina med številnimi samozaposlenimi se povečuje. Model varne prožnosti ne deluje.

Oblikovanje konkurenčnega in družbeno odgovornega gospodarskega sektorja je eden temeljnih ciljev Strategije gospodarskega razvoja države. Bistvo tega koncepta je povečanje konkurenčnosti gospodarstva, z ustvarjanjem izdelkov in storitev z visoko dodano vrednostjo in ob krepitvi družbene odgovornosti podjetij.

Sedanje stanja in razvoj na trgu dela nalagata:

- Oblikovanje nacionalnih in regionalnih partnerstev med socialnimi partnerji, zavodi za zaposlovanje, socialnimi službami in ponudniki izobraževanja z namenom, da se oblikujejo programi izobraževanja in usposabljanja v skladu s potrebami trga dela;
- Oblikovanje programov izobraževanja in usposabljanja, ki so namenjeni integraciji težje zaposljivih kategorij (starejših, nižje izobraženih in kvalificiranih delavcev, priseljencev z neustreznimi kvalifikacijami) in ranljivih skupin prebivalstva (fizično, mentalno ali situacijsko prikrajšanih).
- Oblikovanje kakovostnih delovnih mest, ki zaposlenim omogočajo večjo varnost zaposlitve in pridobivanje ter uporabo kompleksnih spretnosti. To se nanaša na vse kategorije in oblike zaposlovanja. Predvsem pa je treba k pridobivanju kompleksnih spretnosti spodbuditi tistih na najmanj zahtevnih delovnih mestih.
- Razvoj podpornih dejavnosti s področja izobraževanja, usposabljanja in razvoja kariere.

Dejavnosti

Raziskave in razvoj

Pogoji za razvojno-raziskovalno dejavnost na področju izobraževanja odraslih so bili ugodni v 90-letih prejšnjega stoletja, ko so bila vlaganja v to dejavnost znatna in so omogočila številne inovacije oziroma dejavnosti. Po letu 2004 so se poslabšali pogoji za izvajanje raziskovalne dejavnosti, saj med raziskovalnimi temami, sofinanciranimi iz nacionalnih sredstev, tako rekoč ni tem s področja izobraževanja odraslih (Bela knjiga, 2011). Stanje na področju raziskovanja tem s področja izobraževanja odraslih se v času od sprejetja ReNPIO 2013-2020 pa do danes ni izboljšalo, saj ostaja večina raziskav tako temeljnih kot aplikativnih, ki so bile navedene kot tiste, ki bodo izpeljane v času trajanja ReNPIO, nerealiziranih.

Raziskovanje je namreč prva faza v modelu medsebojno soodvisnih procesov, ki je v razvitem svetu že uveljavljen. Fazi raziskovanja sledijo faze razvijanja ustreznih pristopov, načrtovanja, zagotavljanja pogojev za izvedbo, uvajanje v prakso, spremljanje in evalvacije. Tudi za NPIO 2021-2030 ostaja relevantna temeljna usmeritev iz ReNPIO 2013-2020, da se »izobraževanje odraslih kot področje raziskovanja enakopravno in enakovredno upošteva pri dolgoročnem in kratkoročnem načrtovanju nacionalnih in mednarodnih raziskav ter ovrednoten v vzgoji in izobraževanju, ki se sofinancirajo iz javnih sredstev«. Zato bi bilo v novem strateškem dokumentu potrebno omogočiti sprejem naslednjih ukrepov:

- okrepitev raziskovalne dejavnosti, saj je ta podlaga za učinkovito politiko na področju izobraževanja odraslih in njegov nadaljnji razvoj;
- za izboljšanje stanja na področju raziskovanja tem s področja izobraževanja odraslih je potrebno zagotoviti ustrezne kadrovske, finančne in sistemske pogoje in jih enakovredno umeščati med raziskovalne teme pri načrtovanju nacionalno finančno podprtih raziskav s področja vzgoje in izobraževanj;
- opraviti temeljne in aplikativne raziskave na temah, ki so povezane z naslednjimi področji:
- temeljne zmožnosti odraslih;
 - o terminologija izobraževanja odraslih;
 - o splošno neformalno izobraževanje in učenje odraslih,
 - o izobraževanje odraslih za trajnostni razvoj v luči podnebnih sprememb;
 - o učinki vlaganj v različne oblike izobraževanja odraslih;
 - o proučevanje potreb odraslih za izobraževanje;
 - o motivacija ranljivih skupin za izobraževanje;
 - o nove metode učenja in izobraževanja odraslih v pogojih digitalizacije družbe;
 - o medgeneracijsko povezovanje;
 - o druge teme v skladu z aktualnimi potrebami stroke.

V okviru razvojne dejavnosti se bo spodbujalo razvoj na naslednjih področjih:

- razvoj temeljnih kompetenc odraslih v povezavi z evropskimi življenjskimi spretnostmi, ki so potrebne za aktivno življenje in delovanje v družbi;
- razvoj programov splošnega neformalnega izobraževanja na aktualnih vsebinskih področjih kot so trajnostni razvoj, aktivno državljanstvo, skupnostno učenje, integracija migrantov ipd.;
- razvoj novih javnoveljavnih programov;
- razvoj programov izobraževanja in usposabljanja temeljnih in poklicnih kompetenc na delovnem mestu;
- razvoj novih konceptov ter metod izobraževanja in učenja s pomočjo IKT za izobraževanje in usposabljanje odraslih (razvoj množičnih odprtih spletnih tečajev, prosto dostopnih izobraževalnih virov, mikro učenja, mobilnega učenja s pomočjo pametnih telefonov, igrifikacije, simulacij, navidezne in obogatene resničnosti ter učne analitike), vzdrževanje, posodabljanje in nadgradnjo aplikacij, portalov ipd., s katerimi že razpolagamo;
- razvoj novih in posodabljanje že razvitih programov e- izobraževanja;
- razvoj novih spletnih gradiv (npr. za področje opismenjevanja, za Osnovno šolo za odrasle – OŠO in za potrebe učenja udeležencev SSU);
- razvoj svetovanja in terenskega dela za večji dostop do VŽU in za povečanje vključenosti v VŽU manj izobraženih odraslih;
- razvoj različnih oblik medgeneracijskega povezovanja v izobraževanju odraslih;
- razvoj ugotavljanja, dokumentiranja in vrednotenja neformalno in priložnostno pridobljenega znanja, spretnosti in kompetenc odraslih;
- krepitev in nadaljnji razvoj notranjih sistemov kakovosti organizacij, ki izvajajo izobraževanje odraslih ter zunanjih sistemskih evalvacij kakovosti izobraževanja odraslih;
- razvijanje sistemov začetnega in nadaljnega strokovnega spopolnjevanja izobraževalcev odraslih še posebej tistih, ki delajo z ranljivimi skupinami odraslih;
- razvoj novih pristopov motivacije in promocije za dvig vključenosti odraslih v vse oblike vseživljenjskega učenja;
- zagotavljanju podpore raziskovalnim in razvojnim dejavnostim, v katere se vključujejo priseljenci (npr. ugotavljanje potreb, spremljanje izidov in učinkov vlaganj v izobraževanje in učenje, ugotavljanje dejavnikov motivacije za vključitev v izobraževanje tako priseljencev kot tudi drugih ranljivih skupin).

Strokovni razvoj osebja, ki deluje v izobraževanju odraslih

Predlagani ukrepi:

- zagotoviti pogoje za izpeljavo študij ugotavljanja potreb po znanjih in spretnostih za različne profile osebja, ki deluje v izobraževanju odraslih;
- proučiti, kako bodo trendi sodobnega družbenega razvoja vplivali na profile osebja v izobraževanju odraslih in izvajanje izobraževalnega procesa (npr. vpliv umetne inteligence na izobraževalni proces in usposobljenost izvajalcev, vpliv virtualnih učnih okolij na spreminjanje vloge izobraževalcev odraslih idr.);
- nadaljnji razvoj kompetenčno zasnovanega sistema usposabljanja in spopolnjevanja za osebje, ki deluje v izobraževanju odraslih (analiza delovnih okolij, opisi del in nalog, oblikovanje kompetenčnih profilov, popularizacija različnih profilov izobraževalcev odraslih idr.);
- sistemsko umeščanje različnih profilov osebja, ki deluje v izobraževanju odraslih, v katalog funkcij, nazivov in delovnih mest v javnem sektorju ter v sistem kariernega razvoja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju;
- oblikovanje novih programov usposabljanja in spopolnjevanja za različne profile osebja, ki deluje v izobraževanju odraslih;
- preoblikovanje obstoječih programov usposabljanja in spopolnjevanja, za njihovo izvajanje v e-obliki;
- razvoj e-okolij, ki bodo omogočala izpeljavo programov usposabljanja in spopolnjevanja v e-obliki, (spletne učilnice spletne platforme za e-učna gradiva in druge učne vire idr.);
- usposabljanje osebja za izvajanje programov usposabljanja in spopolnjevanja v e-obliki (krepitev kompetenc e-mentorjev oz. tutorjev idr.);
- razvoj in vpeljava novih metod izobraževanja (npr. obrnjeno učenje – povezava tradicionalnih oblik učenja z novimi tehnološkimi pristopi idr.);
- zagotoviti kakovostna učna gradiva in učne vire v podporo izvajanju programov usposabljanja in spopolnjevanja za osebje, ki deluje v izobraževanju odraslih;
- zagotovitev IKT podpore izvajanju dejavnosti usposabljanja in spopolnjevanja osebja, ki deluje v izobraževanju odraslih;
- zagotavljati usposabljanje in spopolnjevanje strokovnim delavcem v izobraževanju odraslih, ki delajo s priseljenci.

Presojanje in razvijanje kakovosti v izobraževanju odraslih

Predlagani ukrepi:

- zagotoviti pogoje za raziskovalno/analitično podporo razvoju sistema kakovosti v izobraževanju odraslih (študije učinkov že vpeljanih pristopov, ugotavljanje potreb po novih pristopih, potrebnih znanjih osebja, idr.);
- sistemsko umeščanje dejavnosti presojanja in razvijanja kakovosti izobraževanja odraslih v nacionalne sheme (nacionalni okvir kakovosti, zakonodaja, pravilniki, standardi in normativi za delo osebja na tem področju idr.);
- razviti sistemsko podporo za pripravo nacionalnega poročila o kakovosti v izobraževanju odraslih (spletna aplikacija za oddajo poročil o kakovosti, ki jih pripravljajo izvajalci, omogočanje sistemskih statističnih analiz idr.);
- nadaljnji razvoj in sistemsko umeščanje zunanje evalvacije v izobraževanju odraslih;
- nadaljnja podpora delovanju slovenskega omrežja svetovalcev za kakovost izobraževanja odraslih (svetovalna in strokovna podpora, vrednotenje dela svetovalcev v izobraževalnih organizacijah, umestitev dela svetovalcev v standarde in normative idr.);
- podpora razvojnim ukrepom v izobraževalnih organizacijah za odrasle, namenjenim razvoju različnih vidikov kakovosti izobraževanja odraslih;
- razvoj novih pristopov in metod v podporo vzpostavljanju in nadgradnji notranjih sistemov kakovosti v izobraževalnih organizacijah za odrasle;

- nadaljnji razvoj in izvajanje zunanjih spodbud za stalno delo pri presojanju in razvijanju kakovosti v izobraževalnih organizacijah za odrasle (npr. Zeleni znak kakovosti, značke kakovosti za prispevek dobrih praks v nacionalno zbirko dobrih praks, organizacijam, ki imajo vzpostavljen in potrjen notranji sistem kakovosti, se to ovrednoti pri prijavljanju na nacionalne razpise idr.);
- razvoj in prenova zbirk kazalnikov kakovosti izobraževanja odraslih, upoštevajoč družbene in izobraževalne razvojne trende (npr. krepitev e-izobraževanja, uporaba umetne inteligence v izobraževalnem procesu, uporaba sodobne interaktivne tehnologije idr.);
- razvoj novih programov usposabljanja za osebje, ki se v izobraževalnih organizacijah ukvarja z vprašanji kakovosti, oz. prilagoditev obstoječih programov za izvedbo v e-obliki;
- razvoj novih učnih virov v podporo izvajanju samoevalvacije v izobraževalnih organizacijah za odrasle;
- razvoj IKT podpore samoevalvacijam in zunanjim evalvacijam (npr. spletni dostop do priporočil, pripomočkov in dobrih praks idr.).

Informacijska dejavnost

Predlagani ukrepi

- vzdrževanje, posodabljanje in nadgradnjo aplikacij, portalov ipd., s katerimi že razpolagamo (npr. ReNPIO, ISIO, SSU aplikacija in portal, esK itd.);
- razvoj novih aplikacij za spremljanje različnih programov in dejavnosti;
- razvoj novih spletnih portalov za vsebinska področja, ki še niso pokrita.

Svetovalna dejavnost v izobraževanju odraslih

Cilji:

- prispevati k večji informiranosti o možnostih IO in s tem k večji dostopnosti do IO;
- prispevati k večji vključenosti v IO;
- prispevati k večji učinkovitosti in uspešnosti odraslih v izobraževanju in učenju ter v načrtovanju in razvoju kariere (na področju osebnega, delovnega in družbenega življenja odraslih).

Predlagani ukrepi:

- zagotoviti vsem odraslim pravico do brezplačnega informiranja in svetovanja pred, med in po končanem izobraževanju ali učenju;
- udeležati sistemsko umeščenost svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih kot javne službe in kot dejavnosti v podporo kakovostnemu izvajanju procesov izobraževanja in učenja odraslih;
- zagotoviti stabilno financiranje in druge ustrezne pogoje za izvajanje svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih;
- razvijati in v prakso uvajati nove modele in pristope svetovalne dejavnosti, še posebej za doseganje ranljivih skupin odraslih (za večjo informiranost o možnostih IO, za lažje doseganje različnih skupin odraslih, za dvig motivacije idr.);
- razvijati nova orodja in strokovna gradiva, ki bodo strokovnim delavcem v podporo pri izpeljevanju kakovostnega in celostnega svetovalnega procesa;
- razvijati in izvajati pristope za presojanje in razvijanje kakovosti svetovalne dejavnosti v IO;
- zagotoviti IKT podporo razvijanju, izvajanju in spremljanju svetovalne dejavnosti v IO;
- zagotoviti možnosti stalnega strokovnega spopolnjevanja za strokovne delavce v svetovalni dejavnosti v IO;
- zagotoviti partnerstvo z različnimi deležniki v svetovalni dejavnosti v IO: povezovanje s strokovnimi delavci in organizacijami s področja izobraževanja, kulture (še posebej knjižnice), sociale, zdravstva, trga dela, gospodarstva, socialnega partnerstva (država, sindikati), nevladnimi organizacijami idr.

Ugotavljanje in vrednotenje znanja odraslih

Cilji:

- odraslim zagotoviti možnost ugotavljanja in vrednotenja neformalno in priložnostno pridobljenega znanja in spretnosti na katerikoli točki njihovega življenja;
- s tem pa prispevati tudi k večji vključenosti v nadaljnje izobraževanje in spopolnjevanje odraslih, k večji fleksibilnosti v izobraževanju (pridobivanje kvalifikacij po delih, razvijanje temeljnih in poklicnih kompetenc), pri zaposlovanju in razvoju delovne kariere ter tudi k večji fleksibilnosti v razvoju osebnega in družbenega življenja odraslega.

Predlagani ukrepi:

- zagotoviti vsem odraslim pravico do brezplačnega ugotavljanja in vrednotenja že pridobljenega znanja in spretnosti odraslih;
- ozaveščati o pomenu ugotavljanja in vrednotenja že pridobljenega znanja in spretnosti odraslih;
- zagotoviti sistemsko umeščenost dejavnosti ugotavljanja in vrednotenja že pridobljenega znanja in spretnosti odraslih (umestitev v celovit sistem ugotavljanja in vrednotenja znanj v Sloveniji);
- vzpostaviti nacionalno koordinacijo za usklajevanje in usmerjanje razvoja in izvajanja, dejavnosti ugotavljanja in vrednotenja že pridobljenega znanja in spretnosti odraslih na področju izobraževanja (na vseh ravneh sistema), zaposlovanja in gospodarstva;
- zagotoviti stabilno financiranje in druge ustrezne pogoje za izvajanje procesov ugotavljanja in vrednotenja že pridobljenega znanja in spretnosti odraslih;
- razvijati in v prakso uvajati nove modele in pristope ugotavljanja in vrednotenja že pridobljenega znanja in spretnosti odraslih;
- razvijati nova orodja in strokovna gradiva, ki bodo strokovnim delavcem v podporo pri izpeljevanju kakovostnih in transparentnih procesov ugotavljanja in vrednotenja že pridobljenega znanja in spretnosti odraslih;
- razvijati ustrezne pristope za presojanje in razvijanje kakovosti dejavnosti ugotavljanja in vrednotenja že pridobljenega znanja in spretnosti odraslih;
- zagotoviti IKT podporo razvijanju, izvajanju in spremljanju dejavnosti ugotavljanja in vrednotenja že pridobljenega znanja in spretnosti odraslih;
- zagotoviti možnosti stalnega strokovnega spopolnjevanja za strokovne delavce v dejavnosti ugotavljanja in vrednotenja že pridobljenega znanja in spretnosti odraslih;
- zagotoviti partnerstvo z različnimi deležniki pri razvijanju in izvajanju dejavnosti ugotavljanja in vrednotenja že pridobljenega znanja in spretnosti odraslih.

Promocija vseživljenjskega učenja in informiranje

Nadaljnji razvoj pristopov k ozaveščanju, informiranju in spodbujanju različnih javnosti za večjo vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje

Ozaveščanje, informiranje in spodbujanje naj bodo sestavni deli vseh razvojnih prizadevanj na področju izobraževanja odraslih (IO), obenem pa naj bo temu namenjena specifična pozornost na nacionalni in lokalni ravni, v stroki in praksi.

Cilji:

- prispevati k večji ozaveščenosti in informiranosti vseh javnosti (najširše, strokovne, politične) o pomenu in vseprisotnosti vseživljenjskega učenja (VŽU),
- prispevati k boljši prepoznavnosti IO in njegovega pomena za uspešno osebno, delovno in skupnostno življenje,
- prispevati k vključitvi in sodelovanju vseh resorjev, socialnih partnerjev ter nevladnih organizacij za vzpostavitev kulture vseživljenjskosti učenja,

- slediti načeloma večgeneracijskosti in večkulturnosti,
- spodbujati pozitiven odnos do vseh oblik formalnega, neformalnega in priložnostnega učenja in izobraževanja,
- usposobiti strokovne delavce za nove pristope k doseganju, ozaveščanju, spodbujanju in informiranju različnih ciljnih skupin, še zlasti izobraževalno zapostavljenih,
- okrepiti vlogo uspešnih učečih se v procesih ozaveščanja in spodbujanja,
- na nacionalni in lokalni ravni v partnerstva intenzivneje vključiti sredstva javnega obveščanja ter še učinkoviteje uporabljati sodobne medije in inovativne pristope.

Predlagani ukrepi:

- nadalje razvijati in implementirati uveljavljene nacionalne in lokalne promocijske kampanje, namenjene najširši javnosti (Teden/Tedni vseživljenjskega učenja, Parada učenja, Festival za tretje življenjsko obdobje, Dnevi medgeneracijskega sožitja ipd .),
- podeljevati priznanja in nagrade za promocijo učenja in znanja ter s tem izpostaviti vlogo zglednih učečih se ter učenja in znanja kot vrednote,
- zagotavljati partnerstva z različnimi deležniki in pri tem slediti načelom večgeneracijskosti, večkulturnosti, medsektorskega sodelovanja ter vključevanja socialnih partnerjev in nevladnih organizacij,
- povezati in spodbujati različne deležnike pri ozaveščanju in informiranju javnosti o pomenu vseživljenjskega učenja na prioritetenih področjih: dejavno državljanstvo, demokracija, zdravje, življenjske spretnosti, socialna kohezija, prosti čas, digitalizacija, trajnost ipd.,
- organizirati strokovna in poljudna srečanja omenjenih deležnikov, vključno z učečimi se, ki omogočajo premisleke o opredelitvi in preseganju ovir, ugotavljanju potreb ter mogočih sinergijah pri zagotavljanju ustrezne izobraževalne ponudbe – vse za večjo vključenost prebivalstva v vseživljenjsko učenje,
- zagotavljati strokovno podporo mreži izvajalcev izobraževanja odraslih za prevzemanje vodilne vloge v lokalnih okoljih pri vzpostavljanju učečih se skupnosti,
- zagotavljati strokovno podporo učečim se, ki so pripravljeni prevzeti dejavno vlogo v procesih ozaveščanja, zagovorništva ter doseganja izobraževalno zapostavljenih odraslih,
- zagotavljati spletno podprte rešitve/platforme za informiranje in izmenjavo virov, mnenj, ključnih podatkov in informacij (spletne strani, platforme Kam po znanje, Info-mozaik, e-Novičke ACS, EPALE ipd),
- razvijati in v prakso uvajati nove pristope k ozaveščanju, informiranju in spodbujanju različnih javnosti, še posebej za doseganje izobraževalno zapostavljenih skupin odraslih (sodobni mediji, družabna omrežja, inovativne metode ipd.).

Druge predlagane novosti (osnutek):

Vloga javnih medijev:

Javni mediji, predvsem radio in televizija, bi lahko v večji meri uresničevali svoje v zakonu zapisano poslanstvo o ozaveščanju in izobraževanju. Vezanost javnih medijev na dohodke od oglaševalcev in s tem konkuriranje komercialnim medijem tudi po vsebini, v veliki meri omejuje uresničevanje njihovega poslanstva. Pri snovanju novega NPIO bi lahko spodbudili ustanovitelje javnih medijev, pa tudi odločevalce v medijskih hišah samih, da v večji meri upoštevajo svojo zakonsko določeno vlogo. Pri tem bi lahko našli mnogo prostora tudi za vsebine, ki bi jih lahko uvrstili med splošno neformalno učenje ali izobraževanje. Sklicevanje na podatke o minutah predvajanja sicer zelo kakovostnih dokumentarnih in izobraževalnih vsebin je zavajajoče, saj so vse te kakovostne vsebine predvajane v terminih, ko je gledanost televizije nizka.

Letni programi:

Dinamika priprav LPIO in poročanje o njihovem uresničevanju se je z leti zelo občutno izboljšala. Žal pa se niso uresničila pričakovanja o medsebojnem prepletanju in ustvarjanju sinergij med sodelujočimi resorji. Tako načrtovanje LPIO kakor tudi poročanje o izvedbi ostaja slej ko prej zgolj sestavljenka, brez sodelovanja in

iskanja skupnega. Programi se med seboj zelo razlikujejo. Vsi resorji izvajajo svoje naloge po svojih pravilih (nekateri programi se izvajajo kot javna služba), merila za izvajanje učenja in usposabljanja ima vsak resor svoja, vključujejo se programi, ki z IO niso povezani. S tem so bistveno premalo izkoriščene možnosti sodelovanja in interakcije pa tudi kakovost ni v vseh primerih zagotovljena.

Premisliti bi bilo vredno, če ima vključevanje tako velikega števila resorjev v NPIO kakšen smisel. Če pa število vključenih ostane enako, potem bi bilo treba bolj smiselno razlikovati posamezne programe; med njimi posebej obravnavati tiste, ki se izvajajo kot javna služba, pri tistih pa, ki imajo vse prvine izobraževanja odraslih pa bi morali skrbeti za in spremljati kakovost izvedb. V posebno rubriko bi morali uvrstiti tudi finančno bogate programe v okviru APZ, ki so namenjeni delodajalcem, za zaposlitev brezposelnih ali starejših in z usposabljanjem nimajo neposredne povezave.

Financiranje:

Pri usklajevanju obsega potrebnih sredstev za uresničevanje NPIO bi bilo treba vztrajati pri povečevanju deleža sredstev nacionalnega proračuna za tiste programe, ki jih ESS sredstva praviloma ne financirajo. Gre predvsem za splošne neformalne programe namenjene povečevanju socialnega in kulturnega kapitala in pa, če bi bil predlog podprt, za financiranje srednješolskega izobraževanja kot druge možnosti.

Pokritost IO z NPIO:

Tako v priporočilih OECD, kakor tudi po mnenju nekaterih strokovnjakov (*»če želimo oblikovati celovit NPIO (in sistem izobraževanja odraslih), potem je potrebno vključiti vsa področja, oblike, načine in ravni izobraževanja (vključno z visokošolskim izobraževanjem odraslih)«*), je omenjena pobuda, da se okvir NPIO bistveno razširi. Taka novost bi znatno in bistveno spremenila dosedanji koncept in bo morala biti usklajena na več ravneh tako strokovnega kot upravljalškega odločanja. Vsaj dve okoliščini narekujejo previdnost pri zagovarjanju takega celostnega pristopa: prvič, visokošolsko izobraževanje ima svoj nacionalni program, pa tudi status izrednega študenta se v večini primerov bistveno razlikuje od udeleženca v izobraževanju odraslih na nižjih stopnjah, in drugič, izobraževanje odraslih, financirano iz zasebnih sredstev je tako široko področje, da ga je enostavno nemogoče načrtovati, spremljati, meriti in vrednotiti.

Merjenje učinkov:

Zaenkrat imamo zgolj nekaj področji, na katerih merimo učinke vlaganj v IO: uspešnost udeležencev v formalnih izobraževalnih programih, uspešnost nekaterih javnoveljavnih programov, izhodi v zaposlitev brezposelnih udeležencev programov usposabljanja, učinki svetovalne dejavnosti. To je vsekakor premalo. Ena od novosti bo merjenje uspešnost javne službe v IO, pri kateri se bo skušalo spodbujati vključevanje ranljivih skupin. Sicer pa bo treba v okviru razprav in oblikovanja strokovnih podlag poiskati tudi možnosti za uvedbo primernih instrumentov za merjenje učinkov. Pri tem bo treba sistemsko umestiti tudi možnosti, ki jih odpirajo novi instrumenti (na primer Spletni vprašalnik za individualno ocenjevanje spretnosti – SVOS). Seveda je za dolgoročneje vrednotenje učinkov in primerjavo z drugimi državami pomembno tudi vključevanje v velike mednarodne raziskave, kot je PIAAC.

Zaradi velikega števila resorjev, ki so vključeni v NPIO in zaradi raznovrstnih in zelo različnih programov, ki jih posamezna ministrstva, bo treba upoštevati specifične možnosti spremljanja uresničevanja programov in merjenja njihovih učinkov.

Upravljanje:

Dosedanje upravljanje pri uresničevanju NPIO se je izkazalo kot pomanjkljivo. Glavna vzroka za to sta dva: prvič, SSIO nima dovolj pristojnosti za soodločanje in aktivno vsebinsko sodelovanje pri izpeljavi začrtanih nalog, in drugič, ustanovitev Koordinacija za IO je bil neposrečen poskus sodelovanja in usklajevanja med vključenimi resorji. (*»Medresorska koordinacija IO: omejena na razpravo in izmenjavo informacij; manjka dogovor o usklajevanju in povezovanju ukrepov (programov IO) posameznih resornih ministrstev. Tak dogovor*

je na ravni sektorjev onemogočen.«). Tudi v priporočilih OECD je problematika upravljanja IO posebej izpostavljena. Izboljšave na tem področju, ki jih predlaga OECD na eni strani in predsednica SSIO na drugi, so podobne: »Koordinacija IO: medresorsko koordinativno telo naj ustanovi Vlada in določi odgovornost sodelujočih sektorjev (vsebinsko usklajevanje programov IO različnih ministrstev; oblikovati skupne medresorske programe IO; skupna metodologija za pripravo letnih programov in poročil IO; določiti minimalne standarde kakovosti za programe, ki so uvrščeni v LPIO). Sestava in pristojnosti SSIO: vključiti več strokovnjakov in predstavnikov civilne družbe ter razširiti in bolj natančno opredeliti pristojnosti sveta.« (Predlog za spremembo pristojnosti SSIO je bil že posredovan na MIZŠ.) To predlagano »vladno« medresorsko koordinacijo IO bi bilo koristno uskladiti z že obstoječo Medresorsko skupino za razvojno načrtovanje in predvidenim Svetom za razvoj, ki naj bi skrbel za uresničevanje ciljev SRS. V priporočilih OECD je k temu predlogu dodana še navezava na Ekonomsko socialni svet in njegovo vlogo pri usklajevanju med socialnimi partnerji. V primeru predloga omogočanja plačanega študijskega dopusta za udeležence srednješolskega izobraževanja, bi bila ta povezava vsekakor potrebna.

Seznam slik in preglednic:

Slika 1: Izobrazbena sestava prebivalcev 15+ v letih 2011 in 2018 - skupaj	11
Slika 2: Izobrazbena sestava prebivalcev 15+ v letih 2011 in 2018 - moški	11
Slika 3: Izobrazbena sestava prebivalcev 15+ v letih 2011 in 2018 - ženske.....	12
Slika 4: Aktivnost moških po starostnih razredih v letu 2011	12
Slika 5: Aktivnost moških po starostnih razredih v letu 2018	13
Slika 6: Aktivnost žensk po starostnih razredih v letu 2011	13
Slika 7: Aktivnost žensk po starostnih razredih v letu 2018	14
Slika 8: Zaposlitveni statusi moških glede na izobrazbo, v letu 2011.....	15
Slika 9: Zaposlitveni statusi moških glede na izobrazbo, v letu 2018.....	15
Slika 10: Sestava prebivalcev 15+ po izobrazbi in delovni aktivnosti, v letu 2018 – moški.....	16
Slika 11: Zaposlitveni statusi žensk glede na izobrazbo, v letu 2011	16
Slika 12: Zaposlitveni statusi žensk glede na izobrazbo, v letu 2018	17
Slika 13: Sestava prebivalcev 15+ po izobrazbi in delovni aktivnosti v letu 2018 - ženske	17
Slika 14: Aktivni moški, starejši od 50 let, po starostnih kategorijah, v letih 2011 in 2018	18
Slika 15: Aktivne ženske, starejše od 50 let, po starostnih kategorijah, v letih 2011 in 2018	18
Slika 16: Struktura brezposelnih po izobrazbi	19
Slika 17: Število brezposelnih po izobrazbi in njihov delež med aktivnimi s to izobrazbo	20
Slika 18: Vključenost v vseživljenjsko učenje (AIO) glede na vrsto izobraževanja in starostne kategorije	23
Slika 19: Deleži prebivalcev z nedokončano osnovno šolo po starostnih razredih – leti 2011 in 2018	25
Slika 20: Študijski krožki – udeleženci po spolu in izobrazbi	31
Slika 21: SSU udeleženci po spolu iz izobrazbi.....	31
Slika 22: Univerze za tretje življenjsko obdobje – udeleženci po spolu in izobrazbi	32
Slika 23: Javni razpis za programe splošnega neformalnega IO od 2012 do 2014 – udeleženci po spolu in izobrazbi	32
Slika 24: Programi izobraževanja pri MIC – udeleženci	33
Slika 25: Neformalni izobraževalni programi za brezposelne – udeleženci po spolu in izobrazbi	33
Slika 26: Vpis v program OŠO in uspešnost izobraževanja glede na starost	34
Slika 27: Odrasli, vključeni v srednješolsko izobraževanje po starosti	35
Slika 28: Odrasli, vpisani v višje strokovne šole.....	36
Preglednica 1: Izobrazba starejših od 65 let.....	14
Preglednica 2: Brezposelni po izobrazbi.....	19
Preglednica 3: Vključenost v vseživljenjskem učenju 2014-2018.....	22
Preglednica 4: Vključenost v VŽU glede na izobrazbo	22
Preglednica 5: Vključenost v VŽU glede na starost	22
Preglednica 6: Splošno neformalno izobraževanje in učenje	24
Preglednica 7: Število in deleži prebivalcev z nedokončano osnovno šolo.....	24
Preglednica 8: Prebivalci po starostnih kategorijah glede na 4 letno srednješolsko izobrazbo	25
Preglednica 9: Prebivalci, stari 30-34 let z dokončano terciarno stopnjo izobrazbe	26
Preglednica 10: Preglednica realizacije sredstev v obdobju 2014-2018:	26
Preglednica 11: Razmerja med posameznimi prednostnimi področji:.....	27
Preglednica 12: Javni zavodi, ki jim je MIZŠ sofinanciralo plače organizatorjev izobraževanja odraslih	35
Preglednica 13: Odrasli v srednješolskem izobraževanju.....	36
Preglednica 14: Število vpisanih odraslih v višješolske strokovne programe (vpisani kot izredni študentje), po šolskih letih in starosti	36
Preglednica 15: Programi, vključeni v III. Prednostno področje v letu 2018.....	37

Viri in literatura

Agenda 2030

http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/mednarodno_razvojno_sodelovanje_in_humanitarna_pomoc/politike_mrs/cilji_trajnostnega_razvoja/

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji 2011

http://pefprints.pef.uni-lj.si/1195/1/bela_knjiga_2011.pdf

Bogataj, N. (2018). Študijski krožki med skupnim in javnim, med racionalnim in iracionalnim. V: LIČEN, Nives (ur.), MEZGEC, Maja (ur.). Sodobne paradigme raziskovanja izobraževanja in učenja odraslih : eseji v počastitev jubileja Ane Krajnc. 1. izd. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 2018, str. 193-212

Bogataj, Nevenka (2016). Razširjeni program za temeljno usposabljanje za trajnostni razvoj in zeleno gospodarstvo v povezavi s podnebnimi spremembami. Končno poročilo, ACS, Ljubljana 35 s.

Cilji trajnostnega razvoja

http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/mednarodno_razvojno_sodelovanje_in_humanitarna_pomoc/politike_mrs/cilji_trajnostnega_razvoja/

DIMA: A Toolkit for Developing, Implementing and Monitoring Adult Education Strategies

<http://dima-project.eu/resources/outputs/DIMAComparativeReportFinal.pdf>

EU 2020 https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/framework/europe-2020-strategy_sl

Issue Paper on Demographic Challenges – forum 2019 draft –EU ET Exp panel_Demography

Issue Paper on Digitalization of Society – forum 2019 draft- EU ET Exp panel

Issue Paper on Environmental Challenges – forum 2019 draft- EU ET Exp panel

Issue Paper on Inclusion and Citizenship – forum 2019 draft- EU ET Exp panel

Issue Paper on Investment reforms and Governance – forum 2019 draft- EU ET Exp panel

Issue Paper on Technological – forum 2019 draft- EU ET Exp panel

Javni razpis za sofinanciranje šolnin za dvig izobrazbene ravni

Javrh, P. (ur.). (2018). Spretnosti odraslih. [Elektronski vir]. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.

Javrh, P. (2016). Raziskava spretnosti odraslih: metodologija in rezultati – na kratko. Ljubljana: Andragoški center Slovenije

Javrh, P. (ur.). (2017). Poročilo o raziskavi spretnosti odraslih PIAAC 2016. Tematske študije: raziskovalno poročilo

Nacionalni program visokega šolstva <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=NACP33>

Navodila o prilagajanju izrednega poklicnega in strokovnega izobraževanja

OECD Smernice za izvajanje Strategije spretnosti za Slovenijo IZBOLJŠANJE UPRAVLJANJA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

OECD. 2018. The future of education and skills. Education 2030. 21strani

Pangerc Pahernik Z. (2019). O družbenih trendih in učenju v naslednjem desetletju. Novičke, <https://enovicke.acs.si/learning-forum-2019/>

Poti izpopolnjevanja <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1224&langId=en>

Strategija dolgožive družbe, UMAR

http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Strategija_dolgozive_druzbe/Strategija_dolgozive_druzbe.pdf

Strategija razvoja Slovenije 2030 https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf

Strateški okvir izobraževanja in usposabljanja (Post ET 2020)

Študija o umeščenosti svetovalca za kakovost v delovanje izobraževalne organizacije

<https://kakovost.acs.si/doc/N-1274-1.pdf>

UNESCO Institute for LLL, 2018. Annual Report, 52 p.

UNESCO: Desetletje vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj (2005-2014);

Zagmajster, M. in Jug Došler, A. (2017). Priporočila za posodobitev modela Središč za samostojno učenja (SSU) in modela Borze znanja (BZ)

Zakon o izobraževanju odraslih

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja

Zakon o Slovenskem ogrodju kvalifikacij